

Мектеп №3-4 (49) 2021

ҰСТАЗДАРЫНЫҢ

Әлемі

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖУРНАЛ
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Наурыз

мейрамы құтты болсын!

Берік Ахмедьяр

Тен Назар

Жексенбек Перизат

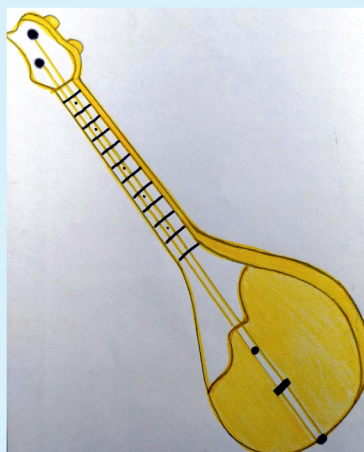
Қыдырбек Дарина

Қалдыбай Жансая

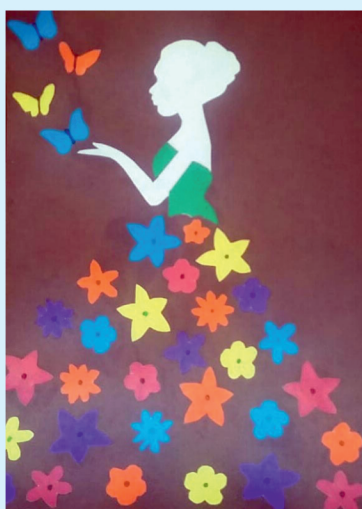
Нұрболатұлы Әли

Дәуітхан Айсезім

Балтабай Айзия

Джаман Эмилия

Бақыт Қазиза

Серік Аяжан

Марат Мерей

Мектеп ұстаздарының әлемі

№3-4 (49) 2021

МАЗМҰНЫ СОДЕРЖАНИЕ

Ахмадиева Меруерт Ирановна XX - ғасырдың 20-30 жылдарындағы білім беру жүйесі мен ғылым.....	2
Болатова З.А. Глагол части речи. Роль глаголов в предложении. Разнообразие.....	3
Буслаева Елена Энгельсовна Уроки доброты по повести В.Распутина «Уроки французского».....	6
Жумабаева Казна Исмаиловна Сайлауова Дидар Абдихаппаровна «Игра разума» (Интеллектуальная викторина).....	8
Карабаев Данияр Творческая деятельность М. Плетнева.....	9
Касенова Гульхан Айтбаевна Қазақстанның музыкалық мұрасы - жаңа антологияда.....	11
Мендыкулова Аманбике Ортаевна Формирование действия моделирования на уроках математики.....	13
Нуржанова Гульнар Сериковна «Қазақстан – әлемдік аренада».....	14
Смагулова Самал Алтынбековна «Көксере» М.Әуезов.....	16
Тилепиева Гульмира Туркпенбаевна «Қазақтың ұлттық салт – дәстүрі».....	17
Шапқынова Қалампыр «Франчайзинг» шартымен қызмет атқаратын қонақ үй тізбектері.....	18
Сыдыкова Баян Молдабековна N-ші дәрежелі түбір және оның қасиеттері.....	21
Сембаева Гульшат Мауленовна Природный газ. Попутные нефтяные газы.....	23
Несипбаева Жибек Жумабековна Влияние походов Наполеона на изменение Европы.....	25
Мұратханқызы А. Джумабекова Г.Ш. «Алтын сапа» сайысы.....	27
Бодылевская Валентина Николаевна Мой дом.....	28
Чильменбетова Айгуль Катымтаевна Ұстаз – ұлағатты есім.....	30

«МЕКТЕП ҰСТАЗДАРЫНЫҢ ӘЛЕМІ»
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
ЖУРНАЛ

№3-4 (49) 2021

Наурыз, сәуір –
март, апрель

РЕСПУБЛИКАНСКИЙ
ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
«МЕКТЕП ҰСТАЗДАРЫНЫҢ ӘЛЕМІ»

2015 жылдың қаңтар
айынан шыға бастады

Құрылтайшы «Aspan» ЖК

ҚР Байланыс және ақпарат агенттігінің
мерзімді баспасөз басылымын және
ақпараттық агенттікті есепке қою туралы
№14440-Ж куәлігі 03.07.2014 ж. берілген
Жазылу индексі: 74806

Бас редактор
Самал ҚАЙЫРОВА

Дизайнер
Гүлнұр ЖАДЫРАНОВА

Біздің тұрағымыз:
050054, Алматы қаласы,
С.Сейфуллин көшесі, 511 үй, 2 пәтер
Тел. +7 7014797939, +7 7478390346

Эл. пошта:
admin@ustazdar-alemi.kz
Басуға 19.03.2021 ж. қол қойылды.
Офсеттік басылым
Таралымы – 2000
Индекс – 74806

Баспа үйі - Типография
ЖШС ТОО "Print House Gerona"

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАН!

«Мектеп ұстаздарының әлемі» басылымы Қазақстан Республикасының жалпы білім беретін мектептері ұстаздарының озық педагогикалық білімін таратуға және алмасуға бағытталған. Журнал мұғалімдер шығармашылығын бөлісуге арналған алаң болмақ, мұнда олар өз мақалалары мен жаңа идеяларын ұсынуға, пайдалы нәрсе білуіне, білім-ғылым саласындағы пайдалы көздерге сілтеме алуына болады.

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

Данное издание направлено на распространение и обмен передовым педагогическим опытом педагогов общеобразовательных школ Республики Казахстан. Журнал призван стать открытой диалоговой площадкой для учителей, где можно представлять свои статьи, новые идеи, узнать что-то полезное для себя, получить ссылки на полезные ресурсы.

МАЗМҰНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

Жамбаева Татьяна Валерьевна

Методика обучения научному стилю
школьников.....32

Кшаева Гүлжан Махсотқызы

«Игровой метод в развитии творческих навыков
в детском хоре».....35

Орманбекова Л.Ж.

«Фридерик Шопен - планета музыки и знаний -
творческий заряд».....38

Оспанов Ержан Дюсембекович

«Оқушылардың география сабағында
қызығушылығын арттыру».....39

Румянцева Ирина Леонидовна

Шерстяная акварель и дети.....40

Аталықова Райхан Меңдіғалиқызы

Девиантты және делинквентті мінез-құлық.....42

Бисенова Күлшат Бөкенбаевна

Инновации: открытия и решения: актуальность
инновационного обучения на уроках русского
языка и литературы.....45

Қожахметова Майя Еркінқызы

Балалар музыкалық мектептерінде инклюзивті
білім беру шеңберінде ерекше қажеттіліктері бар
балаларды фортепиано сабағында инклюзивті
оқыту.....47

Косубаева Жанат Ерболатқызы

География сабағында оқушылардың танымдық
белсенділігін арттыру жолдары.....50

Тлеубергенова Жұлдыз Толегеновна

Ұстаз болу - жүректің батырлығы.....52

Осина А.Л.

Имена собственные. Летние виды спорта.....53

Буркина Наталья Леоновна

Вечная сила материнской любви.....57

Болекбаева Мадина Маратовна

Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді жинау
мен бұйымды сәндеу.....61

Абенев Асқар Еркінбаевич

Оқушыларға «Футбол» ойынын жасөспірімдер
арасында үйретудің тиімді әдіс-тәсілдері (авторлық
бағдарлама).....63

Абсолямов Асқар Владимирович

Қорытынды аттестацияға дайындық жоспары.....64

Есетова Құралай Қалыбекқызы

Психологтың ата-аналармен жұмысы.....66

Зырянова И.Г.

Экологическое воспитание средствами
изобразительного искусства.....68

Мекежанова К.М. Көбегенова Е.

Оқу үрдісі жұмыстарының жылдық жоспары.....69

Нурбаева Кулбазар Асқарбаевна

Салт-дәстүр және математика.....71

Саворовская Марина Вячеславовна

«Земля планета солнечной системы».....72

Серигова Татьяна Викторовна

Васильева Татьяна Юрьевна

«Психолого-педагогическое сопровождение
самоактуализации одаренной личности
ребенка в до».....74

XX-ғасырдың 20-30 жылдарындағы білім беру жүйесі мен ғылым

Ахмадиева Меруерт Ирановна
Тарих, география пәндерінің мұғалімі
«Көкжайық орта мектебі» КММ
ШҚО, Көкпекті ауданы

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	8.2.3.2 кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын анықтау; 8.2.3.3 XX ғасырдың бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді талдау.
Сабақтың мақсаты	Барлық оқушылар: Кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын анықтайды; Көптеген оқушылар: XX- ғасырдың бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді атайды; Кейбір оқушылар: XX- ғасырдың бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді талдайды.
Ойлау дағдыларының деңгейі:	Білу, түсіну, қолдану, талдау.
Тарихи концепт:	Өзгеріс пен сабақтастық.
Бағалау критерийлері	Кеңес дәуіріндегі сауатсыздықты жою бағытындағы атқарылған жұмыстарды атайды; Халыққа білім беру ісінің даму деңгейін анықтай отырып, қазақ тілінің ахуалын сипаттайды; XX ғасырдың бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді салыстырады, жетістігі мен кемшілігін анықтайды.
Құндылықтарды дарыту	Ұлттық идея «Мәңгілік ел» негізінде отансүйгіштікті тәрбиелеу, ұлттық сана-сезімдерін ояту.
Пәнаралық байланыстар	Қазақ әдебиеті
Бастапқы білім	XIX ғасырдағы білім саласындағы жетістіктерді біледі

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі / уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті
Ұйымдастыру кезеңі	Психологиялық ахуал орнату Сәлеметсіздер ме! Көңіл-күйлеріңіз қалай? Жақсы көңіл-күймен сабағымызды бастайық! «Мозаика» әдісі Оқушыларға 3 түсті суреттердің қиындылары беріледі. Суретте мектеп, т.б. білім беру ғимараттары бейнеленген. - Суреттерде не бейнеленген? - Бүгінгі сабақта не туралы оқимыз, қалай ойлайсындар? Жаңа тақырып бойынша бейнежазбаны тамашалайық. - Не түсіндік бұл бейнежазбадан? - Сауатсыздықты жою дегенді қалай түсіндіңіздер?	«Бас бармақ» әдісі бойынша, жоғары не төмен көтеріп көңіл-күйлерін көрсетеді. Суреттер түсі бойынша 3 топқа бөлінеді. Бейнежазбаны қарайды.
Жаңа сабақ	Ақпараттық жоба: «Орыс графикасы негізіндегі жаңа әліпбиді енгізу» таныстырылымды оқушы көрсетеді. 1-тапсырма: Топпен жұмыс. Оқулық мәтінімен жұмыс жасап, постер дайындау. «Галереяда ой шарлау» әдісі 1-топ: «Халыққа білім беру» 2-топ: «Ересек халықтың сауатсыздығын жою» 3-топ: «Орта білім беру» Дескриптор: 1. Халыққа білім беру процессін сипаттайды; 2. Ересек халықтың сауатсыздығын жою процессін сипаттайды; 3. Білім мен ғылым саласындағы жетістіктер мен кемшіліктерін анықтайды.	Оқушылар таныстырылымды тыңдайды, қарайды. Оқулық мәтінін қолданып, постер жасайды, қорғайды.

	2-тапсырма: Жеке жұмыс «Ақиқат, жалған» кестесін толтыру.	Оқушылар кестемен жұмыс жасайды.
	Кеңес билігі 1930 жылдан бастап жалпыға бірдей бастауыш оқытуды 8 жастан бастау туралы қаулы шығарды.	
	1934 жылы қазіргі Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Институты ашылды.	
	1935 жылы жарық көрген көне заманнан бүгінге дейінгі «Қазақстан тарихы» 1-бөлімінің авторы Қ.Сәтпаев.	
	1928 жылы латын жазуына көшу қазақ халқы арасындағы сауаттылық деңгейін көтере түсті.	
	Кедей балаларын оқыту үшін жергілікті билік жалпы оқу қорын құрды.	
	Дескриптор: оқушылар ақпараттың ақиқат немесе жалған екенін анықтайды.	
	3-тапсырма: Жұптық жұмыс Вени диаграммасы бойынша XIX ғасырдағы білім мен ғылымның дамуын XX ғасырдағы білім мен ғылымның дамуымен салыстыру, ұқсастықтары мен ерекшеліктерін табу.	Талқылау, жіктеу, қарқын. Диаграмма толтырады.
	Дескриптор: оқушылар XIX ғасыр мен XX ғасырдағы білім мен ғылымның дамуының ұқсастықтары мен ерекшеліктерін анықтайды.	
	Сабақты қорытындылауға « Артығын тап » ойының ұсынамын. Әр топқа 5 сөзден беремін.	Топтар артық сөзді табады.
	Кері байланыс: «Сөйлемді аяқтау» • Бүгінгі сабақта мен түсіндім... • Бүгінгі сабақта маған қиын болғаны... • Бүгінгі сабақтағы маған қызықты болғаны...	
Оқу тапсырмасы	«Үй тапсырмасының 3 деңгейі» әдісі бойынша А деңгейі: Тілші-ғалым С.Аманжолов туралы таныстырылым дайындау; В деңгейі: тақырып бойынша 10 тест сұрақтарын әзірлеу; С деңгейі: 155 бет, № 6 сәйкестендіру тест орындау.	

Глагол части речи. Роль глаголов в предложении. Разнообразие

Болатова З.А.

КГУ «Казнаковская средняя школа»

Цели обучения, которые достигаются на данном уроке	4.3.1.1 читать выразительно текст, используя виды чтения (ознакомительное чтение, чтение по ролям)	
Цели урока	Учащиеся смогут: - прочитать текст выразительно; - заполнить таблицу по прочитанному тексту.	
Критерии оценивания	Учащийся: - читает текст выразительно, соблюдая нормы речи; - заполняет таблицу.	
Привитие ценностей	Сотрудничество и уважение	
Межпредметные связи	Познание мира.	
Предварительные знания	Раздел основан на знаниях и языковых навыках, полученных в предыдущих классах. Учащиеся будут развивать навыки чтения и написания слов, фраз, предложений и текстов.	
Ход урока		
Запланированные этапы урока	Запланированная деятельность на уроке	Ресурсы

Начало урока	Сообщение темы и цели. 1. Организационный момент. - Ребята, сегодня на уроке мы познакомимся с вами с красивым и величественным природным явлением. Отгадайте загадку, и вы узнаете, о чем будем говорить на уроке. Вот по небу мчится конь - Из – под ног летит огонь. Конь копытом бьет могучим И раскалывает тучи Так он тяжело бежит Что внизу земля дрожит. (Гроза)	Презентация
Середина урока	Грамматическая разминка. Чистописание. Гроза и дождь врозь не ходят. Прочитай. Определи тип текста (повествование, описание, рассуждение.) Выпиши слова, которые обозначают действие предмета. Как они называются? Задание 1. Работа с текстом. Прочитайте текст выразительно. Гроза. Во время сильного дождя случается, что сверкнет молния и после прогрохочет гром. Такое явление природы называется грозой. Во время грозы может много раз сверкать молния и грохотать гром, поэтому лучше спрятаться в надежном укрытии с крышей над головой. Стоять под одиноким деревом в поле нельзя, потому что в него может попасть молния. Прочитайте текст выразительно. Самоопределение к деятельности. - Предметом нашего исследования станет часть речи, которая сказала о себе так: «Больше всего я люблю действовать, не люблю предлоги и всем известную частицу» - Какая это часть речи? (Глагол) - Сформулируйте цель урока (обобщить знания о глаголе как части речи, узнать, какую роль играет глагол в предложении и речи) Солнышко или капли. Оценивание: Задание 2 Составь кластер. Стр 31 учебника. Образец доказательства: Слово прошла – глагол так как... • Обозначает действие предмета • Отвечает на вопрос что сделала • В предложениях является сказуемым.	Презентация
	Задание 3 Найди среди однокоренных слов глаголы и выпиши их. Расскажи как отличить глаголы от слов других частей речи? Работать, работа, работник. Рассказ рассказывать, рассказчик. Веселье, веселый, веселиться. Знакомиться, знакомство, знакомый. Желание, желать, пожелание. Загадывать, загадка, загадочный. Составь три словосочетания глагол + имя существительное. Используй глаголы в форме прошедшего времени. Итак, для чего же нам нужны глаголы? (они делают нашу речь точной и выразительной; используются в речи для передачи движения; если писатель хочет отобразить картину, в которой предметы перестают быть неподвижными, он обращается к глаголам; глаголы способствуют эмоциональности и яркости текста) Задание 4 «Идеальное задание»	

	- На парте у каждого лежит карточка розового цвета. В каждой карточке задания 3-х уровней. Выберите для себя одно «идеальное задание», которое соответствует вашим знаниям и выполните его. 1 уровень: От данных словарных слов образуйте глаголы: Беседа - _____ Завтрак - _____ Работа - _____ Рассказ - _____ Чувство - _____ Путешествие - _____ 2 уровень: У глаголов определить время, число, род (где это возможно) Все ярче пригревает мартовское солнце. Под его лучами тает снег. Зазвенела под окнами на разные голоса хрустальная капель. Скоро по дорогам побегут ручьи. 3 уровень: Вставьте подходящие по смыслу глаголы: Не стыдно не _____ - стыдно не _____. Цыплят по осени _____. Труд _____, а лень _____. Одна пчела много меду не _____. Расстояние дружбе не _____. - Что нового узнали на уроке? - Что особенно запомнилось? - Чему научились? - Что повторили? Рефлексия Стратегия «Микрофон» Дескрипторы: • Понимать основные моменты текста; • Понимать ключевую лексику текста; • понимать особенности текста; • читать текст выразительно, правильно интонируя предложения; • правильно ставить ударения в словах.	
Конец урока	Рефлексия стратегия 3 «М»	
Дифференциация – каким образом Вы планируете оказать больше поддержки? Какие задачи Вы планируете поставить перед более способными учащимися? Задание ABC	Оценивание – как Вы планируете проверить уровень усвоения материала учащимися? Ф наблюдение Ф взаимооценивание «Две звезды, одно пожелание»	Здоровье и соблюдение техники безопасности Физминутка. Кабинет проветрен. Обеспечен свободный выход из-за парт.
Рефлексия по уроку Были ли цели урока/цели обучения реалистичными? Все ли учащиеся достигли ЦО? Если нет, то почему? Правильно ли проведена дифференциация на уроке?		
Используйте данный раздел для размышлений об уроке. Ответьте на самые важные вопросы о Вашем уроке из левой колонки.		
Общая оценка		
Какие два аспекта урока прошли хорошо (подумайте как о преподавании, так и об обучении)? 1:; 2: Что могло бы способствовать улучшению урока (подумайте как о преподавании, так и об обучении)? 1:; 2: Что я выявил(а) за время урока о классе или достижениях/трудностях отдельных учеников, на что необходимо обратить внимание на последующих уроках? 1:; 2:		

Уроки доброты по повести В.Распутина «УРОКИ ФРАНЦУЗСКОГО»

Буслаева Елена Энгельсовна
КГУ «Бескудукская основная школа»

Цели обучения, которые достигаются на данном уроке (ссылка на учебную программу)	ПО2 - понимать худ. произведение, критически осмысливать открытую и скрытую информацию; ПО5 - пересказывать содержание отрывка, используя разные приемы цитирования; АИ4 - анализировать эпизоды произведения, объяснить их связь с проблематикой и роль в развитии сюжета; АИ5 - характеризовать героев произведения, их поступки, мотивы поведения; АИ8 - анализировать способы авторской характеристики героев, изобразительные средства, в том числе и звукопись, литературные приемы; ОС1 - участвовать в обсуждении произведения, отстаивая свою точку зрения, оценивая поведение, поступки героев, позицию автора.	
Цели урока	Все учащиеся будут уметь: понимать художественное произведение в деталях. Большинство учащихся будут уметь: определять отношение автора к героям произведения. Некоторые учащиеся будут уметь: находить выразительные средства языка.	
Языковая цель:	Учащиеся смогут: - Учащиеся будут работать над расширением словарного запаса, развивать навыки чтения, слушания и говорения. Этот урок поддерживает развитие навыков мышления; - Использовать языковые навыки в различных комбинациях для достижения различных целей; - Использовать в речи ключевые слова и фразы, аргументировать ответы.	
Привитие ценностей	Способствовать осознанию учащимися ценности «Мәңгілік ел» - взаимоуважение, любовь, верность, доброта. Инсценирование дает возможность проявиться самым разнообразным творческим способностям детей.	
Межпредметные связи	Изучение данного раздела предполагает межпредметную связь с уроками: русский язык, казахский язык, самопознание, искусство.	
Навыки использования ИКТ	Умение работать с интернет-ресурсами, с информацией, видеоматериалом.	
Предварительные знания	Этот раздел строится на знаниях и навыках, полученных при изучении предыдущих тем. Учебная деятельность ориентирована на развитие навыков выразительного чтения, анализа текста на уровне глубокого понимания, идейной направленности, характеристики героев через анализ эпизодов, формированию собственного отношения к героям через чтение и анализ литературного текста.	
Ход урока		
Запланированные этапы урока	Запланированная деятельность на уроке	Ресурсы
Начало урока (стадия вызова) 5 минут	1. Психологический настрой (создание коллаборативной среды т.е. условие для эффективного обучения.) «Круг радостей» Деление на группы по цвету. Прием «Светофор» Посмотрите на доску и озвучьте эпиграф к уроку: «Чем человек умнее и добрее, тем больше он замечает добра в людях» Л.Н. Толстой. - Как понимаете смысл высказывания Л.Толстого? - А что такое добро? Доброта? (работа с толковым словарем). Итак, мы с вами пойдем дорогой Добра по страницам произведения.	Повесть В.Распутина «Уроки французского» Слайд №1 Слайд №2 Словарь
Середина урока (стадия осмысления) 3 минут	№1 Составление кластера на тему «Доброта». Учащиеся сравнивают свои работы, обсуждают в группе, дополняют свою работу и выбирают самую лучшую работу Дескрипторы: - умение составлять кластер; - приводить пример доброты из личного опыта. Каждая группа представит результаты работы всему классу. Учащиеся оценят работы других групп по критериям. ФО - «Словесная похвала» (наблюдение учителя)	Слайд №3 Лист оценивания

3 минут	Прогнозирование (целеполагание) - Ребята, определите, о чем пойдет речь на уроке? (о доброте, об учителе, о хороших поступках...) №2 Работа с пословицами. 1 группа: Собери из слов пословицу, объясни значение. Жизнь дана на добрые дела. 2 группа: Назови, какое языковое средство используется в пословице: Добрые умирают, а дела их живут. (Антонимы т.е. противопоставление) 3 группа: Переведи пословицу с казахского языка на русский язык и объясни смысл. «Жаксылықтың ерте - кеші жоқ» (Добро не имеет границ) Проверку провести по слайду в презентации. Самооценивание. Дескрипторы: - уметь объяснять значения пословиц; - переводить с казахского языка на русский язык.	Лист оценивания
10 минут	ФО: Смайлики. №3 Дифференцированная работа с текстом. Инсценирование отрывка. Стратегия «Драма» Каждой группе свой отрывок из текста. Найти пример доброты с использованием цитат, составить толстый вопрос, найти выразительные средства языка, подготовить инсценировку отрывка. (в группе ребята делятся на пары и выполняют задания) 1 группа: В гостях у Лидии Михайловны. 2 группа: Посылка с макаронами. 3 группа: Игра в «Пристенки». Критерии успеха: - для подтверждения своего мнения отвечает на вопросы, в качестве доказательств использует цитаты из текста; - составляет проблемный вопрос; - умение инсценировать образы; - выразительные средства языка; - соблюдают правила работы в команде, активны. Поддержка учителя: рекомендации по инсценировке отрывка. Выступления групп ФО: Самооценивание и оценивание учителем. Стратегия «Аплодисменты». Затем всем классом обсуждают итоги работы. Учитель комментирует ответы детей.	Отрывок из худ. фильма «Уроки французского» 1978г. режиссер Е. Ташков.
1 минут	Музыкальная пауза (физминутка)	
3 минут	Давайте выведем законы доброты. Какая должна быть доброта? (ответы учеников) 1. Доброта не ищет награды. 2. Доброта не требует награды 3. Доброта бескорыстна 4. Доброта бесценна	
10 минут	№4 - Показ видеофрагмента «Игра учительницы на деньги» Дискуссия на тему «Это преступление или акт доброты» Стратегия «Аквариум» 1 группа: Это преступление. 2 группа: Это акт доброты. 3 группа: Наблюдатели. ФО: «Две звезды и одно пожелание». Дескрипторы: передает основной смысл понравившегося высказывания; выражает свое отношение к нему; доказывает на примере свою позицию. Критерии оценивания: - умеют находить аргументы: - доказывать свое собственное мнение; - делать вывод. Домашнее задание: (дифференцированное) 1 группа: Синквейн на тему «Доброта». 2 группа: Презентация на тему «Доброта». 3 группа: Эссе «Уроки доброты в вашей жизни».	Слайд №4
2 минут		
Конец урока 3 минут	Рефлексия: «Три М». Учащимся предлагается назвать три момента, которые у них получились хорошо в процессе урока, и предложить одно действие, которое улучшит их работу на следующем уроке.	

«ИГРА РАЗУМА»

(Интеллектуальная викторина)

Жумабаева Казна Исмаиловна

Сайлауова Дидар Абдихаппаровна

Преподаватели Алматинского финансово-правового и технологического колледжа

Ведущий 1: Уважаемые студенты и преподаватели! Мы рады приветствовать Вас на нашей интеллектуальной викторине «Игра разума». Студенты прошедшие во второй тур мы вас поздравляем! Каждый из нас тренирует свои руки, ноги, брюшной пресс, чтобы выглядеть сильным, стройным и красивым. И разумеется, что еще с большим усердием надо тренировать то, что дает нам людям превосходство над всеми другими обитателями планеты – совершеннейшее создание природы – наш мозг.

Ведущий 1: Интеллектуальная викторина «Игра разума» состоит из 2 туров. 1. Отборочный Тур вы прошли тестирование в Google form 7 декабря и теперь вы участвуете во втором туре интеллектуальной викторины «Знатоки» второй тур называется «Игры разума».

II тур

175 -летие Абая Кунанбаева	10	20	30	40
АФПитК	10	20	30	40
Почемучка	10	20	30	40
В ногу со временем	10	20	30	40
Музыка и Кино	10	20	30	40

Наши команды:

№1: Азаматова Адина 120 гр.

Алпысбай Дарина 122 гр.

Бектемирұлы Диас 109 гр.

№2: Тұрған Ерасыл 108 гр.

Доспанбетов Сергей 108 гр.

Джайназаров Нұркен 108 гр.

№3: Жайылханов Мұхаммедәлі 108 гр.

Сафонов Елесе́й 120 гр.

№4: Сабитов Дияр 120 гр.

Данғыл Саяжан 120 гр

Цылькова Виктория 120 гр.

Можете придумать название и девиз вашей команды.

Ведущий 1: «Игры разума».

На данном этапе команды выбирают вопросы с определенным баллом, и отвечают на него, если нет ответа, право выбора переходит к другой команде, баллы подсчитываются после окончания тура

5 категории: 175 –летие Абая Кунанбаева; АФПитК; Почемучка; В ногу со временем; Музыка и Кино.

Ведущий 2: 175-летие Абая Кунанбаева:

Вопрос 10 баллов: Как зовут бабушку Абая Кунанбаева - Ответ: Зере;

Вопрос 20 баллов: Сколько слов назидания написал Абай Кунанбай - Ответ:45;

Вопрос 30 баллов: В названии какого произведения содержится цифра 8 - Ответ: Восьмистишия (Сегіз аяк);

Вопрос 40 баллов: Сколько слов использовал Мухтар Ауэзов в произведении «Путь Абая» - Ответ: 16893.

Ведущий 1: АФПитК

Вопрос за 10 баллов: Сайт нашего колледжа? - Ответ: www.afpitk.kz;

Вопрос 20 баллов: Как называется страничка АФПитК в Facebook - Ответ: АФПитК;

Вопрос 30 баллов: Студенческий клуб АФПитК антикоррупционного направления - Ответ: Саналы урпак;

Вопрос 40 баллов: 3 самых популярных приложений для онлайн обучения среди студентов АФПитК - Ответ: telegram blm. Kz Zoom.

Ведущий 2: Почемучка:

Вопрос за 10 баллов: Почему собака часто высовывает язык - Ответ: для охлаждения организма (ответ должен быть развернутым);

Вопрос за 20 баллов: При грозе мы сначала гром слышим или видим молнию - Ответ: Так как свет движется быстрее звука;

Вопрос за 30 баллов: Если в комнате достаточно тепло и влажно, то при открытии зимой форточки образуются клубы тумана, которые в комнате опускаются, а на улице поднимаются. Почему? - Ответ: плотность теплого воздуха легче холодного;

Вопрос за 40 баллов; Супруги Мария и Пьер Кюри посвятили всю свою жизнь для открытия этих двух элементов и получили Нобелевскую премию - Ответ: Радий и Полоний.

Ведущий 1: В ногу со временем:

Вопрос 10 баллов: Наиболее удобный, электронный, современный инструмент для получения и обмена значимой документации в Online-режиме - Ответ: Электронная цифровая подпись, ЭЦП;

Вопрос 20 баллов: Последняя версия игры Free Fire - Ответ: Garena Free Fire;

Вопрос 30 баллов: Это программное обеспечение, предустановленное на самом устройстве или могут быть загружены на него из онлайн-магазинов - таких как App Store Google Play - Ответ: Мобильное приложение;

Вопрос 40 баллов: Популярная поисковая система, что в переводе с английского языка означает самое большое число в мире - Ответ: Google.

Ведущий 2: Музыка и кино:

Вопрос 10 баллов: Главный герой фильма Юноша с сокращенным именем, которое часто встречается в геометрии - Ответ: Пи, Жизнь ПИ;

Вопрос 20 баллов: Песня об агрегатном состоянии вещества, которое привело к гибели знаменитого корабля Титаник - Ответ: Айсберг;

Вопрос 30 баллов: Название данного фильма объясняется в философии-как необратимое, течение, а в физике форма протекания физических процессов - Ответ: Время;

Вопрос 40 баллов: Героиня данного фильма весила 90,72 кг перед пластической операцией - Ответ: 200 фунтов красоты или 200 пудовая красotka.

Дополнительные вопросы:

1. Сотая часть числа? (Процент.)
2. Что легче: 1 кг ваты или 1 кг железа? (Одинаково.)
3. Может ли при умножении получиться ноль? (Да.)
4. Чему равна четверть часа? (15 мин.)
5. Специфическая единица измерения объёма нефти? (Баррель.)
6. Первая координата точки? (Абсцисса.)
7. Наука, изучающая свойства фигур на плоскости? (Планиметрия.)
8. Прибор для измерения углов? (Транспортир.)
9. Утверждение, требующее доказательства? (Теорема.)
10. Часть прямой, состоящая из всех точек прямой, лежащих по одну сторону от данной точки? (Луч, полупрямая.)
11. Отрезок, соединяющий две точки окружности? (Хорда.)

12. Чему равны длины сторон «египетского» треугольника? (3; 4; 5 ед. отрезка.)
13. Переведите на древнегреческий язык слова «натяннутая тетива»? (Гипотенуза.)
14. График функции $y = kx + b$ (Прямая.)
15. Сумма углов треугольника? (180° .)
16. Кто сказал: «Математика - царица наук, а арифметика - царица математики»? (К. Гаусс.)
17. Абсолютная величина числа? (Модуль.)
18. Независимая переменная величина? (Аргумент.)
19. Третья степень числа? (Куб.)

Ведущий 1: А теперь многоуважаемое жюри вам слово и награждение победителей!

Ведущий 1: Спасибо студентам, что участвовали в интеллектуальной викторине, До новых встреч!

№	1 тур	2 тур	3 тур
Команда 1			
Команда 2			
Команда 3			
Команда 4			

Творческая деятельность М. Плетнева

Карабаев Данияр

Магистр искусствоведческих наук

Фортепианное искусство XX века в России выявило целую плеяду знаменитых пианистов – исполнителей, в числе которых находились С.Рахманинов, С.Рихтер, В.Горовиц и М.В.Плетнев, продолжатель традиций этих знаменитых музыкантов. Уникальность его личности заключается в многоплановости творческой деятельности, ведь М.Плетнев не только пианист высочайшего профессионального уровня, но и транскриптор, автор произведений, дирижер и основатель Российского национального оркестра.

Михаил Плетнев – ярчайший художник современности, феноменальный музыкант, уникальная личность. Его творческая натура невероятно многогранна: пианист, композитор, дирижер, педагог, основатель и художественный руководитель Российского национального симфонического оркестра. Во всех направлениях своей деятельности музыкант достигает высокого профессионализма и качества. По мнению известного американского пианиста Юджина Листа, у М.Плетнева сильный музыкальный ум, широкое мировоззрение. Но это не значит, что он играет одним рассудком. У него есть тот баланс сердца и ума, который так необходим музыканту. М.Плетнев является одним из лучших интерпретаторов произведений Ф.Листа, Л.Бетховена, Ф.Шопена, Э.Грига.

Совершенно особое место в творческой деятельности М.Плетнева занимают произведения П.И.Чайковского. Российский пианист признан лучшим исполнителем фортепианной музыки великого русского композитора XIX века. Преодолев часто

встречающиеся проблемы в виде излишней эмоциональной насыщенности, Плетнев-пианист добивается предельно точного исполнения нотного текста и всего, что в нем заложено. В игре исполнителя главенствуют: ясность мысли, «железный» ритм, логичность изложения, идеальное чувство формы, тончайшее владение динамикой, целенаправленность музыкального развития к кульминации. При этом талант М.Плетнева ярко выражен в индивидуальности интерпретации произведений П.Чайковского. Он находит тонкие нюансы в ритмической акцентировке, которые другие исполнители не замечали, очень строго следит за темпом, динамикой. При сравнении с другими исполнителями, сразу обращает на себя внимание его рациональное распределение силы звучности фортепиано. Все эти качества Плетнева-пианиста характерны и для его транскрипторской деятельности.

Плетнев-пианист. В каждой из граней своей личности М.Плетнев старается добиться совершенства. В первую очередь это касается его деятельности в качестве пианиста. Интерпретации произведений различных композиторов, из которых можно выделить сонаты Д.Скарлатти, баллады и скерцо Ф.Шопена, концерты С.Рахманинова, и фортепианные циклы П.И.Чайковского всегда концептуальны, отличаются конструктивным пианистическим мышлением, отсутствием внешней аффектации. Программа концертов М.Плетнева выстроена по такому же принципу. Так при записи «Симфонических этюдов» Р.Шумана, М.Плетнев принимает совершенно парадоксальное решение в членении цикла (добавляет два посмертных этюда и вычленил 10 оригинальный этюд) или включает в концертную программу Детский альбом П.Чайковского – редко исполняемый цикл.

М.Плетнев не злоупотребляет блестящей виртуозной техникой, добиваясь в любой из своих интерпретаций максимально простого изложения. Репертуар Плетнева-пианиста невероятно обширен, в него входят произведения романтиков (Ф.Шопена, Э.Грига, Ф.Листа) русских композиторов (С.Прокофьева, С.Скрябина) венских классиков (Й.Гайдна, Л. ван Бетховена, А.Моцарта) и других. Из этого списка можно выделить практически все фортепианное наследие П.И.Чайковского – фортепианные концерты, детский репертуар, включающий Детский альбом Чайковского, различные пьесы ор. 5; 7; 8), Сонаты Д.Скарлатти, записанные в немецкой студии «Deutsche Grammophon» признанны лучшей записью сонат со времен записи другого пианиста – В.Горовица, концерты С.Рахманинова, в частности оригинальное исполнение его третьего концерта, вероятно наиболее сложного. М.Плетнев старается добиться наиболее достоверной интерпретации этих произведений, учитывая сложность в техническом и художественном плане. В связи с этим основная задача М.Плетнева состояла в создании качественно новой исполнительской интерпретации. Концерты С.Рахманинова по праву могут считаться одними из сложнейших произведений. Существуют около 160 записей этих концертов. Пианисты Владимир Горовиц и Аркадий Володось внесли в их интерпретацию много новшеств. В связи с этим основная задача М.Плетнева состояла в создании качественно новой интерпретации этих произведений. Особенно это связано с не удачным исполнением этого произведения на концерте (несбалансированность оркестра и солиста). Поэтому, играя его в студии, М.Плетнев добивается иного результата. Во время записи Плетнев сотрудничал со звукозаписывающей компанией Emil Berliner Studio.

Плетнев – транскриптор. Транскрипторская деятельность М.Плетнева напрямую связана с его деятельностью в качестве пианиста. Строгое ощущение формы, концептуальность мышления, отсутствие внешней аффектации, техника письма, приближенная к стилю автора – основные характеристики Плетнева-транскриптора. Транскрипторское творчество М.Плетнева включает три концертные сюиты на фрагменты балетов «Щелкунчик», «Спящая красавица», и «Лебединое озеро» П.И.Чайковского, Пролог и скачки из балета «Анна Каренина» Р.Щедрина, и переложения для двух фортепиано балета «Золушка» С.Прокофьева, посвященная аргентинской пианистке М.Аргерих, исполняемая в дуэте с ней, впоследствии вошедшее в совместный альбом.

Транскрипция балета «Золушка» С. Прокофьева отличается сохранением жанра оригинального произведения. В его переложении жанр остается прежним, М. Плетнев практически не изменяет партитуру балета и благодаря соотношению двух фортепианных фактур остается в рамках балетного жанра. В сюиту входит девять номеров: Интродукция, Ссора, Зима, Весна, Вальс Золушки, Гавот, Галоп, Медленный вальс и Финал. Пьесы в транскрипции контрастируют между собой. В целом М.Плетнев использует одинаковые принципы работы в концертных обработках. Номера в транскрипциях контрастны, музыка номеров мелодична

и красочна. М.Плетнев по возможности сохраняет фактуру балетной музыки, однако в некоторых частях усложняет её для придания концертного звучания. Иногда изменяет форму оригинального произведения, добавляя новые разделы, Все эти принципы М. Плетнев использует во всех своих обработках.

Транскрипторское творчество М.Плетнева неординарно уже тем, что основой для фортепианных переложений служат балеты П.И.Чайковского и Р.Щедрина. М.Плетневым было создано три концертные сюиты на основе балетов великого русского композитора. М.Плетнев создал первую транскрипцию балета «Щелкунчик» еще будучи студентом московской консерватории. И это еще более обостряет интерес к его творческим опытам. Как произведение необычайно яркое, фортепианная транскрипция балета «Щелкунчик» к настоящему времени стала основой концертного и педагогического репертуара пианистов. Высокая художественная ценность музыки П.И.Чайковского и мастерское переложение ее для фортепиано обусловили выбор данного произведения в качестве материала для статьи.

Концертная сюита «Щелкунчик» в переложении М.Плетнева - яркое фортепианное произведение, своеобразное по художественному решению. Сюита создана на основе танцев и двух лирических номеров балета. Она входит в концертный репертуар современных пианистов, очень популярна у слушателей.

Плетнев – дирижер, основатель Российского национального оркестра, признанный одним из лучших оркестров мира, и известный далеко за её пределами. Российский национальный оркестр под руководством М.Плетнева исполняет практически все шедевры мирового музыкального искусства. В качестве дирижера М.Плетнев осуществил запись всех симфоний С.Рахманинова, Л. ван Бетховена, П.Чайковского.

Ценность М.Плетнева в качестве дирижера, заключена в том, что М.Плетнев в первую очередь концертирующий пианист, что позволяет в его дирижерской практике быть очень щепетильным в вопросах исполнительской техники. Произведениями П.И.Чайковского М.Плетнев продолжает интересоваться и за дирижерским пультом, осуществляя постановку оперы «Пиковая дама», балета «Щелкунчик», а также оригинальной музыкально-хореографической феерии одноименного балета. В действии феерии принимаю участие оркестр, труппа и балетная труппа, во главе с М.Плетневым.

М.Плетнев является приглашенным дирижером многих музыкальных фестивалей и концертов, дирижировал Лондонским национальным оркестром.

Плетнев-композитор. Композиторская деятельность М.Плетнева охватывает большой круг жанров: Триптих для симфонического оркестра, Фантазия на казахские темы для скрипки с оркестром, Фортепианный квинтет, фортепианное каприччио. М.Плетнев сочиняет Скрипичный концерт (посвященный Ю.Башмету), Классическую симфонию в 4 частях. Эти произведения входят в репертуар М.Плетнева. Следует отметить отдельно Каприччио – одночастный фортепианный концерт, в котором нашли свое место

все современные стилевые приемы (один из них – сонорика), что позволяет усиленно тембровать рояль и оркестр. Произведение создано в 1985 году.

Михаил Плетнев – ярчайший художник современности, феномен искусства, уникальная личность. Как пианист известен далеко за пределами России. Он успешно выступает в Вене, Дюссельдорфе, Париже, Милане, Гамбурге и других музыкальных центрах Европы. Основные сольные концерты проходят в США, Японии.

Список литературы:

1. Бородин Б. Феномен фортепианной

транскрипции: опыт комплексного исследования: автореф. д-ра искусствовед. - М., 2006.

2. Иванчей Н. Фортепианная транскрипция в русской музыкальной культуре XIX века: автореф. канд. искусствовед. - Ростов-н/Д., 2009.

3. Кокорева Л. Михаил Плетнев. - М: Композитор, 2005.

4. Прокина Н. Фортепианная транскрипция. Проблемы теории и истории жанра: автореф. канд. искусствовед. - М., 1986.

5. Туманина Н. П. И. Чайковский. Путь к мастерству. - М.: АН СССР, 1962.

6. Холопова В. Фактура. - М.: Музыка, 1979.

ҚАЗАҚСТАННЫҢ МУЗЫКАЛЫҚ МҰРАСЫ – ЖАҢА АНТОЛОГИЯДА

Касенова Гульхан Айтбаевна

Домбыра аспабының мұғалімі

№2 Балалар музыка мектебі

Нұр-Сұлтан қаласы

Қазақтар-түркі көшпелі өркениетінің қайталанбас мәдениетінің тікелей мұрагерлері. Өткен ғасырдың басына дейін көшпелілік жағдайында өмір сүрген олар қазіргі дәуірдегі өмір сүру жағдайларының түбегейлі өзгеруіне қарамастан, өздерінің рухани мәдениетінің негіздерін сақтай алды. Бұл мәдениеттің ең әдемі және сонымен бірге ең құпия мұрасы - бұл музыкалық және музыкалық-поэтикалық шығармашылықтың түрлері мен жанрлары бойынша мыңдаған үлгілері бар дәстүрлі музыка.

Күй - бұл музыкалық игіліктің ең бай бөлігі; бұл-мазмұны мен формасы дами отырып, кемелдікке жеткен аспаптық музыканың ең жоғары жанрларының бірі.

"Қазақтың дәстүрлі мың күйі" ("1000 Казахских традиционных кюев") жобасының нысаны мен мазмұны жағынан бірегей жоба, ол сөзсіз еліміздің жаңа тарихының жылнамаларына енеді. ҚР Мәдениет министрі Мұхтар Құл-Мұхаммед атап өткендей, Мемлекет басшысының тапсырмасы бойынша "Мәдени мұра" бағдарламасы аясында көптеген ізденістер, экспедициялар, зерттеулер нәтижесінде алғаш рет Қазақстанның бай музыкалық мұрасы жиналып, жүйеленді.

Антологияға енген орталық мемлекеттік кинофотоқұжаттар мен дыбыс жазу мұрағаты, Қазақ радиосының "Алтын қоры", ҚР Ұлттық кітапханасы мен жеке мұрағаттар материалдарынан алынған жазбалар студияда жеке музыканттардың орындауында жазылған.

Редакциялық алқаны Мәдениет министрі Мұхтар Құл-Мұхаммед басқарды. Оған мәдениет

вице-министрі Асқар Бөрібаев пен "EL production company" компаниясының көркемдік жетекшісі Ғалым Доскен, белгілі күйшілер Сержан Шакират, Қаршыға Ахмедьяров, Айтжан Тоқтағанов, Біләл Ысқақов, Базархан Қосбасаров, Талғат Мұқыш кірді. Керемет сыйлық басылымы үш тілдегі кітаптан және 41 CD альбомынан тұрады.

Кітап Президент Нұрсұлтан Назарбаев жобаға жоғары баға берген "Ұлттың асқақ өнері" атты алғы сөзімен ашылады. Бұдан әрі өнертанушылар мен орындаушылар Айтжан Тоқтаған, Мұрат Әбуғазы, Талғат Мұқыш және Саян Ақмолда жасаған "Қазақ халқының аспаптық музыкасына" жан-жақты шолу жасалды.

Біркатар түркі халықтарының "күй" сөзі – этно-музыкалық термин. Оның мәні психоэмоционалды принциппен байланысты және "мемлекет", "көңіл-күй" ұғымдарымен байланысты. Демек, бұл жанрдың барлық қимылдарын көрсетуге арналған, алайда оның баяндау, бейнелеу, персонализация сияқты ерекше қасиеттеріне қайшы келмейді. Жалпы айтқанда, күйлер-бұл дыбысталу уақыты жағынан өте шағын (2-4 мин.) аспаптық пьесалар, бірақ мазмұны жағынан өте терең әрі пішіні жағынан шындалған, күрделі ырғағы мен дамыған әуені бар, олар кейбір жанрлық ерекшеліктерді де, музыкалық ойлаудың белгілі бір логикасын да бейнелейді.

Күй негізінен үш аспапта орындалды – домбыра, қобыз және сыбызғы (бойлық флейта). Ең көп таралған және сонымен бірге ең дамыған, кәсіби деңгейге жеткен аспаптық музыка саласы - домбыра күйлері.

Үйде қазақтар ең құрметті орынға қоятын қазақ домбырасы (төре) жұмсақтықпен, барқыттай дыбысталуымен және үлкен мәнерлі мүмкіндіктерімен ерекшеленеді.

Домбыраның танымалдылығының бір себебі-

оның сүйемелдеуімен ауызша-кәсіби дәстүрдің дәстүрлі қазақ әндері де шырқалады. Бірақ аспаптың тембрлік, дыбыстық және техникалық-орындаушылық мүмкіндіктерін шынымен ашқан жанр, әрине, ежелгі дәуірде қалыптаса бастаған, XIX ғасырда өзінің даму мен кемелдену шыңына жеткен күй болып табылады.

Жалпы домбыра музыкасында орындаушылық-стильдік және музыкалық-құрылымдық параметрлер бойынша күйлер 2 дәстүрге – шертпе және төкпе (төкпе) болып бөлінеді.

Антологияға қазақ музыкасының одан әрі кәсіби дамуына өз үлесін қосатын қазіргі заманғы күйшілердің шығармалары жеке топпен енді. Академик сияқты Қазақстанның қазіргі композиторлық мектебінің негізін қалаушылардың шығармаларымен қатар А. Жұбанов, С. Мұхамеджанов, М. Қойшыбаев, х. Тастанов, Р. Омаров, Н. Тілендиев, қ. Күмісбеков, музыканттардың келесі буынының заманауи күйлері берілген – М. Әубәкірова, А. Мырзабекова, М. Қалауова, А. Есқалиева, С. Балмағамбетова, Ш. Әбілтаева, К. Ахмедиярова, А. Жаимова, К. Тасбергенова, С. Тұрысбекова, С. Құсайынов, А. Желдібаева, М. Сыдықова.

Өткен ғасырдың 70-ші, 80 – ші жылдары еуропалық зерттеушілер В. Бахман мен С. Дончев қобыз бен Орталық Азияның көшпенді халықтарының осыған ұқсас кияқты аспаптары-скрипка мен виолончель сияқты бүгінде бүкіл әлемде кеңінен таралған әдемі ішекті аспаптардың ежелгі прототипі екендігін нанымды дәлелдеді.

Ежелгі қобызшылар бақсы, абыздар (абыздар, ақсақалдар) және жырау (эпикалық әнші-әңгімешінің ежелгі типі) болған, бірақ олардың кейбіреулерінің есімдері ғана жеткен. Осылайша, Қазақ эпосы мен аңыздары бойынша белгілі Сыпыра жырау, Кетбұға жырау, бақсы Қойлыбай, Кербал, Қаракөз, Шумен, Баубек, Жамансарт, Тілекші және т.б. туралы айта аламыз.

Бірақ қобыз аспапты музыкасының өркендеуінің "Алтын ғасырын" XIX ғасыр деп санау керек. Осы кезде Ханқожа, Ерден, дүкен сияқты атақты күйшілер өмір сүріп, күйшілік өнерін ортаға салды. Мұралары бізге жеткен ең ірі күйші Ықылас болды деп айтуға болады: ол дәстүрді жаңа бағытқа бұрып, өшпес туындылар қалдырды. Ықылас руын қобызшылардың жеті рулық тегі деп атайды.

"Қазақтың дәстүрлі 1000 күйі" антологиясына Қорқыт, XVIII-XIX ғасырлардағы бақсы – Баубек, Қозбен, тілеп күйлері енді.

Бізге ғасырлар қойнауынан жеткен тағы бір қазақ музыкалық аспабы – сыбызғы. Үрмелі аспаптардың құрылысы бойынша ерекше, ең көне түріне жататын бұл аспап өзінің сиқырлы дыбыстарымен көшпенділер-қазақтардың мыңдаған ұрпақтарын тамсандырды.

Сыбызғының басқа үрмелі аспаптармен салыстырғанда қарапайым конструкциясына қарамастан, дыбыс шығару техникасы өте күрделі. Сыбызғы ойнау өнері XIX ғасырдың басында Шығыс және Батыс

Қазақстан аймақтарында дамыған, мұнда өзіндік орындаушылық дәстүрлер қалыптасқан.

Күй – толық баураған, қасиетті өнер гүл шоқтарын қою рәсімімен аяқталды, ажырылмайтын бөлігі жанын көне ежелден бастап бүгінгі күнге дейін. Байырғы ұлттық мәдениетті зерделеу, жүйелеу және ұғыну мақсатында ойластырылған "Мәдени мұра" мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде "1000 қазақтың дәстүрлі күйлері" жобасын жүзеге асыруды мен ұлттық музыка өнері тарихындағы елеулі оқиға ретінде бағалаймын.

Ұлы Абай айтқандай: "жан дүниесіне еніп, жанға тәтті ән мен тәтті күй естиді", қазақтың бірнеше ұрпағы өсіп, Құрманғазы, Дәулеткерей, Байжігіт, Тәттімбет, Қазанғап, Сүгір, Тоқа және Абыл сияқты ұлы күйшілердің биік әрі асыл мұрасына тәрбиеленді.

Қорқыттан Ықыласқа дейінгі қобыз бен сыбызғы-флейта күйлерін, Сармалайдан бастап қазіргі заманғы шебер орындаушыларға дейінгі күйлерді қамтитын "1000 қазақтың дәстүрлі күйлерін" қатаң әрі мұқият іріктеу бұл жобаның маңызы мен құндылығын арттыратыны сөзсіз.

Біздің халқымыздың ежелгі музыкалық тамырымен мәдени ортақтығы мен бірлігінің жарқын айғағы ретінде осы жобада тек еліміздің әртүрлі өңірлері – Батыс, Шығыс, Арқа, Қаратау, Жетісу, Сырдария мен Маңғыстаудың ғана емес, сонымен қатар Моңғолия мен Қытай қазақтарының музыкалық дәстүрлері мен мектептері көрініс тапқан бірегей әрі қуанышты фактіні мойындау керек.

Көрнекті, бүкіл халық мойындаған қазақ домбырашыларының орындауындағы мың таңдалған күй – Д. Нұрпейісова, К. Жантілеуова, Ж. Қаламбаева, Д. Мықтыбаева, Т.Момбеков, г. Асқарова, у. Бекенов, к. Ахмедьяров, А. Есқалиева, А. Үлкенбаева және басқалар ұлттың алтын қазынасы ретінде халықтың жүрегіне жол тапты. Тәлім тәрбиенің басты құралы – домбыра аспабы десек, қателеспейміз. Сондықтан да, білім беретін мекемелерде домбыра негізінде қалыптасып жеткен тәрбие көзі эстетикалық әсемділікке жетелейді. Мен осы игі өнер қазіргі және болашақ ұрпақтың рухани игілігі мен байлығы болып қала беретініне, шабыт көзі болып, өзінің үйлесімді жалғасын табатынына сенімдімін.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. В.А.Сухомлинский, Балаға жүрек жылуы А.,1976 223б.
2. В.В.Виноградов, О музыкальной археологии // Советская музыка. 1975 89б.
3. Д.Кішібеков, Қазақ менталитеті: кеше, бүгін, ертең А.,1999 130б.
4. А.Жайымов, С.Бүркүтов, Б. Ысқақов, Домбыра үйрену мектебі А.,1992.
5. Б.А.Яворский, Воспитание музыкой М., 1989 24б.

Формирование действия моделирования на уроках математики

Мендыкулова Аманбике Ортаевна

Учитель начальных классов

СШЛ №23 г. Актобе

Моделирование - один из наиболее удачных приемов для развития мыслительной деятельности младших школьников. При правильном построении оно достаточно конкретно, легко воспринимается зрительно, полностью отражает внутренние связи и количественные отношения. Любая из моделей и схем проста в исполнении, полезна для ребенка, наглядна, вызывает у детей положительные эмоции. Моделирование способствует развитию логического и абстрактного мышления, готовит ребенка к современной жизни, так как лежит в основе многих компьютерных программ. В основе метода моделирования лежит принцип замещения: реальный предмет ребенок замещает другим предметом, его изображением, каким-либо условным знаком.

Одним из наиболее эффективных для формирования действия моделирования типов заданий являются текстовые задачи. Умение строить учебные модели и работать с ними является одним из компонентов общего приема решения задач. Наглядное представление словесно заданного текста с помощью модели позволяет перевести сюжетный текст на математический язык и увидеть структуру математических отношений, скрытую в тексте. Использование одних и тех же знаково - символических средств при построении модели для задач с различными сюжетами и разных типов способствует формированию обобщенного способа анализа задачи, выделению составляющих ее компонентов и нахождению путей решения.

Перевод текста на знаково-символический язык делает обозримыми связи и отношения, скрытые в тексте, и способствует тем самым поиску и нахождению решения. Эффективность перевода текста определяется видом используемых знаково-символических средств.

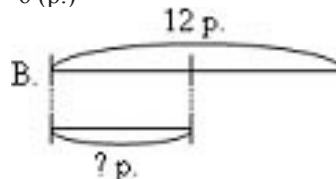
Другой путь перехода от словесной модели к представлению ситуации чаще всего преподаватели видят в использовании краткой записи задачи. Но краткая запись имеет тот же самый словесный характер, что и текст условия, поэтому абстрагированию не помогает.

В моделировании выделяется несколько этапов: выбор (построение) модели, работа с моделью и переход к реальности. Аналогичные этапы (компоненты) входят в состав учебного моделирования:

- предварительный анализ текста задачи;
- перевод текста на знаково-символический язык, который может осуществляться вещественными или графическими средствами;
- построение модели;
- работа с моделью;
- соотнесение результатов, полученных на модели, с реальностью (с текстами).

А) Валихан подтянулся 12 раз, а Даурен - в 2 раза меньше. Сколько раз подтянулся Даурен?

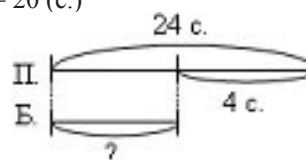
а) $12 : 2 = 6$ (р.)

Чтобы найти мерку, нужно целое разделить на количество мерок.

Б) На выставку собак привезли 24 пуделя, а болонок – на 4 меньше. Сколько болонок привезли на выставку?

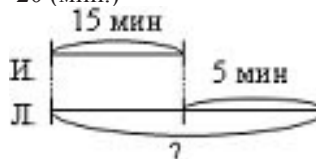
б) $24 - 4 = 20$ (с.)

Чтобы найти меньшее число, надо из большего отнять разность

В) Ира идет до школы 15 минут, а Лена – на 5 минут дольше. Сколько минут идет до школы Лена?

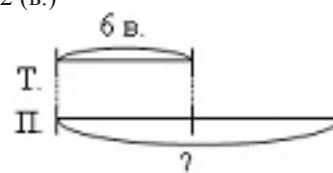
в) $15 + 5 = 20$ (мин.)

Чтобы найти большее число, надо к меньшему числу прибавить разность

Г) Тимур накопал 6 ведер картошки, а папа – в 2 раза больше. Сколько ведер картошки накопал папа?

г) $6 \cdot 2 = 12$ (в.)

Чтобы найти целое, нужно мерку умножить на количество мерок.

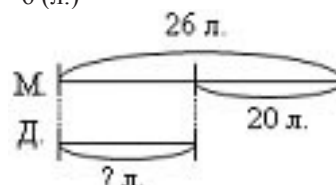
Д) Самату 8 лет. Это в 4 раза меньше, чем папе. Сколько лет папе?

д) $8 \cdot 4 = 32$ (г.)

Чтобы найти целое, нужно мерку умножить на количество мерок.

Е) Маме 26 лет. Это на 20 лет больше, чем ее дочке. Сколько лет дочке?

е) $26 - 20 = 6$ (л.)

Чтобы найти меньшее число, надо из большего отнять разность

Важно помнить, что схематическая модель эффективна лишь в том случае, когда она понятна каждому ученику и выработаны умения переводить словесную модель на язык схемы.

Что даёт овладение действием моделирования?

Во-первых, повышается доля самостоятельности учащихся на уроке. Ключевой фигурой становится не учитель, а ученик;

Во-вторых, формируется умение работать с инфор-

мацией в разных видах: словесной, знаково-символической форме;

В-третьих, овладение действием моделирования позволяет изучать программный материал более ускоренным темпом, причем без перегрузок учащихся;

Содействует включению учащихся в активную познавательную деятельность;

Учебная деятельность становится более осмысленной, более продуктивной.

«ҚАЗАҚСТАН – ӘЛЕМДІК АРЕНАДА»

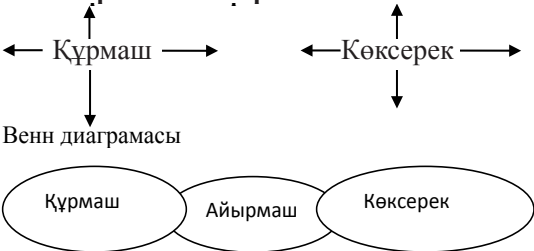
Нуржанова Гульнар Сериковна
«Бесқұдық негізгі мектебі» КММ

Осы сабақ арқылы жүзеге асатын оқу мақсаттары:	8.01. Мәтіндегі ақпараттың өзектілігін анықтау, қорытынды жасау. 8.А3. Коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізу.	
Сабақ мақсаттары:	Барлық оқушылар орындай алады: Мәтін бойынша өз ойын жеткізеді.	
	Оқушылардың көпшілігі орындай алады: Сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, қолданады.	
	Кейбір оқушылар орындай алады: Ақпараттың өзектілігін анықтап, қорытынды жасайды.	
Жетістік критерийлері:	Мәтін бойынша өз ойын жеткізеді. Сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, қолданады. Ақпараттың өзектілігін анықтап, қорытынды жасайды.	
Тілдік мақсат:	Оқушылар орындай алады: Өз ойын жеткізеді, интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсінеді, ақпаратқа қорытынды жасайды.	
	Пәнге қатысты сөздік қор мен терминдер: Елбасы, ішкі/сыртқы саясат, мемлекет басшысы, Президенттік басқару, Елбасы жолдауы.	
	Талқылауға арналған сұрақтар: Біз қандай мемлекетте тұрамыз? Біздің мемлекет өркендеу үшін сен не істей аласың?	
	Ишара: бас изеу, қолдау көрсету.	
Құндылықтар:	Отанға деген сүйіспеншілікке баулу.	
Алдыңғы оқу:	Қазақстан – тәуелсіз ел туралы біледі.	
Пәнаралық байланыс	Қазақстан тарихы, Адам. Қоғам. Құқық.	
Жоспар		
Жоспарланған уақыт	Жоспарланған жаттығу түрлері	Ресурстар
Басы 3 минут	Психологиялық ахуал туғызу. «Ыстық алақан» әдісі. Ынтымақтастық атмосферасын орнату үшін оқушылар бір-біріне жақсы тілек тілейді. «Пазл» әдісі арқылы 2 топқа бөлу. Жиналған сурет анықталады, сурет бойынша ой айтылады. Сабақ тақырыбы ашылып, мақсаттармен таныстырылады.	Топты бөлуге арналған суреттер
Ортасы 5 минут 10 минут	Мәтіналды жұмыс. Сөздікпен жұмыс. 1-тапсырма: Мәтін бойынша кестені толтырып, өз ойларыңды жеткізіндер. «Ривин кестесі» әдісі. (ТЖ) Дескриптор: - мәтінді оқып, атау береді; - тірек сөздерді анықтайды; - сұрақтар құрастырады; - кестені толтырады; - өз ойларын жеткізеді. Кері байланыс: «Бірін-бірі бағалау» әдісі. ҚБ: «Смайликтер» әдісі.	Тақырыпқа қатысты сөздер қимасы оқулық 8-сынып, «Мектеп» баспасы 154 бет

	2-тапсырма: Жеті жолдан тұратын өлең құрастырыңдар. « Диаманта » әдісі. (ТЖ) Кері байланыс: « Плюс, минус » әдісі. ҚБ: Қошемет көрсету. 3-тапсырма: «Қазақстан-әлемдік аренада» тақырыбына эссе жазыңдар. « Эссе жазу » әдісі. Жеке жұмыс. БО: тақырып бойынша өз ойларын жинақтайды; ОК: мәтіннің өзектілігін анықтайды; КО: өмірмен байланыстырып, қорытынды жасайды. Кері байланыс: « Түйінді сәттер » әдісі. ҚБ: « Өзін-өзі бағалау »	АКТ, интербелсенді тақта								
7 минут		Сөздіктер								
10 минут	<table><tr><td>Бағалау критерийлері</td><td>Дескрипторлар</td></tr><tr><td>Мәтін бойынша өз ойын жеткізеді.</td><td>- мәтінді оқып, атау береді; - тірек сөздерді анықтайды; - сұрақтар құрастырады; - кестені толтырады; - өз ойларын жеткізеді.</td></tr><tr><td>Сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, қолданады.</td><td>- қарама-қарсы сөздерді табады; - өлең жолдарын құрастырады; - тілдегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсінеді; - шығармашылығын шыңдауда қолданады.</td></tr><tr><td>Ақпараттың өзектілігін анықтап, қорытынды жасайды.</td><td>- ойларын жинақтайды; - тақырыпқа сай ақпараттарды жазады; - ақпараттың өзектілігін анықтайды; - өмірмен байланыстырады; - қорытынды жасайды.</td></tr></table>	Бағалау критерийлері	Дескрипторлар	Мәтін бойынша өз ойын жеткізеді.	- мәтінді оқып, атау береді; - тірек сөздерді анықтайды; - сұрақтар құрастырады; - кестені толтырады; - өз ойларын жеткізеді.	Сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, қолданады.	- қарама-қарсы сөздерді табады; - өлең жолдарын құрастырады; - тілдегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсінеді; - шығармашылығын шыңдауда қолданады.	Ақпараттың өзектілігін анықтап, қорытынды жасайды.	- ойларын жинақтайды; - тақырыпқа сай ақпараттарды жазады; - ақпараттың өзектілігін анықтайды; - өмірмен байланыстырады; - қорытынды жасайды.	
Бағалау критерийлері	Дескрипторлар									
Мәтін бойынша өз ойын жеткізеді.	- мәтінді оқып, атау береді; - тірек сөздерді анықтайды; - сұрақтар құрастырады; - кестені толтырады; - өз ойларын жеткізеді.									
Сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, қолданады.	- қарама-қарсы сөздерді табады; - өлең жолдарын құрастырады; - тілдегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсінеді; - шығармашылығын шыңдауда қолданады.									
Ақпараттың өзектілігін анықтап, қорытынды жасайды.	- ойларын жинақтайды; - тақырыпқа сай ақпараттарды жазады; - ақпараттың өзектілігін анықтайды; - өмірмен байланыстырады; - қорытынды жасайды.									
Соңы 5 минут	Рефлексия «БББ» әдісі. «Білемін» - оқушылар бұл сабаққа дейінгі білетінін айтады. «Білдім» - оқушылар бүгінгі сабақтан не білгенін жеткізеді. «Білгім келеді» - алдағы уақытта қосымша ақпараттарды қолдана отырып, тағы не білгісі келетіні айтады. Үй жұмысы: 155- бет 6-тап, 7-тап.									
Қосымша ақпарат: Қазақстан – Президенттік республика.										
Саралау – оқушыға мейлінше қолдау көрсетуді қалай жоспарлайсыз? Қабілетті оқушыға тапсырманы қалай түрлендіресіз?	Бағалау – оқушы білімін тексеруді қалай жоспарлайсыз?	Пәнаралық байланыс – Денсаулық және қауіпсіздік, АКТ-мен байланыс. Құндылықтармен байланыс (тәрбие элементі).								
Оқушылардың барлығы: мәтін бойынша өз ойын жеткізеді; Оқушылардың көпшілігі: Сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, қолданады; Кейбір оқушылар: ақпараттың өзектілігін анықтап, қорытынды жасайды.	Мен сабағымда қалыптастырушы бағалауды «Өзін-өзі бағалау», «Смайликтер», «Плюс, минус», «Түйінді сәттер» әдістері арқылы өткіздім.	Қазақстан тарихы, Адам. Қоғам. Құқық., АКТ-мен суреттер көрсетілді. Қауіпсіздік ережелері сақталынды.								
Рефлексия Сабақтың мақсаты мен міндеттері орындалды ма? Бүгін оқушылар не үйренді? Сабақ қалай өтті, қандай деңгейде өтті? Жоспарланған саралау жақсы іске асты ма? (тапсырмалар сәйкес болды ма?) Уақытты қалай пайдаландым?	Сабақтың мақсаты мен міндеттері орындалды. Бүгін оқушылар әр түрлі тапсырмаларды орындап, жеті жолды өлеңді жазуды үйренді. Сабақ жақсы деңгейде өтті. Сабақ барысында оқушылар бір-бірімен тығыз қарым-қатынаста бола отырып, сапалы білім алу үшін топтық және жеке жұмыс түрлерін өткіздім. Оқушылардың деңгейіне сай тапсырмалар дайындадым. Бұл жұмыс түрлерін іске асыруда «Ривин кестесі», «Диаманта», «Эссе жазу» әдістерін қолдандым. Жоспарда берілген мақсатыма берілген тапсырмалар түрі сәйкес келді. Уақытты тиімді пайдаландым.									
Қорытынды бағалау Ең жақсы өткен екі нәрсе (оқыту мен оқуға қатысты): 1: Оқылым дағдысын «Ривин кестесі» әдісі арқылы асыру тиімді шықты. 2: Кері байланыс түрлерін қолдану. Қандай екі нәрсе немесе тапсырма сабақтың одан да жақсы өтуіне ықпалын тигізер еді (оқыту мен оқуға қатысты)? 1: Сабақта қосымша АКТ құралдарын тиімді пайдалану. 2: Оқушылардың өз беттерімен білім алуға талпынысы. Осы сабақтың барысында сынып немесе жекелеген оқушылар жөнінде келесі сабағыма қажет болуы мүмкін қандай ақпарат білдім? 1: Оқушыларды өз ойларын түйіндеуге дағдыландыру керектігін түсіндім. 2: Сыныптың сабаққа деген қызығушылығын арттыру үшін әдіс-тәсілдердің тиімді түрлерін қолдану.										

«КӨКСЕРЕК» М.Әуезов

Смагулова Самал Алтынбековна
«Казнаковка орта мектебі» КММ

Сабақ негізделген оқу мақсаты	7.1.1.1. Шығарманың сюжетінің құрамдас бөліктерін талдау.	
Сабақ мақсаттары	Барлық оқушылар: - Оқулықта берілген тапсырмаларды орындайды. Тақырыпты меңгереді. Оқушылардың басым бөлігі: - Мақал-мәтелдерді тауып дәлелдеп айтып бере алады. Кейбір оқушылар: - Білімді сыныптастарына түсіндіріп оқулықтан тыс ресурстар қоса алады.	
Бағалау критерийі	Жеке, жұптық тапсырмаларды орындай алады. Сабақ барысында тыңдаушының назарын өзіне аудара алады.	
Тілдік күзіндеттілік	Әдеби шығарма	
Ресурстар	Оқулық, суреттер, бейне материалдар, мақал-мәтелдер, жұптық тапсырмалар, кері байланыс, стикер.	
Әдіс-тәсілдер	Сұрақ-жауап, әңгімелеу, түсіндіру, мақал-мәтел көрнекілік. Рефлексия.	
Пәнаралық байланыс	Қазақ тілі, музыка.	
Жоспарланған уақыт		Ресурстар
Басталуы 5 минут	I. Эпиграф: «Қай істің болсын өнуіне үш шарт бар: Ең әуелі - ниет керек, одаң соң-күш керек, одаң соң-тәртіп керек» Мұхтар Әуезов II. Сабақтың тақырыбын табу: Көксерек фильмінен үзінді көрсету. III. Психологиялық ахуал қалыптастыру: Ленталар арқылы жұпка бөлу. Ленталарға байланған кластер құрастыру. 1-тапсырма. «Кластер» Венн диаграмасы Дескриптор. Құрмаш пен Көксерекке кластер жасай алады. Адам мен қасқырдың айырмашылықтарын табады.	Слайд Слайд 1-жұп: «Құрмаш» 2-жұп: «Көксерек» 3-жұп: «Әжесі» «Венн диаграммасы»
Ортасы 10 минут	2-тапсырма. Оқулықпен жұмыс. Шығарманың композициялық құрылысы Оқиғаның басталуы Оқиғаның байланысуы Оқиғаның дамуы Оқиғаның шиеленісуі Оқиғаның шарықтау шегі Оқиғаның шешімі Оқиғаның басталуы: Көзін ауылға келгесін екі күннен кейін ашты. Жұрт асырауға келеді десті. Кішкене Құрмаш «Көксерек» деп ат қойып алды. Оқиғаның байланысуы. Жаз ортасы ауған кез Көксерек көк шолақ қасқыр болып шықты. Кешке жақын ауыл жанында жатқан қойға шабады. Оқиғаның дамуы. Оқиғаның шиеленісуі. Оқиғаның шарықтау шегі. Оқиғаның шешімі. Қасқыр қасқырлығын жасайды Дескриптор: 1. Шығарма мазмұнын толық түсінеді. 2. Композициялық құрылысын талдай алады.	1-жұп: Басталуы байланысуы 2-жұп: Дамуы 3-жұп: Шиеленісуі 4-жұп: Шарықтау шегі мен шешім

5 минут	3-тапсырма. «Хан тағы» әдісі Құрмаш пен Көксерек Құрмашқа және көксерекке сұрақ қояды. 1. Сіз неге қасқырдың баласын асырап алдыңыз? 2. Сіз ауыл адамдары мен әжеңіздің ескертпесіне неге құлақ аспадыңыз? 3. Сіз неге Құрмашты өлтірдіңіз? 4. Сіз неге адамдардың арасынан қашып кеттіңіз? Дескриптор: - Берілген тақырып шеңберде жеке көзқарастарын білдіре алады. - Сұрақтарды жүйелі құрастыра алады, талқылауға белсенді қатысады.	слайд
7 минут	4-тапсырма. «Түртіп алу» әдісі • Ауа-райы жайлы болса, қасқырлар орман ішінде 9 шақырым жердегі, ал ашық далада 16 шақырым жердегі дыбысты ести алады. • Қасқыр 200 миллион иісті сезеді. Адам 5 миллионға жуық иісті ажырата алады. • Қасқыр тірі жануардың иісін 1,5 шақырымнан анық сезе алады. • Қасқырдың бөлтірігінің көздері жаңа туған кезде көк түсті болады. Тек 8 айдан соң ғана көздері сарғыш тартады. • Қасқыр күшіктерін 65 күнде туады. Бөлтіріктер соқыр, саңырау болып туылады. • Ал салмағы небәрі жарты килограмм болады. • Қасқырдың жағы өте күшті болады. Істеген жерінің 1 шаршы сантиметріне шамамен 300 килограмм күш түседі. Қосымша мәліметтер • 1600 жылы Солтүстік Америкада қасқырлардың саны 2 миллион болған екен. Қазіргі таңда олардың саны бар жоғы - 65000. • Аш қасқыр бір жегенде 10 килограмм ет жей алады. • Қасқырлар бір жүзгенде 13 шақырымға дейін шаршамай жүзе алады. • 1883-1818 жылдар аралығында АҚШ-тағы Монтана штатының өзінде 80 мың қасқыр атылды. • Қасқырлар 2 минут бойы 32 км /сағ жылдамдықпен жүгіре алады. Ал қауіпті сезген жағдайда 56 км/ сағ жылдамдықты да бағындыра алады.	Бейне материал Бейне материалдар
Аяқталуы 3 минут	Бағалау: Рефлексия • Бүгінгі сабақ несімен ұнады? • Оқу мақсатына жеттім деп ойлайсыз ба? • Қай тапсырма сізге көбірек ұнады?	Слайд
3- минут	Үйге тапсырма: 2- тапсырма. Өзіміздің сүйікті жануарым немесе басқа да жануарлар туралы әңгіме жазып келіндер.	Слайд

ҚАЗАҚТЫҢ ҰЛТТЫҚ САЛТ – ДӘСТҮРІ

Тилепиева Гульмира Туркпенбаевна

Қазақ тілі пәні мұғалімі

«№24 балабақша» МКҚК

Маңғыстау облысы Ақтау қаласы

Тіл ұрпақ тәрбиесінің пәрменді құралы, рухани байлығы, баға жетпес құдіреті, қуаты, қайнар бұлағы әр бір халықтың тілінде оның ұлттық дәстүрлі сана сезімі, ойлау тәсілі белгілі көрініс табады. Кішкентай бүлдіршіндерге балабақша қабырғасынан бастап тіл үйретудің маңызы зор, әсіресе өзге ұлт өкілдерінің балаларын екінші тілге үйрету күрделі жұмыс. Өзге ұлт өкілдерінің балаларына қазақ тіліне деген қызығушылығын арттыру үшін. Алдымен ұлтымыздың

салт – дәстүрлерін таныстыру қажет деп білемін. Дәстүр мәдениетпен тығыз байланысты сондықтан мәдениеті дамыған ел дәстүрге бай. Ата-анасын құрметтеу үлкенді сыйлау, адалдық, әдептілік, мейрімділік сезімдері қазақ ұлтының дәстүрімен бойға сіңеді. Қазақ халқы бала тәрбиесіне аса қатты мән берген соған байланысты мынандай салт-дәстүрлеріміз бар. Сабақтарында қолданатын дәстүрдің бір түрі, жаңа технологиямен өңделген жүнмен

Киіз басу дәстүрі. Құрғақ киіз басу және дымқыл киіз басу: «Жүн өңдеу» технологиясы мектепке дейінгі білім беру стандартына сай бес саланы қамтыйды. «Денсаулық» білім беру саласы бойынша жүнді сабау, шилеу, есу арқылы баланың қимыл-қозғалысы дамып, бұлшық еттері дамиды. «Коммуникация» білім

беру саласы бойынша жаңа сөздермен сөздік қорлары дамиды, диалогты сөйлеуге үйренеді. «Таным» білім беру саласы бойынша жүннен әртүрлі ойындар ұйымдастырылып танымдық қасиеттері дамиды. «Шығармашылық» білім беру саласы бойынша «Жүн өңдеу» технологиясы арқылы сурет салу, ою-өрнек салып киіз басу, түрлі ойындар арқылы шығармашылық қасиеттері дамиды. Балалардың ұсақ моторикасы дамиды. Арнайы тазартылған жүнді балалар көзбен көріп қолмен ұстап оның қандай екенін сезінеді, түрлі түспен бояуға болатынын түсінеді.

Бесікке салу - нәрестені алғаш бесікке бөлеу рәсімі. Бесікке саларға шақырылған ауыл-үйдің әйелдері шашуын, жол-жоралғысын ала келеді. Баланы алғашқы бөлеу үлгілі ұрпақ өсірген қадірменді әйелге тапсырылады. Ол өзінен басқа тағы бір-екі келіншектің көмегімен бесікті жабдықтайды, сәбидің әжесі не шешесі түбектің тесігінен балаларға тәтті үлестіреді. Осыдан кейін бесікті отпен аластап, баланы бөлейді. Бесікке салған әйелдерге көйлек, жаулық сияқты сый тартылады. Үлкендер батасын беріп, баланың ер жетуіне, ананың үбірлі-шүбірлі болуына тілектестік білдіреді, және бесік жыры айтылады.

Баланы қырқынан шығару - тіршілік цикліне қатысты атқарылатын рәсімнің бірі. Дәстүрлі ортада бала дүниеге келгеннен қырқынан шыққанға дейінгі алғашқы қырық күндік «өтпелі кезеңді» қауіпті, қатерлі санап, жаңа туған нәрестені шырақ жағып күзетіп, қасынан адам үзілмей бағады. Бала қырқынан шыққанша «сүт тырнағын», «қарын шашын» алмайды. Қырық күннен аман өткен нәрестені «қарақұлақтанды» деп қуанып, «қырқынан шығару» тойын жасайды. Баланы қырқынан шығарарда шомылдыратын ыдыстың түбіне күміс жүзік, күміс білезік, күміс сөлкебай сияқты заттар салып, 40 қасық таза су құяды. Қазақ ұғымында күміс - адалдықтың белгісі, күміс салынған су - ең таза су (арам су, уланған ас құйылса күміс ыдыс қараяды) боп есептеледі және оған жын-шайтан жоламайды.

Иткөйлек – сәбидің қырқынан шығарылғанша киген көйлегі. Сәбидің денесіне батпауы үшін тігісі сыртына қаратылып, жөрмелеп, іліп қана тігіледі. Кейде иткөйлекті көп жасаған адамның киімінің қалдығынана да тіккен. Етегін, шеттерін бүкпей, кең - мол, үлкен етіп тігуі нәрестенің жақсы өсіп, жасының ұзақ болуын тілеуден туған. Бала қырқынан шығарылар күні осы уақытқа дейін киген иткөйлегіне түрлі тәтті-дәмділер түйеді де, бір иттің мойнына байлап жібереді. Оны ауыл балалары қуып жетіп, иткөйлекке түйілген тәттілерді бөліп алады да, иткөйлекті иесіне қайта тапсырады. Бұл ғұрып "ит қуу" деп те аталады, мәні сәбидің пәле - жаласын қырық жаны бар хайуан - ит өзімен бірге алып кетеді деп сенген. Балаға иттің жүйрік, ақылы озық, алғыр қасиеттері дариды, сәби күшікше бауырын тез көтеріп, жаны берік, "итжанды" болады деп те ырымдайды. Қазақта "итжанды" деген сөз оның беріктігі мен төзімділігін білдірген.

Тұсаукесер – сәби қаз тұрғаннан кейін тез жүріп кетсін деген тілекпен жасалатын ғұрып, ырым. Ол үшін арнайы ала жіп дайындалады. Бұл ала жіп аттамасын деген ұғымнан шыққан. Сол жіппен баланың аяғын тұсап, оны жүріс-тұрысы ширақ әйелге қидырады. Сүріншек, жайбасар адамдарға баланың тұсауын кестірмейді. Тұсауы кесілген баланы қолынан ұстап жүгіртеді, шашу шашылады. Баланың ата-анасы тұсау кесушіге қадесін береді. Тұсау кесу тойының негізгі жабдықтары 1,5 м ала жіп, өткір қайшы немесе пышақ. Тұсаукесердің жібін дайындаудың бірнеше түрлері, жолдары, сенімдері де бар. Көбейіп, көгере берсін деп көк шөптен есіп жасайды. Бай болсын деп малдың тоқ ішегінен де өреді. Адал болсын деп ала жіптен де жасайды. Сондықтан бүлдіршіндерімізге ата бабадан қалған салт-дәстүрмен қол өнерін көрсетіп, түсіндіріп, үйрету арқылы балалар топпен бірігіп жұмыс жасауда үйренеді. Балалардың мемлекеттік тіл қазақ тіліне деген қызығушылығы артады.

«ФРАНЧАЙЗИНГ» ШАРТЫМЕН ҚЫЗМЕТ АТҚАРАТЫН ҚОНАҚ ҮЙ ТІЗБЕКТЕРІ

Шапқынова Қалампыр

АҚЖТК арнайы пәндер оқытушысы

Сабақтың мақсаты: Сабақ барысында білім алушыларға әлемдік қонақ үй тізбектері туралы толық ақпарат бере отырып, қонақ үйді басқару түрлерін жетік меңгерту.

Сабақтың тәжірибелік құндылығы, жаттығу жұмыстарын орындай отырып, одан алынған нәтижелер мен ұсыныстарды әлемдегі басқа да қонақ үйлердің қызмет сапасын талдауда қолдану.

Сабақты жабдықтау: Оқу-әдістемелік құрал-жабдықтар, анықтамалық әдебиеттер: Қонақ үй бизнесі Е.Бейсекей кітабы, презентация.

Техникалық құралдар, қосымша материалдар: «ZOOM» платформасы, ноутбук, микрофон.

Сабақтың барысы: Ұйымдастыру кезеңі: Білім алушылармен амандасу, түгендеу, назарларын сабаққа аудару.

Үй тапсырмасын тексеру: Kahoot бағдарламасы арқылы тест сұрақтарына жауап беру:

- 1) Қонақ үйдің ең жоғарғы лауазымды тұлғасы?
А) Менеджер; В) Супервайзер; С) Администратор; Д) Генералды директор +
- 2) Қонақ үйді басқарудың пирамидалық үлгісінде ең төменгі лауазым иесін белгілеңіз
А) Директор; В) Менеджер; С) Ауысым меңгерушісі; Д) Метрдотель +
- 3) Бұл қандай қызметкер? (викторина)

А) Консьерж; В) Метрдотель; С) Администратор;
Д) Швейцар

4) Орта буын басқарушыларын көрсетіңіз

А) Ағадайшы, аға портъе; В) Ауысым меңгерушісі, метрдотель; С) Генералды директор; Д) Бөлімше директоры, ауысым меңгерушісі +

5) Швейцар лауазымына жұмысқа алынатын жас шамасы?

А) 20-30 жас; В) 25-60 жас +; С) 25-30 жас; Д) 40-80 жас

«Ойлан, тап». Берілген сұрақтарға жауап беру

1. Қонақ үй кәсіпорынын басқарудың ең жоғарғы деңгейі кімге тиесілі? Оның атқаратын міндеттері қандай?

2. Администратордың атқаратын міндеттері

Жаңа сабақты түсіндіру: баяндау (презентация) әдісімен түсіндіру.

Сабақтың тақырыбы: «Франчайзинг» шартымен қызмет атқаратын қонақ үй тізбектері.

Франчайзинг (ағылш. franchise - лицензия, айрықша құқықтық); франшиза (фр. franchise - жеңілдік) - коммерциялық концессия, нарықтық субъектілер арасындағы қарым-қатынастардың түрі, бір тарап (франчайзер) екінші тарапқа (франчайзиге) ақы (роялти) үшін белгілі бір бизнес түрін, әзірленген бизнес-модель және оның жүргізу әдісін пайдалануға береді. Бұл лицензиялаудың дамыған түрі, онда бір тарап (франчайзер) екінші тарапқа (франчайзиге) өз атынан тауарлық белгілер және/немесе франчайзердің брендін пайдалана отырып ақылы әрекет етуге құқық береді. Франчайзинг ұғымы жалпы мағынасында франчайзинг - тауар таңбасын немесе коммерциялық белгілерін жалға беруді білдіреді. Франшизаны пайдалану шарттары франчайзер (франшизаны ұсынған адам) және франчайзи (франшизаны алатын адам) арасында регламенттеледі. Шартының мазмұны әртүрлі болуы мүмкін: қарапайымнан өте күрделіге дейін, құрамында өте ұсақ егжей-тауар белгісін пайдалану ережелеріне дейін өзгешеленеді.

Франчайзинг-бұл компания (франчайзер) тәуелсіз адамға немесе компанияға (франчайзи) осы компанияның өнімдері мен қызметтерін сату құқығын беретін бизнес ұйымы. Франчайзи осы өнімді немесе қызметтерді франчайзер белгілейтін бизнесті жүргізудің алдын ала анықталған заңдары мен ережелері бойынша сатуға міндеттенеді. Франчайзи осы ережелердің барлығын жүзеге асыруға алмастыра отырып, компанияның атын, оның беделін, өнімі мен қызметтерін, маркетингтік технологияларды, сараптаманы және қолдау тетіктерін пайдалануға рұқсат алады. Франчайзинг мәнін жақсы түсіну үшін осы экономикалық құбылыстың тарихына жүгіну қажет. Франчайзинг XX ғасырдың 40-шы жылдарында Германия сыра қайнатушылары таверлерге өз тауарларын сатуға эксклюзивті құқықты сата бастаған кезде өз бастауын алады. 1851 жылда Singer американдық компаниясы өз өндірісінің тігін машиналарын тарату және қызмет көрсету құқығын осы тауарды 2 есе қымбат сататын тәуелсіз сатушыларға сатуға шешім қабылдады. Бұл қазіргі франчайзингтік қатынастардың көрінісі болып табылады. Осы уақытта танымал және бүгінгі күні жылдам тамақтану мейрамханаларының

франшизалық желілері пайда болды: KFC, McDonald's, BurgerKing және т.б. қонақ үй ісінде Hilton, Sheraton, Holiday inn сияқты брендтер кең танымал болды.

Франшиза-белгілі бір уақыт кезеңінде белгілі бір қонақ үйдің брендін және бизнес-модельді пайдалану құқығы. Бұл лицензиялық қатынастар арқылы бизнесті кеңейту және мен қызметтерді тарату әдісі. Франчайзер-бұл үшінші тарапқа өзінің сауда маркасымен бизнес жүргізуге лицензия беретін қонақ үй. Олар ұсынылуы тиіс қызметтерді анықтайды.

Франчайзи-бұл шарт талаптарына сәйкес өзінің фирмалық атауымен бизнесті жүргізу үшін Франчайзердің лицензиясын "пайдаланатын" кәсіпорын. Қонақ-жайлылық индустриясында қонақ үй франшизасын желімен күнбе-күн салыстыруға болады, өйткені бұл белгілі бір қызметтерді (бренд, брондау жүйесі, қолдау және т.б.) ұсынатын басқару шарты, оның орнына белгілі бір ережелер мен процедураларды орындау. Басқаша айтқанда, қонақ бренд басқа иелері ортақ. Бұл жағдайда ірі қонақ үй тізбектерімен (франчайзод берушілермен) және тәуелсіз қонақ үйлер тізбегіне кіретін Шартқа сәйкес соңғыларға коммерциялық мақсатта тізбектің фирмалық белгісін, техникалық және коммерциялық ақпаратты, брондаудың ақпараттық жүйелерін, техникалық көмекті, қызметкерлерді оқытуды және франчайзаторда болатын басқа да мүмкіндіктерді пайдалану құқығы беріледі. Франчайзер шартта келісілген 34% айналым мөлшерінде өтемақы төлейді, сондай-ақ 30% шамасында бастапқы жарна төлейді. Әлемдік тәжірибеде қонақ үй бизнесін келісім шартпен басқарудың бірнеше үлгісі қалыптасты. Ритц модельді швейцариялық кәсіпкер Цезарь Ритцпен құрған, оның аты әлемнің көптеген беделді қонақ үйлері бар. Халықаралық тәжірибедегі кең тараған қонақ үй кәсіпорындарын басқару формаларына келесілер кіреді:

- келісім шартпен басқару;
- франчайзинг келісімі арқылы басқару;
- жалға алу.

Қонақ үй кәсіпорындарында мазмұнымен, қызметімен, құрылымымен және орталықтандырылған басқарумен ерекшеленетін ұйымдастырушылық басқару формасы (акционерлік қоғам (АҚ)), біріккен кәсіпорындар (БК), синдикаттар, консорциумдар және т.б. кең тараған. 1970 жылдардың басынан кең тараған қонақ үй кәсіпорындардағы негізгі басқару формаларының бірі, ол келісім шартпен басқару. Келісім шартпен басқару дегеніміз, ол кәсіпорындар типтеріне сәйкес басқаруға мамандандырылған кәсіпорын (қонақ үй) иесі мен менеджер немесе компания арасында келісілген жазбаша келісім. Қонақ үй кәсіпорындарының басқару формалары басқа түрлерден де тұрады, ол франчайзинг келісім шарты арқылы басқару. Бұл термин француздардан тараса да, франчайзинг келісім шарты ерекше түрі ретінде АҚШ-та пайда болған. Бұл жүйе 1907 жылы қонақ үй индустриясында қолдана бастады, Ritz Development Company нью-йорктік фирмасынан сатып алып Ritz-Carlton деп аталуға құқық алды. Хуард Джонсон 1927 жылы франчайзинг келісім шартына отырып, өз отельдерінің басқаруын бастады. Ол өз ісін тез арада кеңейтуге мүмкіндік берді – бірінші, Шығыс

жағалауында, кейіннен – Орта, батыс жағалауларында және 60-шы жылдардан бастап – Калифорнияға тарады. Қазіргі уақытта бұл тораптарға 900 кәсіпорындар кіреді. 1960 - шы жылдары франчайзинг - қонақ үйлері мен мотельдер даму стратегиясының өсуі болды. Қонақ үй индустриясында франчайзингпен айналысатын ірі компанияларының бірі болып Парсиппанидағы (Нью-Джерси штаты) (3413 отельдер) Hospitality Franchise System саналады. Одан кейін Choice Hotels International (Блэк стоундік топтағы – 2487 отельдер – Нью-Йорк). Бұл тізімде үшінші болып тұратын ол – Holiday Inn Worldwide.

Франчайзер мен франчайзидің құқықтық арақатынасы келісім шартқа қол қоюмен бекітіледі. Франчайзинг келісім шартының қажетті элементі - ақы төлеу формасымен бірі пікірге келуі. Шетел тәжірибесінде ақы төлеу формасы мынандай формаларды қолданады: кіріс жарнасы, аударылған сомасы немесе белгіленген жылдық ақы және маркетинг қызметіне ақы төлеу. Бұдан басқа, орталықтандырылған брондау жүйесінің номерлерін қолданағаны үшін қонақ үйден ақы алады. Жарна – көрсетілген қызмет пен ұсынылған қызмет үшін бір жолға белгіленген ақы. Ол өзіне мыналарды қамтыйды: жоба құжаттары, кәсіпорынды басқарудың толық жиынтық нұсқаулары, басқару звеносының жоғары және орта квалификациясының көтерілуін, кәсіпорынның ашылуына дейін қызмет ету персоналдарын оқыту, сонымен қатар, келісім шартын бітуіне дейін қызмет персоналдарын дайындау ақысы. Бас франчайзи төлем ақыны бөлуге қосылған, көбінесе, жарнама қорына жарна төлейді. Ол, әдетте франчайзинг беретін барлық артықшылықпен қолданады. Осы үшін франчайзерлерге тіке қажетті жарнаны төлейді. Дамушы франчайзингте франчайзидің бас қызметін аймақтың дамуына құқықығы бар топ орындайды.

Франчайзинг келісім шарты арқылы қонақжайлық индустрияны басқару формасының болашағы көп. Американдық ғалымдардың зерттеуі бойынша жаңа ашылған компаниялар 2-3 жылдан кейін өз жұмысын тоқтатады, ал 5 жылдан кейін банкрот сатысы 70%-ға жетеді. Франчайзинг жүйесінде жұмыс істейтін компаниялар басқа мәліметтерді береді. Кәсіпорын – франчайзидің жұмысы бірінші бес жылда 4 %-ды құрайды. Халықаралық ұйымдардың франчайзинг ұйымдарының зерттеуі бойынша банкрот саны 1%-ды құрайды. Әр франчайзинг келісім шартында франчайзер франчайзиге өз фирмалық таңба арқылы өздерінің жұмыс технологиясы мен әдістерін резервтеу жүйесін, өңдендірілген маркетинг процедурасын жеңілдік жүйесін және тағыда басқаларды қолдануға құқық береді. Әдетте шарт болып табылатын, ол – франчайзер стратегиясына қатысу. Франчайзер өз нарық торапына жаңа мүшелерді тартуға қызығушылық тудырады. Осы мақсатпен ол қызығушылық танытқан адамдарға арнайы құжат дайындайды, оның ішіндегі ең қажетті құжат шарттар туралы мәлімдеме. Бұл құжат франчайзерлерге хабарламаны ұсынады, франчайзилер кім болатыны, оның жасаған бизнесінің ерекшелігі қандай екені туралы. Сонымен қатар, шарттар туралы мәліметте франчайзер - кәсіпорынды басқару құрамын мамандандыру туралы, оның қаржы тұрақтылығы туралы: келісім шартқа тұрған кезде қарым-қатынастың

мағынасы неде болатынын көрсетеді, қандай нақтылы сұрақтарға франчайзерлер франчайзилерге көмек көрсетеді; қандай қосымша құралдар алу керек екені туралы міндеті және т.б. Жалға алу, қонақжайлық индустриясындағы кәсіпорындар ұйымдастырылған басқару формасы ретінде 1950-1960 ж.ж. атакты бола бастады. Қазіргі уақытта ол сирек қолданылады. Жалға алудың мағынасы, ол – отель белгіленген мерзімге жалға алынып, сатылудан келген пайызды береді (әдетте 20 дан 50 %-ға дейін). Мемлекеттік кәсіпорындарды жалға беру дамыған елдерден пайда бола бастады.

1990 жылдардың бірінші жартысында Қазақстандағы және Орталық Азиядағы бірінші 5-жұлдызды "Рахат Палас" қонақ үйі пайда болды. Кейіннен бұл қонақ үй "Hayatt Regency" халықаралық франчайзингтік қонақ үйлер желісінің бөлігіне айналды. 90-ыншы жылдардың ортасынан бастап халықаралық өндірушілердің көптеген сәнді киімдерінің дүкендері және бутиктері елдегі франчайзинг жүйе бойынша ашылды. 1999 жылдың желтоқсан айында "Анкара" қонақ үйі өз жұмысын бастады, қазіргі кезде белгілі InterContinental қонақ үй желісінің франчайзилердің бірі болып табылады. 2002 жылы Қазақстан Республикасының 24 маусым 2002 жылы № 330 "кешенді кәсіпкерлік лицензия (франчайзинг)" Заңы пайда болды. Өзіне біріктірілген қонақ үйлер саны бойынша тізбек түрлері: Holiday Inn, Marriot International, ITT Sheraton, Rixos, Accor, Intercontinental. Ең алғашқы қонақ үй жүйесі «Холидей Инн» қонақ үй жүйесі. Бұл қонақ үй жүйесінің қарамағында 1800 отель бар. Ең басты жүйе АҚШ мемлекетінде пайда болды, ал 90-жылдардың аяғында Еуропа мемлекеттерінде пайда бола бастады. Holiday Inn отельдер жүйесін халықтық деп айтуға болады. Holiday Inn қонақ үйлер жүйесінің отельдері барлығына белгілі және қолжетімді. Холидей Ин Берлинде болмасын, Таиландта болмасын, қонақтар қызмет көрсетудің ортақ стандарттарына сүйене алады. Холидей Ин құрамында түрлі брендтар бар, олар тұрғындардың әр санаттарына арналған. Holiday Inn Express – бюджеттік отельдер, олар белгілі бір қаражат көлеміне шектелген қызмет түрлерін көрсетеді. Holiday Inn Garden Court – отельдің бұл типі тек Еуропа мен Оңтүстік Африкада дамыған. Ол номерлерді безендіруде ұлттық нақыштарды пайдаланумен ерекшеленеді. Holiday Inn Select и Holiday Inn Resort отельдері «барлығы қосылған» жағдайында демалғанды ұсынады. Holiday Inn Select іскер туристтерге арналған, Resort – теңіз курорттарындағы саяжайлық отельдер. Олар Holiday Inn жүйесінің үлкен жетістіктерінің бірі деп айтса да болады. Әлемдегі ірі халықаралық қонақүйлер желісінің бірі болып табылатын - Sheraton қонақ үй 1937 жылы негізін қалаған болатын. Иесі – Starwood компаниясы. 1937 жылы Эрнест Хендерсон мен Робер Мур Массачусетс штатының Спрингфилд қаласында өздерінің ең бірінші қонақүйін ашады. 1949 жылы компания халықаралық болды. 1965 жылы желі 100 қонақүйден тұрды. 1968 жылы қонақүйді ITT конгломераті сатып алғаннан кейін, ол енді «ITT Sheraton» деп аталатын болды. Компанияның негізгі табысы 1985 жылы келді. Ол Пекин қаласындағы Отель Великой Стены мемлекеттік қонақүйін сатып алған ең бірінші батыстық компания болды. 1994

жылы «ITT Sheraton» итальяндық желінің акцияларын CIGA (Compagnia Italiana Grandi Alberghi) сатып алған болатын. Сөйтіп компания еуропалық нарыққа шығады. Ең алғашқы қонақүйлер Италияда ашылған болатын, бірақ кейін бүкіл Еуропаға тарайды. 1970 жылы Sheraton дүниежүзіндегі ең бірінші нөмірлерді брондай алатын тегін телефон нөмірін ұсынды. Ол жаңалығы бүгінгі күнге дейін қолдануда.

Сабақ бойынша рефлексия: «Миға шабуыл» ойыны:

Егер сіз қонақ үй администраторы болсаңыз, қонақ үй саласына қандай жаңа идеялар ұсынатын едіңіз?

Сіз қонақ ретінде орналасқан қонақ үй ойдағыдай әсер қалдырмаса, сіздің әрекетіңіз?

Сабақты бекіту: «Қонақ үйге саяхат» ойыны (ұяшықтарда орналасқан қонақ үйлерге кіріп, жасырылған сұрақтарға жауап беру):

Франчайзинг дегеніміз не және оны қалай түсінеміз?

Келісім шарттың қандай түрлері бар?

Франчайзинг келісім-шартымен жұмыс жасаудың қонақ үй саласына пайдасы қандай?

Ең алғаш франчайзингпен жұмыс жасаған қонақ үй?

Әлемдік қонақ үй брендин қолданатын отандық қонақ үйлерді ата.

Оқушылардың білімін бағалау: сабаққа белсенділігіне қарай бағалау.

Үй тапсырмасы:

1. <https://drive.google.com/file/d/162WpWPKRAcsw16faJVE1rEM0NXFId5D7/view>

2. Қонақ үй бизнесі Е.Бейсекей 84 -88 бб.

Қолданылған әдебиеттер:

1. «Қонақ үй бизнесі» Бейсекей Е.

2. «Гостиничное хозяйство» Алишева Р.Т., Мазбаев О.Б., Аблеева А.Г.

3. «Администратор гостиницы» Павлова Н.В.

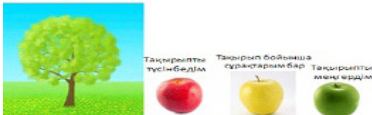
N-ШІ ДӘРЕЖЕЛІ ТҮБІР ЖӘНЕ ОНЫҢ ҚАСИЕТТЕРІ

Сыдыкова Баян Молдабековна

Алматы қаржы-құқықтық және технологиялық колледжі

Осы сабақта қол- жеткізілетін оқу мақсаттары (оқу бағдарлама-сына сілтеме)	11.1.1.1 - n-ші дәрежелі түбір және n-ші дәрежелі арифметикалық түбірдің анықтамасын білу; 11.1.1.2 - n-ші дәрежелі түбір қасиеттерін білу.
Сабақ мақсаттары	Оқушылар: - n-ші дәрежелі түбірді табады; n-ші дәрежелі арифметикалық түбірді табады; n-ші дәрежелі түбір қасиеттерін біледі және қолданады; есептер шығару барысында практикалық дағдыларды жетілдіреді.
Бағалау критерийлері	Оқушы: - n-ші дәрежелі түбір және n-ші дәрежелі арифметикалық түбірдің анықтамасының сәйкестігін табады; n-ші дәрежелі түбір қасиеттерін біледі және қолдана алады.
Тілдік мақсаттар	Оқушылар: - n-ші дәрежелі түбірді табуды түсіндіреді; n-ші дәрежелі арифметикалық табуды түсіндіреді; n-ші дәрежелі түбір қасиеттері туралы дәлел келтіріп пайымдаулар жасайды; n-ші дәрежелі түбір қасиеттері формулаларын есептер шығаруда дұрыс қолдана білу туралы өз ойларын пайымдайды; сабаққа қатысты пәндік лексика және терминологияны қолданады. Пәнге қатысты лексика мен терминология: - дәреже; - дәреже көрсеткіші; - түбір; - квадрат түбір; - арифметикалық квадрат түбір; - түбірдің мәні. Диалогқа/жазылымға қажетті сөз тіркестер: - а санының n-ші дәрежелі түбірін табуда... формуласын қолдану; теріс емес а санының n-ші дәрежелі арифметикалық түбірін... формуласы арқылы табу; n-ші дәрежелі түбірдің қасиеттерін қолдануды мына формулалармен ... табу.
Құндылықтарды дарыту	Жеке тұлғаның пікірін ескеру және әрбір ойдың құндылығын құрметтеу.

АКТ қолдану дағдылары	Power Point таныстырылым дағдыларын дамыту.	
Бастапқы білім	n-ші дәрежелі түбір және оның қасиеттерін қолдануға арналған есептерді шеше білу.	
Сабақ барысы		
Сабақтың жоспарланған кезеңдері	Сабақтағы жоспарланған іс-әрекет	Сабақтың жоспарланған кезеңдері
Сабақтың басы 0-3 мин.	Ұйымдастыру кезеңі. - Сәлемдесу. - Оқушылардың сабаққа дайындығын тексеру. - Оқушылармен бірге сабақтың мақсаттарын және күтілетін нәтижелерді анықтау.	
Сабақтың ортасы 4-10 мин.	1. «Ой түрткі». Өтілген сабақты қайталау сұрақтары: 1) Математикалық статистиканың негізгі терминдерін атаңдар. 2) Бас жиынтықтың таңдамадан қандай айырмашылығы бар? 3) Жиілік полигоны, салыстырмалы жиілік полигоны нені көрсетеді?	
Сабақтың ортасы 11-19 мин.	2. Жаңа ұғыммен таныстыру n дәрежелі түбір және оның қасиеттері. Анықтама: a санының n-ші дәрежелі түбірі деп n-ші дәрежесі a санына тең болатын b санын айтады. Анықтама бойынша: мұндағы a - n-ші дәрежелі түбір астындағы сан, n-түбір көрсеткіші, b саны- a санының n-ші дәрежелі түбірі. Анықтама: a санының n-ші дәрежелі арифметикалық түбірі деп n-ші дәрежесі a-ға тең теріс емес санды атайды. n дәрежелі түбір қасиеттері: 1-ден үлкен кез-келген натурал n мен бүтін k сандар үшін және теріс емес кез-келген a мен b сандар үшін мына теңдіктер орындалады: 1) Көбейтіндіден түбір шығару үшін әрбір көбейткіштен түбір шығарып, нәтижелерін көбейту керек (көбейтіндіден түбір шығару ережесі): Мысалы: $\sqrt[3]{1000 \cdot 64 \cdot (-27)} = \sqrt[3]{1000} \cdot \sqrt[3]{64} \cdot \sqrt[3]{-27} = 10 \cdot 4 \cdot (-3) = -120$ 2) Бөлшектен түбір шығару үшін алымынан және бөлімінен жеке түбір шығарып, алымының нәтижесін бөлімінің нәтижесіне бөлу керек (бөлшектен түбір шығару ережесі): Мысалы: $\sqrt[3]{8} \div \sqrt[3]{125} = \frac{\sqrt[3]{8}}{\sqrt[3]{125}} = \frac{2}{5}$ 3) Түбірдің дәреже көрсеткіші мен түбір таңбасының ішіндегі өрнектің көрсеткішін қысқарту ережесі: Мысалы: $\sqrt[5]{8} = \sqrt[5]{2^3} = \sqrt[5]{2^3}$ 4) Түбірді дәрежеге шығару үшін түбір таңбасының ішіндегі өрнекті осы дәрежеге шығару керек (түбірді дәрежеге шығару ережесі): Мысалы: $\sqrt{3^4} = \sqrt{3^4} = \sqrt{81} = 9$ 5) Түбірден түбір шығару үшін түбір таңбасының ішіндегі өрнекті өзгеріссіз қалдырып, көрсеткіші берілген екі түбірдің көрсеткіштерінің көбейтіндісіне тең түбірден шығару керек (түбірден түбір шығару): Мысалы: $\sqrt[3]{\sqrt{64}} = \sqrt[3]{\sqrt{64}} = \sqrt[3]{2^6} = 2$	
Сабақтың ортасы 20-27 мин.	3. Жаңа материалды зерттеу. n дәрежелі түбірдің қандай қасиеттерімен таныстық? 4. Оқушылардың жаңа білімін қалыптастыру. Блиц-турнир (ауызша) Дұрыс жауабымен сәйкестендіру: Блиц турнирі Дұрыс жауабымен сәйкестендіру (ауызша) * 1) $\sqrt[5]{32} \cdot \sqrt{121}$ * 2) $\sqrt[4]{625}$ * 3) $\sqrt[3]{216}$ * 4) $\sqrt[4]{5 \cdot \frac{1}{16}}$ * 5) $\sqrt{81}$ * 6) $\frac{\sqrt[5]{3}}{\sqrt[5]{96}}$ a) 5 b) 22 c) 9 d) 0,5 e) 6 f) 1,5	
Мына теңдіктер дұрыс па? $\sqrt[4]{5^8} \cdot \sqrt[4]{16}$ $\sqrt[4]{625} - \sqrt[3]{-125}$ $\sqrt[5]{32} + \sqrt[3]{-8}$ Есептеңдер:		

Сабақтың соңы 28-30 мин.	5. Бағалау. - Белсенділік көрсеткен оқушыларды бағалау 6. Үй тапсырмасы. §9 конспект, № 9.3-9.4 есептер шығару, презентация дайындау. 7. Рефлексия. - Мен есіме сақтадым... - Мен білдім... - Мен үйрендім... - Әрі қарай менің білгім келетіні... РЕФЛЕКСИЯ 	
-----------------------------	--	--

Природный газ. Попутные нефтяные газы

Сембаева Гульшат Мауленовна

Алматинский финансово-правовой и технологический колледж

Вид урока	Объяснение новой темы	
Цели обучения, которым посвящен этот урок	10.4.2.29 знать состав и получение из природного и попутного газов, угля важнейших продуктов.	
Цели урока	Объяснять происхождение попутных нефтяных и природного газов.	
Критерии оценивания	1) Знает происхождение попутных нефтяных и природного газов; 2) Называет состав и применение попутных нефтяных и природного газов; 3) Может составить уравнения химических реакций.	
Языковые цели	Учащиеся могут: - устно описывать состав и применение попутных нефтяных и природного газов. Предметная лексика и терминология: - природный газ, попутный или нефтяной газ, фракции, состав, применение, топливо, сырье, запасы, залежи, месторождения.	
Привитие ценностей	Работая в группах, развиваются такие ценности, как уважение, сотрудничество, ответственность и обучение на протяжении всей жизни.	
Межпредметная связь	Физика: атом, молекула, радикалы, температура кипения, процессы испарения и конденсация.	
Оборудование. Таблицы	Презентации.	
Предварительные знания	Органические вещества: углеводороды (Химия 9-10 кл.)	
Ход урока		
Запланированные этапы урока	Планируемые действия	Источники
Начало урока 0-3 мин.	1. Начало урока. Поздороваться с учащимися. Проверить готовность учащихся к уроку. Озвучивается тема, цели урока и критерии успеха. 	Презентация
Середина урока 5 мин.	2. Мотивация и актуализация знаний. Повторение темы «Углеводороды (гомологи)» - «Мозговой штурм» - Беседа по вопросам разного порядка	Презентация Презентация
Середина урока 10-15 мин.	3. Изучение нового материала. Природные углеводородные газы находятся в недрах Земли или в виде самостоятельных залежей, образуя чисто газовые месторождения, либо в растворенном виде содержатся в	

	нефтяных залежах. Такие газы называются нефтяными или попутными, так как их добывают попутно с нефтью. Основные месторождения природного газа сконцентрированы в Западном Казахстане; крупные запасы находятся близ Каспия: на Мангышлаке, возвышенностях Устюрта, около Уральска, на месторождениях Карашыганак, Жетыбай, Каламкас; в Кызылорде находятся месторождения Кумколь, Кумасай и Кызылкия. (работа с картой) Природный газ на 98% состоит из метана CH_4. Также в его составе присутствуют гомологи метана - этан, пропан и бутан. Иногда природный газ может содержать сероводород, гелий и углекислый газ. Природный газ разделяют на две фракции: Сухой газ (метан, этан); Пропан - бутановая смесь (пропан, бутан). Природный газ - это важный источник энергии, позволяющий уменьшить загрязнения и способствующий поддержанию нормальной экологической обстановки. По сравнению с остальными источниками энергии обладает рядом преимуществ: Сгорая, выделяет только углекислый газ и водный пар; При сгорании не выделяет копоти и дыма; Быстро разжигается, и процесс его горения легко контролировать; Почти не содержит твердых примесей и других вредных компонентов; Относительная дешевизна благодаря более легкому способу добычи и транспортировки. Попутный нефтяной газ. Попутный нефтяной газ по своему происхождению тоже является природным газом. Особое название он получил потому, что находится в залежах вместе с нефтью - он растворен в ней или находится над нефтью, образуя газовую шапку. В попутном газе содержится меньше метана (30-60 %), чем в природном газе, но зато в нем больше других углеводородов- этана, пропана, пентана, бутана, которые легко можно превратить в этилен, пропилен, бутилен.	Презентация
Середина урока 10 мин.	Закрепление материала тест - Основной компонент природного газа: а) этан б) бутан в) метан; - Сопровождающим природный газ являются: а) конденсат б) попутный газ в) вода - Основной тип переработки природного газа: а) получение синтез-газа б) как топливо в) получение ацетилена - Экономически и экологически выгодное топливо: а) каменный уголь б) природный газ в) торф - Попутные нефтяные газы в основном ценны своей частью: а) этан б) метан в) газовый бензин Оценивание: формативное оценивание.	
Конец урока 2 мин.	Домашнее задание. §22. Задачи № 1-4 Рефлексия.	

ВЛИЯНИЕ ПОХОДОВ НАПОЛЕОНА НА ИЗМЕНЕНИЕ ЕВРОПЫ

Несипбаева Жибек Жумабековна

Преподаватель общеобразовательных дисциплин
Алматинского финансово-правового
и технологического колледжа

Вид урока: Урок-семинар (беседа, дискуссия).

Цель занятия: Изучить завоевательные походы Наполеона как катализатор формирования индустриального общества в Европе; показать распространение либеральных общественных идей в Европе.

Задачи: Образовательная: формировать целостное представление о всемирно-историческом процессе; Развивающая: установить причинно-следственные связи между наполеоновскими войнами и ускорением капиталистического развития в европейских странах; Воспитательная: анализ различных точек зрения и оценок исторических событий и личностей.

Критерии оценивания:

- 1) формирование целостного представления о всемирно-историческом процессе;
- 2) развитие навыков исследования событий и явлений с точки зрения их исторической обусловленности;
- 3) критического анализа различных точек зрения и оценок исторических событий и личностей.

Языковые цели: Учащиеся могут:

- анализировать и сопоставлять исторические факты и события

Предметная лексика и терминология

- завоевательные походы, кодекс, буржуазные реформы, либерализм, естественные права человека, рыночная экономика, гражданские права, парламентаризм, государство.

Привитие ценностей:

- Работая в группах, развиваются такие ценности, как уважение, сотрудничество, ответственность и обучение на протяжении всей жизни

Межпредметная связь: Культурология, политология, социология

Оборудование. Таблицы: Презентации.

План занятия:

1. Краткий обзор периода правления Наполеона Бонапарта.
2. Биография Наполеона Бонапарта и Кодекс Наполеона.
3. Выступление студентов с сообщениями по теме. Обсуждение темы.
4. Закрепление урока.
5. Подведение итогов и оценивание.
6. Рефлексия.
7. Домашнее задание.
8. Литература.

Ход занятия

Выступление преподавателя:

1. Краткий обзор периода правления Наполеона Бонапарта

Период 19 века знаменуется расцветом и даже

пиком развития капиталистических отношений в Европе (период империализма). Возвращение к истокам демократии, установление конституционной монархии и демократической республики во многих европейских странах, развитие политического и экономического либерализма – основной идеологии защищавшей политическую и экономическую свободу аристократической верхушки, среднего сословия и частично низших слоев характеризуют многие европейские страны 19 столетия, в том числе и Францию.

Если говорить о личности знаменитого полководца и лидера Наполеона Бонапарта, то следует отметить что и старая и современная зарубежная историография называет Наполеона завершителем революции. Некоторые исследователи считают, что он действительно взял от революции, использовал то, что она сделала для развития экономической деятельности крупной французской капиталистической верхушки (буржуазии в советской историографии), и потушил революционную бурю. Следовательно, его ни в какой степени нельзя считать «завершителем» революции, а с полным правом необходимо считать ее ликвидатором. Окончание революции диктатурой Наполеона знаменовало прежде всего победу крупных капиталистов над ремесленниками и над средней аристократией. При этом собственническое крестьянство, интересы которого от попыток феодальной реставрации ограждал Наполеон, всецело поддержало, со своей стороны, его диктатуру.

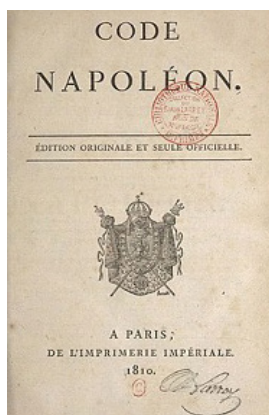
В целом роль Наполеона, его деятельности, военных походов в истории оценивается неоднозначно. И чтобы понять насколько его походы повлияли на Европу следует всесторонне рассмотреть этот вопрос.

2. Биография Наполеона Бонапарта и Кодекс Наполеона

Наполеон I Бонапарт (15 августа, Аяччо, Корсика - 5 мая 1821, Лонгвуд, остров Святой Елены) - император французов в 1804-1814 и 1815 годах, полководец и государственный деятель, заложивший основы современного французского государства, один из наиболее выдающихся деятелей в истории Запада. Наполеоне Буонапарте (так на корсиканский манер он называл себя до 1796 года) свою профессиональную военную службу начал в 1785 году в чине младшего лейтенанта артиллерии. В период Великой французской революции достиг чина бригадного генерала после взятия Тулона 18 декабря 1793 года. При Директории стал дивизионным генералом и командующим военными силами тыла после того, как сыграл ключевую роль в разгроме мятежа 1795 года. 2 марта 1796 года

был назначен командующим Итальянской армией. В 1798-1799 годах возглавлял военную экспедицию в Египет. В ноябре 1799 года произвёл государственный переворот и стал первым консулом. В последующие годы провёл ряд политических и административных реформ и постепенно достиг диктаторской власти. 18 мая 1804 года был провозглашён императором. Победоносные Наполеоновские войны, особенно австрийская кампания 1805 года, прусская и польская кампании 1806-1807 годов, австрийская кампания 1809 года способствовали превращению Франции в главную державу на континенте. Однако неудачное соперничество Наполеона с «владычицей морей» Великобританией не позволяло этому статусу полностью закрепиться. Поражение Наполеона I в войне 1812 г. против Российской империи привело к формированию антифранцузской коалиции европейских держав. Проиграв Битву Народов под Лейпцигом, Наполеон уже не мог противостоять объединённой армии союзников. После вступления войск коалиции в Париж отрёкся от престола 6 апреля 1814 года и отправился в ссылку на остров Эльба.

Вернулся на французский престол в марте 1815 года (на сто дней). Поражение при Ватерлоо вынудило его во второй раз отречься от престола 22 июня 1815 года. Свои последние годы прожил на острове Святой Елены в плену у англичан, где и скончался от язвы желудка. Его прах с 1840 года находится в Доме инвалидов в Париже.

Кодекс Наполеона, Гражданский кодекс - фундаментальный законодательный акт Франции, представляющий собой масштабную кодификацию гражданского права и давший мощный толчок для последующего кодификационного процесса во многих странах мира. Разработан и принят в начале XIX века по инициативе первого консула Французской республики Наполеона Бонапарта и действует с изменениями и дополнениями вплоть до наших дней. Целью составления Кодекса была замена действовавшего во Франции хаотичного и разрозненного массива источников гражданского права, включавшего как правовые обычаи, так и различные нормативные акты. Состоял из трёх (в настоящее время - из пяти) книг, содержащих выстроенные по институционной системе правовые нормы о статусе физических лиц, брачно-семейных отношениях, вещных правах, наследовании и обязательствах. Принятый непосредственно после Великой французской революции, Кодекс Наполеона

являлся своеобразным компромиссом между различными источниками французского права - римским правом, обычаями, королевскими указами, а также революционным законодательством; кроме того, при его составлении широко использовались достижения юридической науки. Кодекс отверг существовавшие сословные различия и привилегии и послужил одной из основ формирования нового буржуазного общества, закрепив в своих нормах секуляризацию семейных отношений, равенство участников гражданского оборота, неприкосновенность частной собственности, свободу заключения гражданско-правовых договоров и в то же время - патриархальные взгляды на брак и семью, характерные для рубежа XVIII-XIX веков. С точки зрения юридической техники Кодекс отличается стройностью изложения, гибкостью и чёткостью формулировок и определений, что наряду с прогрессивными нормами явилось одной из причин его ассимиляции правовыми системами десятков стран Европы, Америки и других частей света.

3. Выступление студентов с сообщениями по теме.

Общие проблемы для обсуждения:

1. Какое влияние на Европу оказали завоевательные походы Наполеона?
2. Каковы последствия наполеоновских войн в Европе?

Темы выступления студентов с сообщениями.

1. Походы и сражения французской армии при Наполеоне;
3. Внутренняя и внешняя политика при Наполеоне;
4. Крах империи Наполеона;
5. Влияние походов Наполеона на европейские страны.

4. Закрепление урока.

Вопросы для закрепления.

1. Каковы последствия наполеоновских войн в Европе?
2. Назовите причины распространения либеральных общественных идей в Европе.
3. Какой метод использовали либералы в своей борьбе?

5. Подведение итогов и оценивание.

Выводы

1. Французская империя достигла наибольших размеров и вместе с вассальными и союзными государствами включала в себя почти всю Западную Европу. В её состав входили, кроме Франции, Бельгия, Голландия и полоса северной Германии до Балтийского моря, так что французская граница лишь на двести вёрст отстояла от Берлина; далее, весь левый берег Рейна, некоторые части современной Швейцарии, наконец, Пьемонт, Тоскана и Папская область. Часть северной и средней Италии составляла королевство Итальянское, где государем был Наполеон, а дальше, по другую сторону Адриатического моря, на Балканском полуострове, находилась принадлежавшая Наполеону Иллирия.

2. Франция подчиняла союзные с нею государства всем тягостям континентальной системы, строгое выполнение которой мыслимо было лишь при неослабном полицейском надзоре и при помощи целой системы обысков, конфискаций, штрафов и других кар. Наконец, Наполеон требовал от союзников

вспомогательных войск и денег, что тяжело ложилось на народные массы. Всякий протест против французского ига строго преследовался и карался. Но в то же время владычество Наполеона революционировало Европу, и в этом смысле Наполеон был продолжателем Великой французской революции.

3. Наполеон широко вводил либеральные направления своей эпохи и поддерживал интересы олигархической верхушки Франции, одной из главных причин завоевательных походов было расширение ареала экономических возможностей.

6. **Рефлексия.** Табличка – фиксация знания и незнания о каком-либо понятии.

Понятие, Знал, Узнал, Хочу узнать.

7. **Домашнее задание.** Всемирная история 10 кл. - § 49, ответить на вопросы и задания в конце параграфа.

8. Литература:

1. Всемирная история 10 кл. обще-гуманитарного направления общеобразоват. школ. В 2-х ч-тях. / под ред. Р.Р. Каирбекова, С.В. Тимченко, З.А. Джандосова. - Алматы: Мектеп, 2019.- 200 с.

2. Исдейл Ч. Наполеоновские войны. - Ростов н/Д: Феникс, 1997. - 544 с.

3. Ленц Т. Наполеон: «Моя цель была великой». - М.: Астрель, 2003. - 160 с.

«АЛТЫН САПА» САЙЫСЫ

Мұратханқызы А.

Джумабекова Г.Ш.

АҚЖТК арнайы пәндер оқытушылары

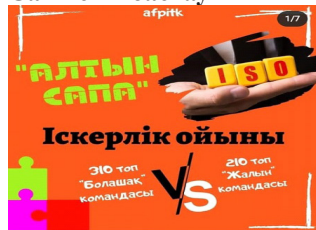
Алматы қаласы

«Стандарттау, сертификақтау және метрология» мамандығы бойынша болашақ стандарттау бойынша техник мамандарының жарысы

Іс-шараның мақсаты: Білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту, мамандыққа сүйіспеншілігін арттыру.

Іс-шара барысы: Ұйымдастыру кезеңі: Білім алушылармен амандасу, түгендеу, назарларын іс-шараға аудару, жарыстың қатысушылар мен әділ қазы алқаларын таныстыру (2-3 минут).

Сайысты бастау

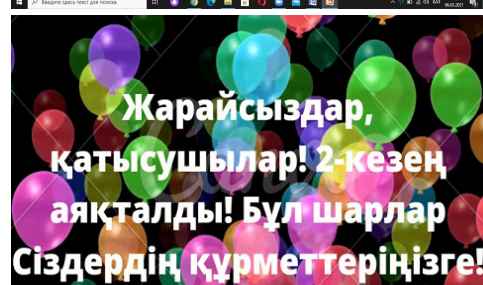
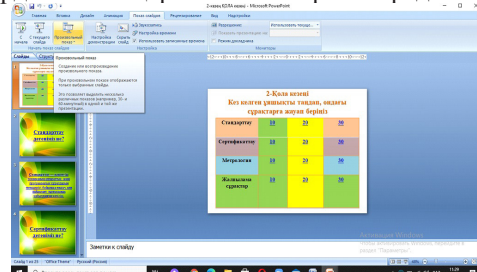
Сайыс 4 кезеңнен тұрады:

1-кезең: «Таныстыру» кезеңі. «Менің сүйікті мамандығым» атты тақырыпта өз топтарын таныстыру. Бұл кезеңде 210 мен 310 топтар өздерінің тобын таныстырады (әр топқа 3 минуттан 6 минут). Әр кезеңнің соңында әділ қазы мүшелері қатысушы топтарға 1-ден 10 ұпайға дейін қойып отырады. Ойын соңында барлық ұпай сандары қосылып, жеңімпаз анықталады.

2-кезең: «Қола сапа» кезеңі. Бұл кезеңде қатысушылар Power Point презентация арқылы көрсетілген

ұяшықтарды таңдау арқылы берілген сұрақтарға жауап береді (10 минут). Ұяшықтарда 10, 20, 30 сандары көрсетілген. Бұл сұрақтың оңайынан күрделісіне дейінгі деңгейін білдіреді (10 - оңайлау сұрақтар, 20 - қиындығы орташа, 30 - күрделі сұрақтар). Әр сұрақтан кейін оның ықтимал жауабы көрсетіледі. Әділ қазы мүшелері қатысушы топтардың жауаптары мен сұрақ күрделілігіне қарай өз бағаларын береді.

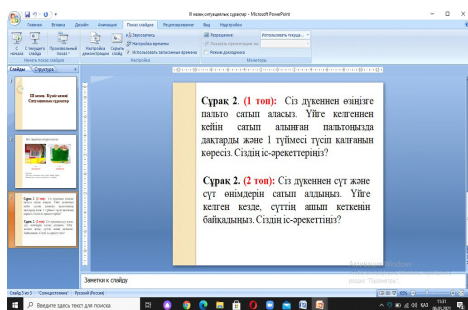

3-кезең: «Күміс сапа кезеңі». Бұл кезеңде қатысушыларға мамандықтарына қатысты ситуациялық сұрақтар беріледі (5 минут). Әр топ жауап бергеннен кейін сол ситуациялық сұрақтың ықтимал жауабы шығады. Әділ қазы алқалары қатысушы топтардың жауабының дұрыстығына орай ұпай сандарын қояды.

№1. Берілген штрих коды:

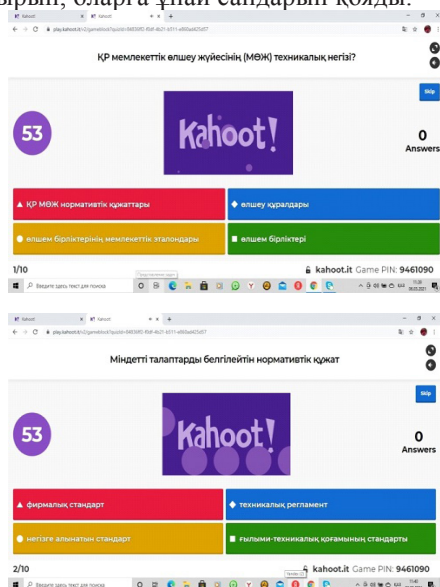

- Есептеңіз.
- Қай елден шығарылған өнім туралы ақпарат беріңіз.
- Бақылау саны не үшін есептелетінін түсіндіріңіз.

4-кезең: «Алтын сапа кезеңі». Бұл кезеңде қатысушылар «Kahoot» бағдарламасы арқылы тест тапсырмаларын орындайды. Барлығы 10 сұрақ, әр сұраққа 60 секундтан беріледі

(10 минут). Экранның оң жағында жауап берген топтың ұпай сандары автоматты түрде бағдарлама арқылы көрсетіліп отырады. Әділ қазы алқалары топтардың тез әрі дұрыс жауап бергеніне қарай отырып, оларға ұпай сандарын қояды.

4 кезең де аяқталған соң, «Алтын сапа» сайысының жеңімпазын анықтау мақсатында сөз кезегі әділ қазы алқаларына беріледі (3 минут).

Ойынның жеңімпазы анықталған соң, еркін микрофон әдісі арқылы сөз қатысушылар мен қонақтарға беріледі (2 минут). Барлығы іс-шара ұзақтығы - 40 минут.

Іс-шараның соңында марапаттау рәсімінің 30-қазан күні «Технологиялық пәндердің 10 күндігінің жабылу рәсімінде» берілетіндігі айтылады.

Қоштасу сәті, іс-шара аяқталады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Е.Асқаров. Стандарттау, метрология, сертификаттау және сапаны басқару. - Алматы: Экономика, 2013. - 336 б.
2. Т.Мендебаев, Е.Асқаров, Ә.Ермекбаева, И.Жаханова. Стандарттау, метрология және сертификаттау. - Алматы, «Дәуір», 2011. - 368 б.
3. К.Акишев, Г.Дарибаева. Стандарттау, метрология және сәйкестікті бағалау. Астана: Фолиант, 2011. - 256 б.
4. К.Е.Қаржаубаев, Стандарттау, сертификаттау және сапа менеджменті: оқу құралы. - Алматы: Нур-Принт, 2011. - 334 б.

МОЙ ДОМ

Бодылевская Валентина Николаевна

Учитель начальных классов

КГУ «Белюсовская СОШ»

Успенский район

Цель:	Формирование начальных представлений о понятиях «дом», «семья», о взаимоотношениях в семье.	
Задачи:	- раскрыть смысл понятий «дом», «семья»; - развивать стремление заботиться о близких и родных людях; - воспитывать бережное отношение к дому, семье.	
Ценность:	Любовь	
Качества:	Любовь в семье, дружба, уметь делиться, любовь к дому.	
Ход урока		
Этапы урока	Запланированная деятельность на уроке Методические рекомендации	Ресурсы

Организационный момент. Позитивный настрой.	Примите удобную позу. Закройте глаза, дыхание ровное, спокойное. Представьте, что мы идём по лесной тропинке, слышим звонкое пение птиц, шелест листьев, благоухают цветы. Делаем глубокий вдох и чувствуем их нежный аромат. Тропинка выводит вас к чистому лесному ручью. Он дышит прохладой. Мы идём дальше и дальше, а деревья тянутся вдоль тропинки, становятся всё выше и выше. Они тянут к солнышку свои ветки. Выберите дерево, сядьте на мягкую травку под деревом. Почувствуйте, как энергия дерева струится по стволу от корней к ветвям, а потом эта энергия наполняет нас. Вы чувствуете тепло в теле, как энергия заполняет ваши сердца. Ведь сердце – это центр покоя, добра, любви... Возвращаемся в наш класс. Откройте глаза. Кто хочет поделиться своими впечатлениями?	Музыкальное сопровождение «Хрустальная грусть»
Проверка домашнего задания	О чем мы говорили на прошлом уроке самопознания? О каком доме вы мечтаете? Вы рисовали дом своей мечты. «Свой дом – самое лучшее место» (Казахская пословица) 1. Как вы понимаете смысл данной пословицы? 2. Почему так говорят о своём доме? Кто будет жить в вашем доме? (семья) Вывод: Дом - это самое большое богатство человека. В семье мы учимся добру, взаимопомощи, состраданию, проявлению заботы.	Рисунки учащихся
Позитивное высказывание (цитата)	«Семья без любви, что дерево без корней». - Как вы понимаете эту народную мудрость? - Скажите, а важно, чтобы в семье была любовь? - Почему?	Хоровое прочтение цитаты учащимися.
Подарок от учителя	Ребята, вы видели мультфильм «Как ослик счастье искал»? (просмотр мультфильма). И мы вместе с осликом пойдём сегодня искать счастье. Мы пока не знаем, что такое счастье и как оно выглядит. Давайте попробуем разобраться. Ребята, что же такое счастье? (ответы детей) А сейчас давайте попробуем представить, как выглядит счастье. Опишите его. Какого оно цвета? (ответы детей) Потрогайте его, что вы ощущаете, прикасаясь к нему? (ответы детей) Чем пахнет счастье, какой у него аромат? (ответы детей) Давайте сделаем вывод, что такое счастье. (Счастье - желтый вкус с ароматом земляники, теплое, бархатистое и т.д.) Сколько людей – столько мнений. Счастье – это объемное слово. Вот что общего я заметила в ваших ответах: почти все считают счастьем, когда у него есть семья, когда рядом надёжные друзья, когда люди помогают друг другу, умеют прощать, когда они живут в счастливом доме. - Что же мы с вами должны делать, чтобы быть счастливыми? И где же мы чувствуем себя самыми счастливыми? - Отчего же счастлива девочка? А в чём счастье ослика? Герои этого мультфильма тоже нашли своё счастье.	ИКТ А счастье, оказывает ся, это возможность делать доброе дело.
Физмин	Мышонок	ИКТ
Творческая деятельность, групповая работа	Счастливые люди должны жить в счастливом доме. На партах у вас лежат силуэты людей, я бы хотела, чтобы вы на них нарисовали своё лицо. А сейчас пришло время заселиться в наш счастливый дом. Ребята, давайте назовём наш дом (Дом счастья). Посмотрите, ребята, какой замечательный дом у нас получился «Дом нашего счастья». Мы с вами счастливые люди?	Дом нарисован на доске цветными мелками.
Домашнее задание	Нарисовать подарки членам своей семьи	Рабочая тетрадь
От сердца к сердцу	Любовь сравнивается с огнем, который горит в сердце. Представьте себе, что любовь в нашем сердце подобна свече. - Давайте зажжем свечу любви. Посмотрите, огонь разгорается... все ярче и ярче. Нам передается его тепло.	

	Этот свет заполняет все пространство вокруг. Нам хорошо вместе и мы любим друг друга. - Давайте шёпотом произнесём слова любви друг другу. - В народе бытует легенда, что огонь очищает мысли и чувства человека, принося в сердце мир, покой, добро, гармонию. Я желаю вам, мои дорогие ребята, чтобы вы в своей жизни могли сами определить жизненные приоритеты, всегда поддерживали своих родных и близких, помогали знакомым и незнакомым людям. Зажигали в их сердцах искры Любви, Добра и Мира. Закройте глаза и подумайте о том, что нового и хорошего вы узнали на этом уроке. Сохраните это в своем Сердце... - Спасибо за урок.	
--	---	--

ҰСТАЗ – ҰЛАҒАТТЫ ЕСІМ

Чильменбетова Айгуль Катымтаевна

Бастауыш сынып мұғалімі

Қарашоқы орта мектебі

Алматы облысы Кербұлақ ауданы

Сабақтың мақсаты	Оқушыларды ұстазды құрметтеуге, адамгершілікке, ұстаз еңбегін әрқашанда бағалай білуге тәрбиелеу.																																														
Күтілетін нәтиже	Тақырыпты болжайды, оқу-білімнің маңыздылығын түсінеді, ұстаз жайлы әңгіме құрастырады.																																														
Сабақтың кезеңдері	Педагогтің әрекеті			Оқушының әрекеті		Ресурстар																																									
Басы	Қызығушылықты ояту: Қол алысып, қәне, біз, Достасайық бәріміз. Айтарым бар сендерге, Тез тұрындар шеңберге. Қандай жақсы бір тұру, Достарменен бір жүру! Қандай жақсы дос болу!			Оқушылар өлең жолдарын бірге айтады.																																											
Ортасы	Ой қозғау. Тақырыпты болжау. Сөзжұмбақ шешу. 1. Оқу – білім ... 2. Қына тасқа бітеді, Білім ... бітеді. 3. ... өнері білінбес Бәйгеге түсіп жарыспай. 4. ... – тозбайтын тон, Білім – таусылмайтын кен. 5. Оқу инемен құдық Аталған мақал-мәтелдерге ортақ тақырып ойлап тап. Осы ортақ тақырыппен ұстаз сөзінің арасында байланыс бар ма? Бар болса, дәлелде.			Оқушылар сөзжұмбақты шешу үшін мақал-мәтелдерді оқып, көп нүктенің орнына тиісті сөздерді қояды. Мақал-мәтелдерге ортақ тақырып ойлап табады (оқу, білім). Ұстаз, оқу, білім сөздерінің арасында қандай байланыс барын өз сөздерімен айтып, ойларын дәлелдейді.		Сөзжұмбақ сызылған флипчарт, маркер Суреттер																																									
<table><tr><td></td><td></td><td>Ұ</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td>с</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td>т</td><td colspan="5"></td></tr><tr><td></td><td></td><td>а</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td>з</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>										Ұ								с								т								а								з					
		Ұ																																													
		с																																													
		т																																													
		а																																													
		з																																													

	Шәкірттерін білім нәрімен сусындатып, тәлім – тәрбие беру, жақсы қасиеттерді бойына дарытып, адамгер-шілік рухта бағыт-бағдар беруде ұстаздардың еңбегі зор. Сондықтан да ол әрдайым қасиетті тұлға! Ұстаздар туралы өлең, тақпақтар айту. Ұстаз, ұстаз, қасиетті есімің, Құттықтайды барша халық осы күн, Өзің берген біліміңе қандырып, Талай ұлан шәкірттерді өсірдің. Күндеріңіз толсын гүлге, желекке, Отбасында болсын ырыс, береке. Құттықтаймыз шын жүректен сіздерді, Өмір – думан, бақ әкелсін мереке! Ән шырқайық бәріміз! Тақтадағы өлеңді түсініп оқы. Ә.Дүйсенбиев. Ақылшы – мұғалім Қараокемен өлеңді әуенімен айту.	Ұстаздар туралы өлең, тақпақтарын айтады. «Ақылшы-мұғалім» өлеңін әуенімен айтады.	Интербелсенді тақта, микрофон
Соңы	Ой толғаныс. Жеке жұмыс. 1) Тапсырма. Сурет бойынша әңгіме құрастыр. Үлгі: Менің ұстазым Ол бізге ... түсіндіреді, ... айтады. Әрқашан ... киінеді. Ұстаздың сөзін ... тыңдаймыз. 2) «Ұстазыма арнаймын» тақырыбына сурет салғызу.	Сюжетті сурет бойынша әңгіме құрастырады. Тақырыпқа сәйкес сурет салады.	Сюжетті сурет Слайдтар
Кері байланыс	«Еркін микрофон» арқылы оқушылар сабаққа кері байланыс береді.		Микрофон

МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ НАУЧНОМУ СТИЛЮ ШКОЛЬНИКОВ

Жамбаева Татьяна Валерьевна

Учитель русского языка и литературы

КГУ «Панфиловская СОШ»

с. Панфилово Иртышского района

Павлодарской области

Наука, условия ее развития как общественного явления и продиктованные этим традиции, нормы научного общения определили целенаправленный отбор и организацию языковых средств общелитературного языка в сфере научного общения, специфичность употребления языковых средств. Все это привело к созданию научного функционального стиля и выделению в качестве особой функционально-речевой разновидности, обладающей рядом существенных и устойчивых признаков.

Учащиеся, сталкиваясь с различными видами научных текстов, должны выработать навыки распознавания в них на интуитивном уровне «чего-то очень устойчиво-своеобразного, сохраняющегося в «ткани» научных произведений».

Поэтому, рассматривая научный стиль с теоретических позиций функциональной стилистики, мы считаем своей главной методической задачей – научить учащихся выделять, анализировать, а самое главное – использовать в практических целях эти «устойчиво-своеобразные» языковые и конструктивные особенности, «представляющие некоторый целостный комплекс».

Науку характеризует интеллектуально-понятийный образ мышления, стремление к максимально обобщенному, объективному, обезличенному знанию, зафиксировать которое можно с помощью собственного языка – точного, емкого, лаконичного и выразительного.

Безусловно, эти качества не являются спецификой только научной речи. Они необходимы и деловому языку, и публицистическому, желательны и в разговорном. Однако в научном стиле они (речевые качества) являются требованием самой науки: без них научное произведение не может существовать. Манифестация же вышеназванных речевых качеств проявляется во взаимосвязи и часто на фоне специфических, сугубо научных конструктивных особенностей, таких, например, как абстрактность, сжатие, терминированность, однозначность, обособленность и др.

Основными признаками научной речи, отражающей теоретическое мышление, являются логичность и обобщенность. Эти признаки обусловлены особенностями науки как вида деятельности, направленной на систематизацию человеческих знаний о мире, на выявление общих закономерностей и доказательство их истинности.

Так, логичность – это коммуникативное качество, которое предполагает умение последовательно, непротиворечиво и аргументировано оформлять выражаемое содержание.

Логичность характеризует структуру речи, ее организацию и оценивает смысловые сцепления языковых

единиц в речи с точки зрения законов логики и правильного мышления. Эти сцепления осознаются как логически непротиворечивые, если они соответствуют связям и отношениям реальной действительности и верно отражают структуру мысли. Поэтому можно говорить о двух видах логичности: предметной и понятийной.

Предметная логичность заключается в соответствии семантических связей и отношений единиц языка в речи связям и отношениям предметов и явлений в реальной действительности.

Понятийная логичность – это адекватное отражение структуры мысли и ее развития в смысловых связях компонентов речи. Логичность предметная и понятийная взаимосвязаны и в научном тексте обычно выступают в единстве.

Рассмотрим логическую структуру текста.

Текст 1

«Современные компьютерные игры: «Quake III», «Unreal» – являются «двуручными»: правая рука управляет положением головы виртуального персонажа, левая – отвечает за перемещение всего тела. На выработку навыка взрослый человек тратит больше времени, чем ребенок. Когда человек прекращает играть на несколько дней, уровень владения навыком снижается, но координация движений пальцев бывшего игрока всегда превышает аналогичные показатели большинства людей, никогда не игравших в компьютерные игры.

Другой навык, которому обучают компьютерные игры, менее очевиден, но более востребован обществом. Он называется «управление автоматизированной системой». Многие специалисты в области инженерной психологии потратили почти всю свою жизнь на поиск новых методов обучения этому навыку и на повышение качества овладения им. Спрос на него растет, но многим кандидатам он оказывается не по силам. Качественное отличие подобного вида труда – необходимость работать в жестком ритме, заданном особенностями технологического процесса. Труд токаря, плотника и учителя таких проблем не создает и поэтому гораздо более «человечен», а на оператора химического производства или атомной электростанции, авиадиспетчера постоянно «давят» ограничения времени. Свойственная человеку свободная организация труда конфликтует с требованиями научно-технического прогресса.

С этой точки зрения, компьютерная игра – новый метод обучения быстрой обработке информации в условиях высокого нервного возбуждения и дефицита времени. Любой уровень отличается от предыдущего ростом требований к игроку. Чтобы идти дальше, он вынужден постоянно повышать скорость и точность своих реакций в условиях навязанного игрой ритма. Мало того, что существование в таких условиях становится для человека естественным – он способен даже получать от этого удовольствие».

Весь текст служит ответом на вопрос: развитию каких навыков способствуют современные компьютерные игры. Последовательность подачи материала выделена графически – абзацами. Каждый абзац имеет свою тему:

- какие тактильные навыки формирует компьютерная игра?

- в чем заключается сущность навыка «управление автоматизированной системой»?

- почему компьютерная игра – новый метод обучения быстрой обработке информации?

Смысловая связь между абзацами заключена в логической структуре текста (рассматриваются полезные навыки, из чего вытекает вывод: «Компьютерная игра – новый метод обучения») и отражена ее формальными показателями. Второй абзац начинается словосочетанием «другой навык», которое подчеркивает последовательный характер связи первого и второго абзацев. Третий абзац является выводом из двух предыдущих, что подчеркивает вводная конструкция «с этой точки зрения».

Связаны между собой не только абзацы, но и более мелкие части текста – предложения внутри каждого из них. Например, во втором абзаце встречаются слова «он», «подобный вид труда», которые отсылают к предыдущим предложениям.

Научный стиль располагает большим запасом средств связи самостоятельных предложений и отдельных информативных частей текста.

Для связи частей текста используются специальные средства (слова, словосочетания и предложения), указывающие на последовательность развития мыслей (вначале, потом, затем, прежде всего, предварительно и др.), на связь предыдущей и последующей информации (как указывалось, как уже говорилось, как отмечалось, рассмотренный и др.), на причинно-следственные отношения (но, поэтому, благодаря этому, следовательно, в связи с тем что, вследствие этого и др.), на переход к новой теме (рассмотрим теперь, перейдем к рассмотрению и др.) на итог, вывод (итак, таким образом, в заключение укажем, что, с этой точки зрения и др.), на близость, тождественность предметов, обстоятельств, признаков (он, тот же, такой, так, здесь и др.).

Ясность как качество научной речи предполагает понятность, доступность. Поэтому собственно научные, научно-учебные и научно-популярные тексты отличаются как по отбору материала, так и по способу его языкового оформления.

Сопоставим несколько научных текстов.

Текст 2. «Экология (от греч. oikos – дом, жилище, местопребывание и ...логия), наука об отношениях организмов и образуемых ими сообществ между собой и с окружающей средой. Объектами Э. могут быть популяции организмов, виды, сообщества, экосистемы и биосфера в целом. С середины 20 в. в связи с усилившимся воздействием человека на природу Э. приобрела особое значение как научная основа рационального природопользования и охраны живых организмов, а сам термин «Э.» – более широкий смысл.

С 70-х гг. 20 в. складывается Э. человека, или социальная Э., изучающая закономерности взаимо-

действия общества и окружающей среды, а также практические проблемы ее охраны; включает различные философские, социологические, экономические, географические и другие аспекты (например, Э. города, техническая Э., экологическая этика и др.). В этом смысле говорят об «экологизации» современной науки».

Текст 3. «Экологическая проблема – проблема взаимоотношений общества и природы, сохранения окружающей среды. На протяжении тысячелетий человек постоянно увеличивал свои технические возможности, усиливал вмешательство в природу, забывая о необходимости поддержания в ней биологического равновесия. Особенно резко возросла нагрузка на окружающую среду во второй половине XX века. Во взаимоотношениях между обществом и природой произошел качественный скачок, когда в результате резкого увеличения численности населения, интенсивной индустриализации и урбанизации нашей планеты хозяйственные нагрузки начали повсеместно превышать способности экологических систем к самоочищению и регенерации. Вследствие этого нарушился естественный круговорот веществ в биосфере, под угрозой оказалось здоровье нынешнего и будущего поколений людей».

Текст 2 относится к собственно научному стилю. Насыщенность терминами биологии (популяция, сообщество, экосистема, биосфера, рациональное природопользование), терминами, которые используются и в других науках (живые организмы, экологическая этика и т.д.), не имеющими широкого, общезыкового употребления, делает этот текст малопонятным для неспециалистов, его необходимо «перевести», чтобы понять.

В третьем тексте, взятом из учебника по географии для 10 класса, термин «экологическая проблема» вводится как обобщение рассуждений по вопросу: выдержат ли экологические системы, возрастающие «хозяйственные нагрузки»? Дается определение понятия, на конкретных примерах раскрывается его сущность. Такая логическая последовательность – от общего к частному – часто используется в дидактических целях.

В синтаксическом отношении Текст 2 оказывается значительно сложнее, чем третий. Изобразительные качества третьего текста направлены на повышение внимания к содержанию. Этому же служат следующие части предложений: хорошо известно, бывают, однако, случаи... Первый и второй тексты не содержат элементов «интимизации» описания, они предельно объективны.

Третье качество научной речи – точность – предполагает однозначность понимания, отсутствие расхождения между означаемым и означающим. Поэтому в собственно научных текстах, как правило, отсутствуют образные, экспрессивные средства; слова используются преимущественно в прямом значении, частность терминов также способствует однозначности текста.

Эмоциональность, как и экспрессивность, в научном стиле, который требует объективного, «интеллектуального» изложения научных данных,

выражается иначе, чем в других стилях. Восприятие научного произведения может вызывать определенные чувства у читателя, но не как ответную реакцию на эмоциональность автора, а как результат осознания самого научного факта.

Отсутствие открыто выраженной эмоциональности в научном тексте связано и с такой его особенностью, как ограниченность авторского, личностного начала. В научной литературе отмечается тенденция к сокращению употребительности местоимения я и соответствующих ему личных форм глагола. При необходимости назвать говорящего в научном тексте обычно используется 1-е лицо множественного числа мы, слово автор, безличные конструкции, неопределенно-личные, безличные предложения, страдательные обороты и т.п. Типичными конструкциями в научной речи являются, например, такие: можно признать, следует добавить, как было сказано, опыты показали, необходимо сделать вывод, думается и др.

Стремление к ограниченному использованию авторского я - это не дань этикету, а проявление отвлеченно - обобщенной стилевой черты научной речи, отражающей форму мышления. Отвлеченно-обобщенный, абстрагированный характер мышления проявляется в научной речи на лексическом, морфологическом и синтаксическом уровнях. Например, в лексике – широкое использование слов с отвлеченным значением, частотность слов, обозначающих широкое понятие (множество, система, структура), в морфологии – устраненность конкретного временного плана глагола, в синтаксисе – использование безличных и неопределенно-личных предложений, страдательных оборотов и т.п. Поэтому отсутствие морфологически выраженного авторского я не является обязательной чертой любого научного текста. Во многом это зависит от индивидуального стиля пишущего, от сознательно выбранной манеры изложения.

Надывидуальный характер научной речи связан и с тенденцией к стандартизации. Тенденция эта проявляется как по отношению к структуре всего текста, так и к использованию в нем языковых средств. Стандарты – нейтрально-стилистическая категория. Являясь готовыми речевыми формами, соотношенными с определенной ситуацией, они значительно облегчают общение, удобны для использования их в научной коммуникации. Поэтому многие виды описательных текстов строятся по установившемуся строгому стандарту, отступать от которого не рекомендуется. Так, научная статья начинается с изложения истории вопроса, обоснования актуальности выбора объекта исследования, определения задачи и метода исследования. В главной части содержатся факты, полученные в результате исследования, их систематизация, объяснение. В третьей части формируются выводы как следствие того, о чем было сказано во второй части, содержится заключение – краткое повторение основных положений работы. Статья обычно заканчивается списком литературы, а также в отдельных случаях приложением – иллюстрациями.

Текст 4. «УМК составлен в соответствии со школьной программой, с «Законом об образовании Республики Казахстан» и на основании Государственного стандарта. Структурированный учебный материал даёт

возможность сэкономить время на занятиях, увеличить объём усвоенного теоретического материала, оптимизировать процессы понимания и запоминания лингвистических понятий учащимися. Следовательно, авторы постарались комплексно решить основные задачи обучения русскому языку в пятом классе».

Для школьников письменная коммуникация составляет основу их учебной деятельности, начиная от конспектирования лекций, кончая рефератами и докладами. Большая часть их учебного времени связана с научными жанрами письменной коммуникации. Школа из-за перегрузки другими задачами этим, к сожалению, не в состоянии заниматься в полном объеме. И основные жанры, которые освоены школьниками в средних учебных заведениях, это диктант, изложение и сочинение. В последние годы в учебниках по русскому языку обновленного содержания появилось много заданий, которые активно знакомят учеников с такими научными жанрами, как рецензия, научная публикация. Например, в учебнике по русскому языку для 9 класса общеобразовательной школы в упражнении 204А дана научная статья под названием «Книги в нашей жизни». Далее задания направлены на сопоставительный анализ особенностей научной статьи с фильмом. Проработав композицию, функциональные основы статьи, ученики готовятся к написанию конспекта, в котором нужно доказать тезис «Книги необходимы в нашей жизни» и привести аргументы.

Знакомство с действующими школьными программами и обновленными комплексами учебников по русскому языку показало, что, несмотря на методически целесообразное обращение их авторов к тексту как «важнейшей единице речи, его структуре, стилистическим особенностям, выразительным средствам», текст не обладает в их работах одним из своих основных качеств – он не является актуальным для обучаемых фрагментом информации результата познавательной деятельности человека. Для нас же именно это качество текста является основным. Поэтому за единицу обучения мы взяли базовый научный текст, в полном объеме служащий предметом общения и обмена мыслей. Но работа с научным текстом требует сформированности особых умений и навыков, связанных с анализом внешней структуры, его содержательной стороны, с анализом композиционно-речевых форм. Эти умения (назовем их общие) создаются в результате выполнения определенных действий:

- 1) по обучению использования внутрифразовых и межфразовых связей;
- 2) по обучению понимания логического развития мысли в тексте;
- 3) по обучению работе над лексико-тематической основой текста.

Итак, начиная методическую работу по обучению чтению и созданию научных текстов, преподаватель должен обеспечить учащихся базовыми теоретическими знаниями, способствующими осознанному чтению. Следующим этапом организации методической работы является выбор учебного текста и комплекса практических упражнений, соответствующих цели и этапу обучения.

«ИГРОВОЙ МЕТОД В РАЗВИТИИ ТВОРЧЕСКИХ НАВЫКОВ В ДЕТСКОМ ХОРЕ»

Кшаева Гүлжан Махсатқызы
Руководитель хора
Детская музыкальная школа №2
г. Актобе

Песня является самым доступным видом искусства. Вокруг песни можно построить беседу, игру, выяснить, что особенно детей интересует, направить их на новые мысли. Перед руководителем хора стоит большая задача: пользуясь интересом и любовью детей к песне – построить так музыкальную работу, чтобы наиболее полно использовать ее воспитательную работу. Прививая учащимся навыки организованного коллективного пения, руководитель хора должен научить детей петь верно, ритмично, ясно, правильно произнося слово, что является необходимым условием осмысленного исполнения песни. Больше внимание надо обратить на то, чтобы дети привыкли петь естественным, обычным голосом, чистым звуком, без крика. Нельзя своим голосом заглушать пение других, и к тому же всякая песня, самая хорошая и красивая, спетая грубо, с выкриком, не только не производит впечатление, но и наносит вред чуткому уху ребенка, губит часто его молодой, еще не окрепший голос. В целях проявления инициативы, творческой активности, желательно связывать песню с движением: игрой инсценировкой, это разнообразит музыкальное занятие, повышает интерес к уже выученным песням, освежает внимание и привлекает детей к занятиям. Для начала необходимо приступить к играм по простым, несложным песням. Движения должны быть также несложными. Например: маршировки, хождение гуськом, хлопки в ладоши.

Игры, предлагаемые ниже, целесообразно использовать в работе с младшим детским хором. Интересно, что дети семи-деятилетнего возраста не требуют от игры последовательно развивающегося сюжета, но несколько раз могут повторять один и тот же эпизод. Эти особенности отношения младших школьников к игре очень «удобны» для нашей цели, т.к. позволяют тренировать один и те же навыки и умения. Короткие игры типа «Живой рояль», «Кто это», «Словесное сочинение» и другие мы иногда повторяем два три раза в течение репетиции, используя их как в качестве тренировок, так и для выявления и развития индивидуальных возможностей отдельных учащихся. Дети также готовы с удовольствием разыгрывать хоть каждую репетицию такие игры. А что касается игры, связанной с организацией и самоуправлением коллектива, то она может длиться не один год, постепенно усложняясь, развиваясь и видоизменяясь.

Игра «Живой рояль». В ней участвует столько детей или групп, сколько изучено ступеней лада. Например,

на седьмой – восьмой репетиции, когда учащиеся уже довольно свободно и сознательно интонируют I, II, III ступени мажора, игра проходит таким образом: Выходят три ученика, учитель предлагает каждому из них одну определенную ступень (звук). Петь данный звук можно на какой-либо слог, называя ноту или ступень. Затем учитель или кто-либо из хористов «настраивает» этот «живой рояль», проверяет, запомнил ли каждый ребенок звучание «своей» ноты, и пробует «играть». После этого руководитель игры (учитель или ученик) предлагает кому-либо из детей «поиграть на инструменте». Обычно эта игра вызывает у детей активный эмоциональный отклик. Можно весь коллектив разделить на количество групп, соответствующих количеству нужных звуков. В этом случае получится как бы «коллективный рояль».

Оба варианта – индивидуальный и групповой – одинаково важны. В первом случае уделяется внимание отдельным ученикам (дети – «клавиши», «настройщик», «пианист», «администратор»), активизируется их слуховое внимание, им предоставляется возможность услышать себя отдельно, сочинить небольшую мелодию, проявить свою индивидуальность в одной из указанных ролей. Во втором случае формируется слуховое, интонационные и вокальные навыки всех учащихся, дети учатся петь группами, плавно, мягко включаться в общее звучание, подстраиваться к пению коллектива, развивается «чувство локтя», активизируется внимание. В общих вариантах игры анализировать реальное звучание должны сами ученики, причем указывать, в чем именно была ошибка, какая ступень (нота) прозвучало вместо нужной, надо спеть выше или ниже. Полезно сразу не приучить детей «играть» в ритме, чтобы получалось короткие музыкальные фразы. Учитель может показать сам примеры музицирования. Данная игра развивает не только музыкально-творческие, но и организаторские, педагогические способности детей, позволяя учащимся выступать в роли учителя, руководителя (организаторы) игры, дирижера, артиста-исполнителя, критика и т.п.

Игра «Кто это». Эту игру мы вводим примерно на 13-14 занятии, когда дети знакомятся с понятием «тембр».

- Вы знаете, как кого зовут? Давайте знакомиться. Это – Лена, Миша, Таня.. А сейчас несколько человек станут сзади хора и что-нибудь скажут, например, спросят «Как меня зовут?», а вы должны узнать, не глядя, кто это спрашивает. Почему вы знаете, кто именно говорит? Потому что голоса у всех разные. У каждого человека свой характер голоса, своя звуковая окраска, типичная именно для этого голоса. А у инструментов есть своя характерная окраска? Конечно есть. Поэтому мы и узнаем звучание голосов, предметов,

инструментов. Вот так звучат деревянные палочки, когда ударяют ими друг о друга, а вот так звучит барабан, бубен... А вот металлический треугольник.. Теперь закройте глаза и попробуйте узнать, какой инструмент (предмет) зазвучал.

Так, на данном и последующих занятиях дети осознают понятие «тембр» и с удовольствием включаются в игру «Кто это», узнавая голоса (теперь уже в пении) своих товарищей, звучание различных инструментов (их «ассортимент» постоянно расширяется). Далее, когда в разделе хорового сольфеджио учащиеся поют музыкальные попевок под руководством учителей, показывающих на «лестнице» или «пальцах-нотеносце» фрагменты знакомых песен и сочиненные ими мелодии, учитель обращает внимание всех на «рождение» новой мелодии.

- Какого она характера? Кто хочет попробовать придумать мелодию «с характером»? (К этому занятию ученики узнали и научились различать в музыкальном звучании многие средства выразительности, осознать различный характер музыкальных произведений и разнообразие музыкальных настроений). Помните, я рассказывала, как немецкий композитор Роберт Шуман создавал «музыкальные портреты»? Давайте сочиним «портрет» решительного мальчика. А кто теперь сочинит «портрет» веселого человека?

Учитель помогает детям в сочинении и исполнении мелодий, показывает на конкретных образцах, что в «портретах» важны не только музыка, но и в большей степени характер исполнения.

Сочинение мелодий может быть свободное или с использованием конкретных изученных ступеней лада. В последнем случае автор попевок показывают их на одном из наглядных пособий, поют с названиями степеней или нот. Теперь уже кто-либо из учащихся поет какую-либо интонацию, а все учащиеся стараются узнать «загаданный» портрет образ. А вот еще вариант игры, который очень нравится детям, учитель импровизирует небольшие гармонические построения и просит догадаться, кого из учащихся он «изображает». Так, дети узнают в музыке самую застенчивую из учениц, веселого мальчика, ученика-непоседу и т.д. Этот вариант игры помогает детям не только осознать содержание музыкальных интонаций, их выразительные возможности, но и лучше понять свой собственный характер, что в конечном счете способствует снятию скованности у отдельных учащихся, развитию их инициативы и уверенности в общении с коллективом.

Игра «Словесное сочинение». Мы говорим детям: - Давайте на словах «сочиним» какую-нибудь пьесу, вспомнив, что влияет на характер музыки. О чем мы будем сочинять? Дети в уме представляют себе какое-либо музыкальное звучание и рассказывают о нем: какие звуки использованы в воображаемом сочинении (высокие или низкие, длинные или короткие), как звучит воображаемая музыка (громко или тихо, плавно или отрывно, быстро или медленно).

- Чтобы все это услышать в уме, надо сразу же почувствовать, в каком характере вы хотите «сочинить» свое произведение. Ну, кто начнет? Дома попробуйте также в уме «сочинить» музыку про бую

на море, шторм. На следующем уроке мы проверяем выполнение этого задания, вернее выполняем его коллективно в классе, так как дети самостоятельно еще не могут достаточно полно рассказать о воображаемой музыке. Затем предлагаем как бурю передал музыкой композитор П.И. Чайковский. Дети слушают фрагмент из его симфонической фантазии «Буря», отмечают изобразительные моменты. Учитель рассказывает, что Чайковский изобразил бурю, во время которой произошло кораблекрушение, обращает внимание детей на средства выразительности.

Задание (в классе или на дом) может быть и такого типа: показываем две репродукции с картин, например, «Золотую осень» и «Осенний день», и просим детей подумать, музыкальные произведения какого характера, с использованием каких средств выразительности могли бы выразить настроение этих картин. Учащиеся замечают, что природа, ее состояние, краски очень влияют на человека, на его чувства, делаю его радостным, энергичным, и пробуют выразить словами воображаемые музыкальные произведения. После словесных «оптов» детей хорошо спеть им две песни об осени и обсудить, какое настроение передали композиторы в этих сочинениях и какими средствами.

Игра «Условное дирижирование». После прослушивания и обсуждения двух, трех пьес или пения с анализом нескольких песен учитель или кто-либо из хористов, заменяющий его, в молчании дирижирует одной из этих пьес или песен, а все стараются узнать, какое именно произведение он имел в виду, и обнюют, почему узнали. Впоследствии эту игру удобно соединять с игрой «Угадай-ка».

Игра «Музыкальный альбом». Это коллективная игра, коллективный труд всех учащихся: каждый из них примет участие в заполнении «Альбома» - впишет название понравившиеся пьесы, нарисует иллюстрацию к ней. Мы даем детям красивый альбом для рисования с большим количеством страниц. На каждой его странице пишется название пьесы и фамилия ее автора. Постепенно дети заполняют эти страницы своими рисунками к данным пьесам. Завести альбом лучше тогда, когда дети уже знают довольно много пьес.

Игра «Карточки». Мы говорим детям: - Чтобы понять ту музыку, которую мы поем, слушаем, сочиняем, и уметь рассказать о ней, надо знать музыкальные слова, термины, понятия. Мы уже много таких понятий изучили. А чтобы лучше их запомнить, совет хора на очередном своем заседании решил завести коллективный словарь и карточки. Сегодня мы начнем выполнение этого решения. Назовите понятия, которые вам лучше всего запомнились, которые вы считаете наиболее важными. Дети называют, а учитель тут же записывает на отдельные карточки 15-20 слов, например: ансамбль, унисон, аккомпанемент, темп, метр, ритм, регистр, нюанс, мелодический рисунок, ритмический рисунок, фраза, предложение, сильная доля, кульминация, исполнительский план, композитор, хор, дыхание, дикция и т.д. Руководитель хора наводящими вопросами, напоминанием отдельных фрагментов упражнений, песен помогает детям вспомнить, что они уже знают. Затем ученики сами предлагают правила игры. Затем он просит рассказать о встретившихся понятиях. Эту игру

сами дети предложили соединить с игрой «Критики». В результате, ученики-критики анализируют пение хора по заранее полученным карточкам.

Игра «Музыкальное эхо». Игра начинается обычно на шестом-восьмом занятии в разделе «распевания»: учитель на фортепиано или поет несложные попевки, дети поют их вслед за ним на какой-нибудь слог. Учащиеся сами «осюжетили» эту игру, сравнив свое пение вслед за учителем со звучанием эха в лесу. Спустя несколько репетиций можно ввести и сторой вариант этой игры с использованием только изученных ступеней лада. Дети осознают их и поют на слоги, с названием нот или ступеней, с показом звучащих ступеней, количеством пальцев или «пальцах-нотоносце».

Игра «Критики». Перед хором становятся несколько детей, каждый из них получает задание следить за каким-нибудь одним элементом пения. На первых занятиях таких «критиков» будет два-три, на последующих – все больше и больше (можно довести их количество до семи-восьми человек). По окончании пения каждый «критик» разбирает качество выполнения того элемента пения, за который он следил. Впоследствии эта игра проводится как один из вариантов в сочетании с игрой «Карточки»: выходят несколько учеников, в руках у каждого карточка с названием определенного понятия, например, «зевок», дыхание с задержкой, дикция, ансамбль, унисон, каждый ученик анализирует звучание хора и деятельность «дирижеров» в соответствии со своей карточкой. Еще позже с помощью этой игры у детей вырабатывается навык петь и слушать одновременно». Каждый хорист и певец и критик одновременно, так как он должен слушать не только себя, но и звучание всего хора.

«Игротека». Когда накопилось много игр, дети решили составить «игротеку». Они называли запомнившиеся и полюбившиеся игры, а учитель записывал их на отдельные карточки. Играли в эту игру так: ведущий по данной игре вытаскивал одну из карточек, хранящихся в специальной коробке, и организовывал игру, на ней записанную. Деятельность учащихся на занятиях обязательно должна вызывать у них положительные переживания, быть привлекательной для них. Игровое строение репетиции повышает заинтересованность детей. Это очень важно, так как ребенка нельзя заставить работать, если он не хочет; единственный способ активизировать учебный процесс – заинтересовать. Но делать это надо через развитие всех качеств ученика с фиксированием положительных результатов, но без снижения требовательности. Специфика хоровой репетиции на подготовительном этапе требует скрупулезной, кропотливой тренировки целого ряда вокально-хоровых и социальных навыков, длительного терпеливого развития определенных музыкальных и общих способностей. «Однообразие быстро утомляет» - пишет Сухомлинский. – Как только дети начинали уставать, я стремился перейти к новому виду работы. Исчезают первые признаки усталости, в детских глазах – радостные огоньки, онообразная деятельность сменяется творчеством».

Разнообразные игры, объединенные одной учебной тематикой, позволяют создавать условия для разработки принципа «Старое в новом» и тем самым помогают избежать скучной повторяемости, имеющей иногда

место на хоровых репетициях вследствие специфики предмета. Например, дети учатся петь по нотам: изучают определенное количество ступеней, осознают их соотношения, тяготения, учатся попадать голосом на нужную ступень, читать с листа музыкальные попевки и т.п. работа эта длительная, требующая терпения, которого у малышей зачастую нет. Мы этот раздел работы организуем примерно так: в довольно быстром темпе проводим целый ряд как бы совершенно разных игр типа «Музыкальное эхо», «Живой рояль», вернее дети думают что это – разные игры. А на самом деле мы в каждой из них последовательно моделируем определенные звуковые сочетания все тех же нескольких изучаемых ступеней, их раннообразное ритмическое оформление, отрабатываем их сознательное интонирование учениками, учим петь по нотам в различных тональностях. Приведенный пример – приблизительно двадцать минут интенсивной, увлекательной и разнообразной для детей работы, в результате которой они испытывают радость успешной деятельности. Или идет разучивание песни. Это тоже кропотливая работа, требующая усидчивости и внимания со стороны учащихся. Мы и здесь обращаемся к помощи игр. Например, песня А.Островского «До, ре, ми, фа, соль...» разучивается так:

- 1) анализируются фразы и предложения первого куплета, дети условными знаками показывают количество их, сходство и различие, мелодический рисунок;
- 2) определяется характер каждой фразы, каждого предложения, для чего они каждый раз пропеваются заново, где используется опыт игр «Кто это», «Карточки»;
- 3) проводятся ритмические игры (одна группа отмечает метр (ударами по коленям), другая – ритмический рисунок (хлопками в ладоши);
- 4) вокально-хоровая работа проводится с привлечением игр в «учителя» и «дирижера», с коллективным дирижированием, с участием «критиков», с использованием карточек.

Чем многообразнее приемы, тем шире кругозор детей в данной области, тем свободнее смогут они пользоваться впоследствии полученными знаниями и навыками. Макаренко писал: «Игра обязательно должна присутствовать в детском коллективе. Детский коллектив, не играющий, не будет настоящим детским коллективом». Исходя из этого мы используем игровой метод в двух направлениях: 1) игровой характер хоровой репетиции в целом: сравнения, дополнительный материал в виде сказок, стихов, репродукций и т.п. игровые приемы работы над песнями, игры в «учителя» во всех разделах репетиции, самоуправление коллектива; 2) введение конкретных игр с зафиксированными названиями, определенными правилами и традициями проведения. Причем происходит постепенное наращивание этих игр как в количественном так и в качественном отношении.

Из всего сказанного можно сделать вывод: игровая форма обучения - важнейший принцип организации учебной деятельности учащихся в целом, это почти единственный продуктивный способ их воспитания, так как «...духовная жизнь ребенка полноценна лишь тогда, когда он живет в мире игры, сказки, музыки, фантазии, творчества».

«ФРИДЕРИК ШОПЕН - ПЛАНЕТА МУЗЫКИ И ЗНАНИЙ - ТВОРЧЕСКИЙ ЗАРЯД»

Орманбекова Л.Ж.

ГККП «Детская музыкальная школа»

Алматинская область Енбекшиказахский район

село Шелек

Цель мероприятия: формирование музыкальной культуры личности, самостоятельной личности, как части ее духовной культуры.

Задачи: - активизировать творческие способности для роста всесторонней личности;

- воспитывать грамотных любителей музыки;

- воспитывать психологическую устойчивость и самостоятельность учащихся.

Уровень образования: дополнительное образование детей

Целевая аудитория: учащиеся и преподаватели школы

Оборудование: тематические слайды, портреткомпозитора, магнитола, СД диск, доска

План мероприятия:

1. Вступление

2. Основная часть: о жизни Ф.Шопена

3. Прослушивание музыки Ф.Шопена

4. Роль музыки в воспитании учащихся

5. Темп жизни детей в современном мире

6. Заключение

Ход лекции:

1. Вступительное слово о музыке в целом

Учитель: - Здравствуйте ребята!

Интересно, можно ли вообще встретить человека, который был бы равнодушен к музыке? Ведь музыка - это целый мир, огромный, таинственный, разнообразный, и каждый может найти в нем что-то свое, близкое к сердцу... Сколько существует в мире неповторимых мелодий – столько бесконечно многих эмоций, которые они вызывают. Музыка не только доставляет нам удовольствие, она многому нас учит. Она как книга, делает нас лучше, умнее и добрее. Сегодня мы совершим путешествие в мир музыки Шопена. Музыка этого композитора очень эмоциональна, красива, изящна, тонко отшлифована, пользуется неизменным успехом у самой строгой и взыскательной аудитории – детей, юных слушателей и взрослых.

2. Национальные композиторские школы в Европе. В 30-40е годы 19 века в Европе стали появляться национальные композиторские школы. А ведь до этого времени наиболее значительные события в мировом музыкальном искусстве происходили в трех культурных центрах – Италии, Франции и Австро-Германии. И вдруг в Европе стали появляться национальные композиторские школы, тех народов, которые до этого не вступали в развитие музыкального искусства, или давно оставались в тени. Эти новые национальные школы – русская, польская, чешская, венгерская и другие – вливали свежую струю в давние традиции

европейской музыки. Жизнь и быт стали основой творческого стиля представителей этих национальных школ. Вот таким воплощением духа польского народа стала музыка Ф.Шопена.

3. Жизненный путь композитора. Фридерик Шопен стал основоположником польской классической музыки, создав на основе народных песен и танцев высокохудожественные, неповторимо своеобразные произведения. Родина Шопена – Польша. Здесь прошли детство и юность музыканта. Вторая половина его жизни связана с Францией – родиной его отца. Мать была – полька, отец – француз. Фридерик рос в окружении музыки. К 5-ти годам он умел играть на фортепиано. Серьезным занятиям учить его стал известный польский музыкант той поры Войцех Живный. В 7 лет состоялся первый концерт мальчика, имевший большой успех. Его успехи были так велики, что, когда ему исполнилось 12 лет, Живный сам отказался с ним заниматься. Он сказал, что ничего уже не сможет дать своему выдающемуся ученику. Дальше, все чего он достиг – это результат самостоятельного труда, внутреннего развития и роста. Он овладел немецким и французским языками. В эти годы ярко проявилась многогранная одаренность Шопена. Он писал стихи, сочинял пьесы, рисовал, обладал мимическим талантом. В 1824 году в Варшаве была открыта консерватория, получившая название «Главная школа музыки». Всего три года понадобилось молодому пианисту, чтобы закончить консерваторию. Шопен был признан лучшим пианистом Польши. Большой известностью пользовались его сочинения. После окончания консерватории он отправился в Вену. Он дал в Вене два концерта, оба концерта прошли с огромным успехом. Венские музыкальные критики писали о нем как о гении. В 1830 году он выехал в Париж, он чувствовал и был убежден, что покидает Польшу навсегда. Шопен покорила Париж сначала как пианист. В своих концертах он большинство исполнял собственные сочинения. Основным источником дохода в эти годы была педагогическая деятельность. Что же касается его личной жизни, у Шопена был роман с Авророй Дюдеван, талантливой писательницей, художественно-одаренной натурой, обладавшей и музыкальными способностями. Фридерик играл в аристократических салонах, но тяготился к публичным выступлениям. Он чувствовал себя неуютно «среди красивых господ, завитых и напомаженных, среди прекрасных этих дам, декольтированных и надушенных. Он любил играть перед близкими, понимающими его. Перед ними он раскрывался и как пианист, и как вдохновенный творец. Он изумлял их богатством своих импровизаций. Отказавшись от концертной деятельности Шопен вынужден был усиленно заниматься педагогической работой. Но это труд отвлекал его от самого главного дела в его жизни – сочинения. И все же в этот период пришла полная духовная зрелость композитора, его

развитие достигло высшей точки. В это время он написал самые глубокие и значительные произведения: сонаты, мазурки, ноктюрны, лучшие полонезы.

Выдающимся интерпретатором музыки Шопена был Антон Рубинштейн.

4. Последние годы жизни: годы, проведенные со своей возлюбленной Авророй Дюдеван принесли ему много радости. И все же резкое различие их натур привело к разрыву отношений. В 1843 году умер отец. Шопен замкнулся в себе. Мир его внутренней жизни и переживаний был скрыт от окружающих. Но чем больше он чувствовал свое одиночество, тем горячее и искренне становилась его музыка. Только в ней он раскрывал все сокровенное, что бережно таил от людей. Разрыв с возлюбленной подорвал его здоровье. Болезнь легких, которой он страдал с юности, обострилась. В 1848 году он посетил Англию и Шотландию, где

из последних сил выступал с концертами. Это было последнее выступление пианиста. В 1849 году 17 октября Шопен умер. В торжественных похоронах приняли участие лучшие артисты Парижа. В могилу Шопена высыпали горсть польской земли из кубка, который подарили ему друзья при прощании с родиной. Сердце Шопена было перевезено в Польшу и хранилось в костеле Святого Креста.

5. Прослушивание музыки: Ф.Шопена

а) трек №14-Этюд Ля бемоль мажор, ор.25 №1 (во время прослушивания музыки идет обзор тематических слайдов)

б) трек №4-Вальс Фа мажор, ор.34 №3

в) трек №8-Прелюдия до минор, ор.28 №20

г) трек №13-Этюд до минор, ор.10 №12

д) трек №15-Ноктюрн Ми бемоль мажор, ор.9 №29

е) трек №17-Полонез Ля мажор, ор.40№1

«ОҚУШЫЛАРДЫҢ ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДА ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ»

Оспанов Ержан Дюсембекович

География ғылымының магистрі

«№1 Предгорное орта мектебі» КММ

Шығыс Қазақстан облысы Предгорное ауылы

XXI - ғасыр білімділер ғасыры болғандықтан, бүгінгі заманға сай зерделі шығармашыл, қабілетті де білімді өзгермелі ортаға сай тез бейімделгіш жеке тұлға бейнесін қалыптастыру маңызды. География ғылымының өте қызықты да күрделі, осы пәнге қызықтыру үшін мұғалімнен үлкен шеберлікті оған қоса ғылым мен техника жаңалықтарын, яғни, жаңа педагогикалық технологияларды әр сабақта тиімді қолдануды талап етеді. Елбасының ұрпақ болашағы үшін айтқан ой – түйіні ғасыр мектебіне жаңа заман талабына сай жаңаша оқыту технологиясын игеру міндетін жүктеп отыр. Білім заңының 8 – бабы мектепке «Оқытудың жаңа технологиясын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу қажеттігін жүктейді». Осыған орай жаңа ғасырда мектептегі география сабағына мынадай талаптар, мақсаттар жүктейді.

Сабақта дәстүрлі емес сабақ түрлерін тиімді пайдалана білу оқушы белсенділігін артырады. Физикалық және материктердің физикалық географиясы бойынша ойын – сабақ, викториналық – сабақ, сабақ – конкурс, топтық сайыс сабақ, географиялық саяхат сабақ, білім тексеру сабағы, 8, 9, 10 – сыныптарда Қазақстанның физикалық және экономикалық географиясы шет елдер географиясын өткен кезде интеграциялық сабақ, блок сабақ, сабақ – конференция – реферат немесе –

оқушылардың өзіндік шығармашылық жұмыстарын қорғау сияқты сабақ түрлерімен толықтырылады.

Дайындық барысында мен әрдайым оқушының географиялық білімін жетілдірудің негізі – оқушының өз бетінше ізденуін, көзден тыс қалдырмаймын, үнемі оқушы кітап көлемімен шектеліп қалмасын деп, қосымша ақпарат іздеп, зерттеп келуге арналған тапсырмаларды ұсынамын.

Оқытуда түпкі мақсатқа жету үшін мен өзбетінше ізденуге аса көңіл бөлемін. Неміс педагогі Адльф Дистерверг XIX ғасырдың өзінде – ақ «жас мұғалімнің негізгі кемшілігі - өзіне белгілі материалды балаларға тегіс айтып беруге тырысуы» - деген болатын. Сондықтан шындықты өзім айтып хабарламай, жарияламай, күнделікті сабақта проблемалық ситуацияларды шешуге жіктеймін. Сонымен қатар бір сабақтан екінші сабақты түрлендіріп өткізуге тырысамын. Осындай жұмыс түрі оқушының өзіндік ізденісіне жол ашады.

Жалпы білім беретін мектептегі барлық оқушылар бірден өзіндік ізденіс жұмысымен айналыса алмайды. Бірақ осындай жұмыс түрлері ерекше шығармашылықпен айналысатын баланың өз бойына қызығушылықтары болуы шарт немесе пәнге деген қызығушылығы басым болады. Менің ойымша оқушының шығармашылық қабілетін іскер де білікті мұғалім ғана ұштай алады. Шығармашылық арқылы баланың таным мотиві қалыптасады.

Өйткені таным арқылы балаға оқу балаға құлшыныс және тұрақты қызығу әкеледі.

География сабағында инновациялық технологияларды пайдалана отырып оқушылардың танымдық қызығушылықтарын дамыту

Заман алға жылжып, қоғам өзгерген сайын жаңа мазмұнды оқу жүйесін қалыптастыру өмір талабы. Сондықтан да қазіргі кезде білім беру саласында болып жатқан ауқымды өзгерістер жаңа технологияны пайдалану жолдары түрлі ынталы бастамалар мен түрлендірулерге кеңінен жол ашуда. Осы орайда ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде мұғалімдердің инновациялық іс - әрекеттің ғылыми - практикалық негіздерін меңгеруі маңызды мәселелердің бірі болып отыр. Мектепте оқу - тәрбие процесін дұрыс ұйымдастырудың бірден - бір жолы - ғылым негіздерінен білім берумен қатар, сол білімді алуға ынталылықты, яғни оқушылардың танымдық қызығушылығын ояту, өз бетінше ізденуін арттыру. Әрбір мұғалімнің шығармашылық жұмысы белгілі бір мақсатты көздейтіні сөзсіз. Оқушылардың танымдық қызығушылығын арттырудағы негізгі мақсат - олардың шығармашылық қабілетін дамыту. Ал, бұл мақсатқа жету оқытудың көптеген міндеттерін шешуге мүмкіндік береді, яғни:

- жаңа материалды берік және түсініп оқуына;
- білімін өз бетімен оқып толықтыруға;
- жоғары оқу орындарына жақсы дайындалған талапкерлерді беруге;
- сол талапкердің таңдаған мамандығын шығармашылықпен игеруге.

Мұғалімнің барлық қабілеті - оның шығармашылық жұмысынан көрінеді. Бұл тұжырым - психологияның негізгі принциптерінің бірі. Оқушының білім алуындағы жоғары белсенділігін қалыптастыру үшін оқытудың әдістері мен тәсілдерін дұрыс қолдану - оқушылардың танымдық қабілетін дамытудың ең басты құралы болып табылады. Сондықтан да оқушының танымдық дамуын қамтамасыз ету үшін, оқытудың белсенді

әдіс - тәсілдерін жиі қолдану өте қажет. Бірақ түрі әдіс - тәсілдерді пайдаланғанда, оқушының бойында танымдық қабілеттің бар - жоғын ескеру қажет. Күрделі танымдық тапсырмаларды тек ғана қабілеті жоғары оқушыларға беру керек. Таным қабілетінің дамуына сай емес, оқушының мүмкіндігінен жоғары тапсырмалар, оқушының өз қабілеті мен күшіне деген сенімін жояды. Олай болса, оқушының танымдық қабілетін дамыту – ұзақ үрдіс деген қорытындыға келуге болады. Ол үшін мұғалімнің жұмыс жүйесі біртіндеп, жоспарлы және көздеген мақсатқа жетуге бағытталған болуы қажет.

Қорыта келгенде: Қазіргі таңда оқушыларға сапалы білім беру мен саналы тәрбие беруде электронды оқу құралдары, қашықтықтан оқыту және дидактикалық тапсырмалар мен оқыту секілді заман талабына сай әдіс тәсілдерді қолданып жүрмін. Бұлардың ұрпақ тәрбиесі мен білім беруде маңызының зор екенін қазіргі тәжірибе көрсетіп отыр. Бұл тәжірибелердің негізі оқушы білімін саралап, қабілетіне, бейімділігіне байланысты бағдарлы сыныптарды ұйымдастыруға негізделген және де пәннің, ғылымның маңызды бағыттары бойынша өз білімдерін тереңдете түсуіне ықпал ететіні ақиқат. Осы жағдайды ескере келе жаңа технологияның әдіс-тәсілдерінің маңызын түсіндіру мақсатындағы дәстүрлі және дәстүрден тыс сабақтарды жиі өткіземін, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын байқадым.

География пәні ең қызықты, оқушылардың белсенділігін, танымдық қабілетін арттыруға мүмкіндігі жоғары пән. Дегенмен әрбір сыныптың танымдық қызығушылығының тәжірибесі мен даму дәрежесі әртүрлі. Ал әрбір сыныптағы әдіс пен тәсіл оқушылардың танымдық қызметінің белгілі бір деңгейіне есептеледі. Сондықтан да оқушылардың танымдық қабілеттерін дамыту үшін сәйкес оқыту әдісін таңдай білу керек.

Шерстяная акварель и дети

Румянцева Ирина Леонидовна

Воспитатель

ГККП «Ясли - сад №101»

г. Алматы Жетысуский район

Я, Румянцева Ирина Леонидовна, работаю в ГККП «Я/с №101» города Алматы Жетысуского района. В нашем детском саду, под руководством заведующей Таевой А.М. в течении последних трех лет, внедрена и используется технология - «рисование шерстью», в работе с детьми дошкольного возраста. Целью которой является развитие мелкой моторики рук, отрабатывается точность движения пальцев, развитие глазомера, развитие творческих способностей. На городском семинаре в 2019 году воспитатели нашего сада показывали мастер-класс: «Шерстяная живопись» Так же воспитатели осваивают и внедряют поэтапно в своей работе новую технику – аппликация из фетра с использованием пуговиц.

На базе нашего детского сада в 2020 году проходил районный семинар. На нем был показан мастер-класс «Яблоко-один из символов семи граней Великой степи» Современный мир перед дошкольным образованием, помимо охраны, укрепления физического и психического здоровья, на передний план выдвигает – развитие способностей и творческого потенциала детей.

Изобразительная деятельность с использованием нетрадиционной техники рисование шерстью позволяет в полной мере развивать творческие способности у дошкольников. Творчество – одно из наиболее привлекательных и эффективных направлений социальной адаптации современных детей в жизни. Уже сам процесс творчества способствует самоопределению, самовыражению и самореализации личности, независимо от ее физических и интеллектуальных способностей.

Я люблю заниматься творчеством, так как мое призвание – работать с детьми. На занятиях с детьми я люблю экспериментировать с разными материалами

для творчества. Люблю посещать выставки, различные мастер – классы, где можно посмотреть и научиться создавать различного рода изделия. Люблю сама создавать, придумывать что-то новое. Таким образом, я перепробовала много разных декоративных техник. Я узнала, что появилось еще одно из интереснейших увлечений – создание картин из шерсти.

Шерсть – это натуральный биологический материал, который накапливает энергетику с рук и потом передает эту энергетику смотрящему. «Шерстяная акварель» – это целиком и полностью творческий процесс. Здесь самое главное желание и настроение. Ведь для работы с шерстью совсем не обязательно уметь рисовать, материал надо чувствовать, а он сам подскажет, как с ним работать. Это увлекательное, приятное и не трудное занятие. Что для этого необходимо? Немного непряной шерсти разных цветов, рамка для фотографий, ножницы, пинцет, немного усидчивости, и результат не заставит себя ждать. Перед вами откроются белоснежные облака, улетающие вдаль птицы, цветы небывалой красоты. Этот процесс напоминает работу акварельными красками, поэтому такие картины называют «шерстяная акварель». «Теплые» картины (так их еще называют) способствуют развитию у детей творчества, пространственных представлений, познанию свойств материалов таких, как шерсть, флизелин, фланель. А главное, эти работы формируют у детей стремление проявить свое внутреннее «Я», раскрыть в себе еще один родничок творчества. Работая над такими картинами, ребенок учится разным приемам выкладывания шерсти (щипание, вытягивание, скручивание – жгут), а значит идет развитие мелкой моторики рук, отрабатывается точность движения пальцев. Какие же материалы и инструменты необходимы для шерстяной акварели или шерстяной живописи: шерсть, флизелин (куда будет укладываться рисунок), рамка со стеклом по размеру рисунка, ножницы, клей (можно и без него). Вы спросите, как же будет держаться рисунок: все очень просто, шерстяная картина накрывается стеклом, которое защитит от смещения картины и от попадания пыли.

- Подготавливаем рамку, вынимаем стекло и откладываем ее. Готовим шерсть нужных цветов для создания картины. Успех обучения нетрадиционным техникам во многом зависит от того, какие методы и приемы использует педагог, чтобы донести до детей определенное содержание, сформировать у них знания, умения, навыки. Важную роль в развитии ребёнка играет развивающая среда. Поэтому при организации развивающей среды учитывала, чтобы содержание носило развивающий характер, и было направлено на развитие творчества каждого ребёнка в соответствии

с его индивидуальными, возрастными особенностями детей. Необычные материалы и оригинальные техники привлекают детей тем, что здесь не присутствует слово «Нельзя», можно рисовать, чем хочешь и как хочешь и даже можно придумать свою необычную технику. Дети ощущают незабываемые, положительные эмоции, а по эмоциям можно судить о настроении ребёнка, о том, что его радует, что его огорчает.

При работе с шерстью развивается мелкая моторика рук. Процесс раскладывания шерсти несет терапевтический эффект, ведь работу можно всегда отредактировать, если что-то не получилось. Шерсть убирает страх перед творчеством, дарит уверенность в собственных силах, успокаивает, снимает стресс, даря восторг цветовых сочетаний. Хочется особенно отметить, что дети очень любят данный вид творчества. Такое творчество успокаивает и погружает в фантастический мир искусства. Помимо серьезных психологических проблем терапия шерстью помогает развить креативность мышления, способствует повышению самооценки, учит расслабляться, избавляться от негативных эмоций и мыслей.

Картина из шерсти станет отличным украшением для любой группы детского сада, привлечет внимание на конкурсе осенних поделок или порадует бабушку. Она не слишком сложная и подходит для совместного творчества с ребенком от 5 лет. Работая с теплой, приятной шерстью, можно попутно рассказывать о том, какое настроение у ребенка. Примечательно, что для этой картины не нужны сложные оттенки шерсти, достаточно купить простые, базовые цвета, которые позже можно будет использовать для выполнения других картин, ведь шерстяная акварель очень увлекательное занятие, а пополнять коллекцию картин из шерсти можно не задумываясь о том, что они будут одинаковыми.

Все работы привлекательны тем, что они неповторимы и индивидуальны. Применяя на практике полученные знания, дети самостоятельно создают оригинальные работы, разрабатывая свои композиции, используя цветовые решения. Это придает их изделиям особый колорит, и самостоятельный творческий опыт венчается успехом. Прилагая в процессе работы фантазию, терпение, упорство, творческое вдохновение, каждое изделие становится уникальным. В каждом из нас живёт художник и поэт, а мы даже не знаем об этом, точнее забыли. Вспомните притчу о «зарытых талантах». А ведь действительно многие «закапывают» свой талант в землю, не в состоянии раскрыть себя сами. Так и ходят «нераскрытые таланты» по улицам и живут обыденной жизнью. Просто никто не обратил внимание на задатки и способности ещё в детстве. Нужно запомнить простое правило – бездарных детей нет, есть нераскрытые дети. А помочь раскрыть эти таланты должны мы, взрослые!

Закончить свою статью хочется слова В.А. Сухомлинского: «Истоки способностей и дарования детей на кончиках пальцев. От пальцев, образно говоря, идут тончайшие нити-ручейки, которые питает источник творческой мысли. Другими словами, чем больше мастерства в детской руке, тем умнее ребёнок».

Желаю Вам новых идей и творческих открытий!

ДЕВИАНТТЫ ЖӘНЕ ДЕЛИНКВЕНТТІ МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚ

Аталықова Райхан Меңдіғалиқызы
Ы.Алтынсарин атындағы орта мектебінің
педагог-психологы
Атырау қаласы

Тарихқа терең бойлай отырып, біз адамдардың жағымсыз іс-әрекеттерінің іздерін байқаймыз, бұл іс-әрекеттері қазіргі қоғамдық ғылым тілінде девиантты мінез-құлық деп аталады (өзін-өзі өлтіру, нашақорлық, басқаларға агрессивті әрекет, қылмыс). Қоғамда қалыптасқан нормалар мен ережелердің сақталмауын ғылымда **девиация** (латынның «deviation» тыңдамау, ауытқу деген мағынаны береді) деп атайды. Жалпы, **«қиын мінез-құлық», «девиантты мінез-құлық», «ауытқыған мінез-құлық», «асоциалды мінез»** түсініктері синонимдер болып табылады. Ауытқушы мінез-құлық – бұл «балалар мен жасөспірімдердің әкімшілік жазалау шараларын қолдануға әкеп соғатын құқық бұзушылықтарды үнемі жасауы, оқудан, жұмыстан қасақана жалтаруы, отбасынан немесе балаларды оқыту-тәрбиелеу ұйымдарынан үнемі кетіп қалуы, олардың қылмыстық жауаптылыққа жатпайтын қылмыс қоғамдық белгілері мен қоғамға қауіпті әрекеттер жасауы».

Негізінде алынатын факт ретінде, девиантты мінез-құлық – бұл жүйелі немесе көпжақты анықтаушы (полидетерминтті) құбылыс. Аталған құбылыс пайда болғанда тарихи, макроәлеуметтік, әлеуметтік-психологиялық және жеке тұлғалық факторлар бірлесе әрекет етеді. Сондықтан да девиантты құбылыстардың себептерінің жиынтығын зерттеу пәнаралық ғылыми міндетті қамтиды. Жалпыға танымал ғалымдар тобы: әлеуметтану, психология, тарих, этнография, құқықтану, педагогика, психиатрия, генетика және т.б. девиантты құбылыстарды талдай алады.

Девиация көпшілік мақұлдаған нормалар мен белгіленген стандарттардан (моральдық, әлеуметтік, заңдық) ауытқыған мінез-құлық деп есептеледі. Педагогикада адамның белсенділік деңгейін көрсету үшін іс-әрекет, қарым-қатынас, таным секілді ұғымдармен қатар «мінез-құлық» термині кең қолданылады. Кез келген мінез-құлыққа баға беру әрдайым қандай да бір

нормамен салыстыруды қажет етеді. Алайда, өкінішке орай, барлық мүшелері жалпы нормативті талаптарға сай әрекет ететін қоғам жоқ. Ауытқушылық әртүрлі формада кездесуі мүмкін: дарындылар, дуаналар, тақуалар, әулиелер, қылмыскерлер және т.б.

Қоғамдық ғылымдардың негізгі категорияларының бірі – әлеуметтік ауытқу. С.И.Ожеговтың түсіндірмелі сөздігінде ауытқу «қандай да бір дұрыс емес мінез-құлық» ретінде көрсетілсе, Оксфорд сөздігі ауытқуды «ерекше шетке бұрылу» деп түсіндіреді. Отандық әдептанушылар (этиктер) ауытқу немесе девиантты мінез-құлықты саралай келе, оған «іс-әрекет мінез-құлық үлгісінен және нормасынан жағымсыз ауытқудан көрінетін рухани жамандықтың ерекше бір түрі» деген анықтама береді. Осы әлеуметтік құбылыстардың пайда болу себептерін түсіндіру үшін көптеген сұрақтарға, оның ішінде «норма» категориясының мәні (әлеуметтік норма) және одан ауытқу жайлы сұрақтарға жауап іздеуге тура келеді.

Әлеуметтік норма – әлеуметтік бақылау мен басқарудың құралы рөлін атқаратын әлеуметтік тәжірибенің қажетті және тұрақты элементі. Я.И.Гилинскийдің айтуынша: «Әлеуметтік норма – нақты бір қоғамдағы тарихи қалыптасқан әлеуметтік ұйымдастырудың, әлеуметтік топтардың, адамдардың атқаруға болатын (ерік берілген немесе міндетті) іс-әрекеттің интервалын, шегін анықтайды».

Дегенмен, әлеуметтік ауытқулар қоғам үшін әртүрлі мағына беруі мүмкін. Әлеуметтік прогрессивтілігі және пайдалылығы жөнінен ауытқуды позитивті (жағымды), негативті (жағымсыз) деп бөлуге болады. Позитивті ауытқулар қоғамның прогрессивті дамуы, оның ұйымдастыру дәрежесін көтеру, мінез-құлықтың ескірген, консервативті стандарттарын жеңу құралы қызметін атқарады. Оған әлеуметтік шығармашылықты (ғылыми, техникалық, көркемдік, қоғамдық-саяси салаларда табысқа жеткендер, дарынды, іскер, ғалымдар) жатқызуға болады. Негативті ауытқу – әлеуметтік патология, оған соғыс, діни, нәсілдік, ұлттық және т.б. жағдайлардағы барлық мүмкін қайшылықтар, құқық бұзушылық (оның ішінде қылмыс, өзін-өзі өлтіру, нашақорлық, маскүнемдік, т.б.) жатады.

Сонымен, ауытқыған мінез-құлықтар қоғамда екі түрлі мәнге ие: бір жағынан қоғамның тұрақтылығына қауіп төндірсе, екінші жағынан – осы тұрақтылықты қамтамасыз етеді.

Ауытқушы (девиация) мінез-құлық деп қоғамда қалыптасқан нормаларға сәйкес емес мінез-құлықты айтамыз (И.А.Невский). Белгілі әлеуметтанушы И.С.Кон девианттық мінез-құлықты психикалық денсаулық, құқық, мәдениет немесе мораль қалыптарының жалпы қабылданған қалыптардан ауытқыған іс-әрекет жүйелері ретінде қарастырады.

С.А.Беличева мінез-құлықтың әлеуметтік ауытқуын былайша жіктейді:

1. Пайдакүнемдік бағытта: құқық бұзушылық, материалдық, қаржылық, дүние-мүліктік пайда табуға

теріс жолмен ұмтылу (ұрлау, тонау, алып-сату, алаяқтық және т.б.)

2. Агрессиялық бағытта: адамға қарсы бағытталған әрекеттер (балағаттау, ұрып-соғу, өлтіру, т.б.)

3. Әлеуметтік-енжар тип: белсенді өмір сүруден, азаматтық борыштарын өтеуден, жеке және әлеуметтік мәселелерді шешуден қашатындар (жұмыстан, оқудан бас тарту, кезбелік, маскүнемдік, нашақорлық, токсикомания, өз-өзіне қол жұмсау).

Девиация бірнеше типтен тұрады: девиантты, делинквентті және криминалды мінез-құлық.

Девиантты мінез-құлық – әлеуметтік нормалар мен ережелерге сәйкес келмейтін мінез-құлықты айтады. Ол ауытқыған мінез-құлықтың бір түрі. Кейбір әдебиеттерде бұл типті «антидисциплиналық» деп те атайды.

Девиантты мінез-құлықтың көрсеткіштеріне: агрессия, демонстрация, тәртіпсіздік, біреуге жамандық жасау, қастық қылу, ерегісу, тілазарлық, жұмыстан бас тарту, оқуға бармай өз бетімен кету, ешкімге айтпай үйден кетіп қалу, маскүнемдік, мінезінің бұзылуы, көпшілік орындарда өзін ұстауға бейімделмеген, ұрысу, төбелесу, халықтың мазасын алу, қоғамға жат қылықтар, жыныстық жат мінез-құлық, суицид т.б. жатады.

Девиацияның екінші түрі – делинквентті мінез-құлық. Ол жасөспірімдер арасындағы заң бұзушылықпен ерекшеленеді. Оның мынадай типтері бар:

1. Агрессивті-зорлаушылық мінез-құлық. Бұл жеке тұлғаға көрсетілген дөрекілік, төбелес, қаскүнемдік пен зорлық, қорлау, ұрып-соғу, кемсіту, өртеу, бүлдіру секілді жағымсыз іс-әрекеттерде көрініс береді.

2. Ашкөздік мінез-құлық (корыстное поведение): ұсақ ұрлықтар, қорқытып-үркіту, автокөлік ұрлау, үйлерді тонау, қарақшылықпен айналысу, тартып алу т.б. жалпы материалдық пайдакүнемдікке байланысты жат мінез-құлық.

3. Наша секілді зиянды заттарды сату және тарату. Криминалды мінез-құлық заң бұзушылық болып табылады. Балалар сот үкімі арқылы жасаған қылмысының ауырлығына байланысты жазаланады.

Қазақстанның «Қылмыстық кодексі» (1997 ж. шілде) адамның өміріне қауіп төндіргені не болмаса оған зиян келтіргені, денсаулығына залал келтіргені, ар-намысына тиіп, абыройын, қадір-қасиетіне нұқсан келтіргені үшін жаза түрлері анықталған. Онда адамның құқығын бұзбау, еркіндігіне қол сұқпай оны қорғау – ең мағыналы іс екені белгіленген. 16 жастан бастап балалар жауапқа тартылады, кәмелетке толмағандармен түсіндіру жұмыстарын жүргізіп, ескертулер беру, ата-анасының қадағалауын талап ету, не болмаса құқық қорғау қызметкерлеріне тапсыру қарастырылған. Бұл шаралардан нәтиже болмаған жағдайда сотқа тартылады.

Қазақстанда жасөспірімдер тарапынан жасалатын қылмыстардың мынадай түрлері тіркелген:

- наркобизнес;
- экономикалық, банк-кредит, қаржы-қаражатқа байланысты;
- заңсыз жолмен тапқан ақшаларды жұмсау;
- қарақшылық пен қорқытып тартып алу;
- ұрлық;

- құмар ойнау;
- қаскүнемдік;
- қару-жарақ сату және сатып алу;
- сирек кездесетін заттарды контрабанда жолымен тасу және сату;
- жабайы хайуандарды сату;
- лаңкестік.

Девиантты және делинквентті мінез-құлықтың пайда болу себептері.

Девиацияны зерттеуші көптеген ғалымдар девиантты мінез-құлықтың пайда болуын негізгі бес факторға бөліп қарастырады. Оларды жекеше қарастыратын болсақ:

1. Биологиялық факторлар—баланың әлеуметтік бейімделуіне кедергі жасайтын физиологиялық және анатомиялық жағымсыз ерекшеліктер.

Оларға мыналар жатады:

- ұрпақтан ұрпаққа берілетін немесе ананың жүкті болғанда дұрыс тамақтанбауы, арақ-шарап, нашақорлық заттарды пайдалануы, темекі тартуы, ананың физикалық, психикалық т.б. сырқаттары себеп болатын генетикалық факторлар: ақыл-ой дамуының бұзылуы, есту, көру кемшіліктері, жүйке жүйесінің зақымдалуынан пайда болған денедегі кемшіліктер;

- психофизиологиялық факторлар: психофизиологиялық күш, дау-жанжал, келіспеушілік жағдайлар, адам ағзасына кері әсер ететін, қоршаған ортаның химиялық құрамы, соматикалық, аллергиялық, токсикалық ауруларға душар ететін энергетикалық технологияның жаңа түрлері;

- физиологиялық факторлар: сөйлеу дефекттері, адам бойындағы соматикалық кемшіліктер.

Бұлардың бәрі адамның қоршаған ортаға, жеке адамдарға деген жағымсыз қарым-қатынасын тудырады, ал балалар болса, өзіндік сезім мен танымдық деңгейіне байланысты құрбы-құрдастары арасында, ұжымда еркін сезіне алмайды, қатынасы бұзылады.

2. Психологиялық факторлар. Бұған баладағы психопатологиялар мен мінездегі кейбір қасиеттердің басым болуы т.б. жатады. Бұл ауытқушылықтар жүйелік-психикалық ауруларда, психопатияда, невротенияда т.б. көрінеді. Акцентуациялық сипаттағы мінезді балалар өте ашушаң, дөрекі болады. Оларға міндетті түрде әлеуметтік-медициналық реабилитация, сонымен қоса, арнайы ұйымдастырылған тәрбиелік жұмыстар жүргізу керек.

Баланың әрбір даму сатысында олардың психикалық қасиеттері тұлғалық және мінездегі ерекшеліктері қалыптасып, дамып отырады. Бала даму барысында әлеуметтік ортаға бейімделуі немесе керісінше бейімделмей, жатсынып кетуі мүмкін.

Егер балаға ата-ананың жылуы, махаббаты, ықыласы жетіспесе, онда ол ата-анасынан шеттеніп кетеді. Шеттену—невротикалық реакциялар, қоршаған ортамен қатынастың бұзылуы, сезімдік (эмоциялық) тепе-теңсіздік және суықтық, ашуланшақтық, психикалық аурулар мен психологиялық патологиялар сияқты жағымсыз мінез-құлықтың пайда болуына жол ашады. Егер балада адамгершілік құндылықтар қалыптаспаса, онда ол пайдакүнемдік, қанағатсыздық, зорлаушылық, дөрекілік т.б. секілді жағымсыз қасиеттерге бейім тұрады.

3. Әлеуметтік-педагогикалық факторлар. Олар мектептік, отбасылық, қоғамдық тәрбиедегі кемшіліктердің нәтижесінде баланың оқудағы үлгермеушілігіне байланысты. Мұндай балалар көбінесе мектепке дайындығы жоқ, үйге берілген оқу тапсырмаларына және бағаларға парықсыз қарайтындар. Бұның бәрі баланың оқудағы бейімсіздігін көрсетеді. Оқушының оқудағы бейімсіздігінің (дезадаптация) қалыптасуы мынадай сатылардан өтеді:

- оқудағы декомпенсация – баланың жалпы мектепке деген қызығушылығы жоғары, бірақ бір немесе бірнеше пәнді оқуда қиыншылықтарға тап болуынан;

- мектептік бейімсіздік (дезадаптация) – бала сабаққа үлгермеуімен қатар, оның мінез-құлқы өзгеріп, мұғалімдермен, сыныптастарымен қарым-қатынасы бұзылып, сабақтан қалуы көбейеді немесе мектептен біртіндеп қол үзе бастайды;

- әлеуметтік бейімсіздік – баланың оқуға, мектепке, ұжымға деген қызығушылығы жойылады, асоциалдық топтармен араласып, ішімдікке, нашакорлыққа қызыға бастайды;

- криминалдылық – кейбір отбасындағы әлеуметтік жағдайдың өте төмен болуы, балаларды да өз ортасындағы әлеуметтік теңсіздікке әкеледі, ал мектеп оқушысы, жасы жетпегендіктен жұмыс жасай алмайды, содан барып олар қылмысты іс-әрекеттермен айналыса бастайды.

Баланың психоәлеуметтік дамуындағы ауытқушылықтардың негізгі факторы–ата-ана. Баланың бойындағы асоциалды мінез-құлықты қалыптастыратын отбасы қатынасының жағымсыз стилдері бар:

- дисгармонды стиль–бір жағынан ата-ана баланың барлық тілектерін орындайды, үлкен қамқорлық жасайды, екінші жағынан конфликті жағдайларға баланы итермелейді;

- тұрақсыз, конфликті стиль-толық емес отбасындағы, ажырасу кезіндегі, ата-ана мен балалар бөлек тұрған жағдайдағы тәлім-тәрбиелік кемшіліктерден туындайды;

- асоциалды стиль–ата-ананың арақ ішуі, нашакор заттарды пайдалануы, криминалды іс-әрекет, аморальді өмір сүру жағдайы, отбасылық қатыгездік, зорлаушылық жатады.

Балаға көрсетілген қатыгездік қатынасқа жата-тындар: қинаушылық, физикалық, эмоционалды, жыныстық зорлық-зомбылық. Қатыгездік үйде, далада, мектепте, балалар үйлерінде, ауруханада көрсетілуі мүмкін. Мұндай іс-әрекетке душар болған балалар қалыпты түрде даму көрмей, қоршаған ортаға бейімделе алмай қалады. Соның әсерінен, бала өзін жаман, керексізбін деп сезінеді. Баланың қатыгездікке жауап беру түрі баланың жасына, тұлғалық ерекшелігіне, әлеуметтік тәжірибесіне байланысты. Психикалық реакциялардан басқа (қорқыныш, үрей, ұйқының бұзылуы, тәбеттің болмауы т.б.) балалардың мінез-құлқы да өзгереді: агрессия жоғарылайды, төбелескіш, өзіне сенімсіз, ұялшақ, өзіне деген бағасы өте төмен болады. Зерттеулерге қарағанда зорлық-зомбылықты көп көрген балалар өскенде зорлаушы рөлінде болуды қалайды.

1. Әлеуметтік-экономикалық факторлар. Әлеуметтің теңсіздігі, қоғамның кедей және бай болып бөлінуі, жұрттың кедейленуі, жұмыссыздық, инфляция, әлеуметтік кернеу, т.б.

2. Моральді-этикалық факторлар. Қазіргі қоғамның адамгершілік қасиеттерінің деңгейі төмен болуы, рухани құндылықтардың бұзылуы.

Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік күйреу үдерістері адамдар психикасына да теріс ықпал етуде. Ол адамдарда мазасыздық, ашу, ыза, қаталдық тәрізді сезімдердің туындауынан көрінеді. Елдегі жағымсыз жағдайлар біздің қоғамда қиындықтар мен ішкі қақтығыстардың аморальді мінез-құлықтардың, қылмыстық және т.б. ауытқыған мінез-құлық түрлерінің кең таралуына әкелуде. Статистикалық мәліметтерге сәйкес ауытқыған мінез-құлық әртүрлі әлеуметтік және демографиялық топтардағы адамдар арасында өсіп отыр. Әсіресе, бұл кезең жеткіншектерге ауыр тиді. Асоциалды әрекеттерден (маскүнемдік, нашакорлық, қоғамдық тәртіпті бұзу, бұзақылық, вандализм және т.б.) көрінетін девиантты мінез-құлық кәмелеттік жасқа толмағандар саны күрт артты. Олардың үлкендерге деген қарым-қатынастары өзгеріп, жауыздық пен агрессивтілік көріне бастады.

Қазіргі кездегі жасөспірімдердің жүрген ортасы қолайлы емес. Ол қандай да бір шамада ауытқушы мінез-құлықтың әр түрлі нысандарын мектепке бара жатқанда да, аулада, қоғамдық орындарда, тіпті үйде де және мектепте де көрінеді. Мораль мен мінез-құлық аймағындағы ауытқушылықты тудыратын қолайлы жағдайларды жасырын, бейнесіз өзара қатынас сипатымен, еркіндігінің көптігімен, кері әсер ететін экономикалық, әлеуметтік және мәдени факторларының кең ассортименті бар қалалық орта құрайды. Дәстүрлі ұлттық құндылықтар нормасының босауы, ата-ананың, әсіресе отбасындағы әке беделінің төмендігі, мінез-құлықтың тұрақты үлгілері мен моральдық шекаралардың жоқтығы, әлеуметтік бақылаудың босаңсуы жасөспірімдер ортасындағы ауытқушы және өзін-өзі жоюшы мінез-құлықтың өсуіне әкеледі.

Жасөспірімдер халықтың белгілі бір топтарының басқа адамдардың есбінен заңсыз, жазасыз баюының қалайша жүзеге асатынын көріп те, естіп те жүр. Олардың кейбіреуі материалдық жетістіктерге ғана жетіп қоймай, көпшілікті мойындатып, тіпті ешқандай кедергісіз билік құрылымына өтіп кетеді. Осылардың барлығы жасөспірімнің өмірлік және әлеуметтік құндылықтарының қалыптасуына ықпал етеді. Мектеп жасөспірім тұлғасының дамуы үшін оған жағымды сапалары мен жағымды әлеуметтік тәжірибесін үйренуге, оған ұқсауға тырысатын үлкендермен қарым-қатынас жасауға мүмкіндік бере алады. Өзінің ішкі әлеміне жақсы көретін, құрметтейтін адамдарының құндылықтары мен ұстанымдарын, нормаларын енгізген жасөспірім еліктеу арқылы өзінің қандай болғысы келетіндігі жөніндегі идеялын қалыптастырады. Жоғары адамгершілік ұстанымы бар адамдармен қарым-қатынас жасау–жасөспірімге мінез-құлқына қатынасын өзгертуге мүмкіндік береді.

ИННОВАЦИИ: ОТКРЫТИЯ И РЕШЕНИЯ: АКТУАЛЬНОСТЬ ИННОВАЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Бисенова Кульшат Бокенбаевна
Средняя школа имени Ы. Алтынсарина
г. Атырау

*Если мы будем учить сегодня так,
как учили вчера, украдем у детей завтра*
Джон Дьюи

Одной из целей изучения русского языка и литературы на современном этапе является развитие интеллектуальных и творческих способностей учащихся, необходимых для успешной социализации и самореализации личности. И сегодня, в век компьютерных технологий от человека требуется поступать в соответствии с ситуацией – творчески. Поэтому нам, преподавателям, необходимо внедрять в обучение новые образовательные технологии, чтобы помочь учащимся быть в будущем творческими, самостоятельными и уверенными в себе людьми. Такое обучение подразумевает не просто усвоение учащимися отдельных знаний и умений, а овладение ими в комплексе. Нам хочется, чтобы ученик обучался добровольно, самостоятельно и творчески. Этого можно добиться, если ввести в учебный процесс активные формы и способы работы.

Новация – это все новое.

Инновация – это новый способ в работе.

Проблема педагогики, как повысить эффективность обучения, всегда актуальна.

К основным технологиям инновационного обучения относятся: развивающее обучение; проблемное обучение; развитие мыслительных навыков; дифференциальное обучение; создать успех в системе уроков.

Основные концепции инновационного обучения:

- а) творческий (развитие творческих способностей);
- б) освоение системы образования;
- в) нетрадиционные формы обучения;
- г) использование наглядных пособий.

При обучении русскому языку с использованием

инновационных технологий можно использовать следующие эффективные методы:

- абстрактные таблицы;
- Мозговой штурм;
- Групповая дискуссия;
- Кластеры;
- Ключевые термины;
- Дидактические игры;
- Текстовое исследование;
- Работа по тестам;
- Нетрадиционные формы домашнего задания.

В настоящее время в нашей независимой стране разрабатывается новая система образования, нацеленная на выход в мировое образовательное пространство. Это связано со значительными изменениями в учебном процессе. Поскольку изменилась образовательная парадигма, обновилась содержание образования, появляются новые подходы, новые отношения. Одним из важнейших вопросов является овладение научно-педагогическими основами инновационной деятельности учителей в воспитании и воспитании подрастающего поколения в соответствии с требованиями общества.

В век стремительного развития науки и техники, увеличения потока информации основная задача образовательных учреждений - развитие человеческих способностей и талантов, формирование потенциала разума. Это принесет неустанный поиск и творческие плоды учителя, столь необходимое обновление сегодняшнего образовательного пространства. Поэтому необходимо совершить большой рывок в освоении обновленной педагогической технологии, которая будет воспитывать каждого ученика по его способностям, воспитывать в нем самостоятельность, любознательность, творческие способности. Ведь организация учебного процесса на уровне государственных образовательных стандартов требует внедрения новых педагогических технологий.

Одна из задач, стоящих перед работниками образования, - постоянно совершенствовать методику обучения и овладевать современными педагогическими технологиями. Сегодня учителя используют новаторские и интерактивные методы в классе, чтобы сделать урок более качественным и увлекательным.

Что же такое “инновационное обучение” и в чём его особенности? Инновационное обучение (от англ. innovation – нововведение) – новый подход к обучению, включающий в себя личностный подход, фундаментальность образования, творческое начало, профессионализм, использование новейших технологий. Актуальность инновационного обучения состоит в использовании личностно-ориентированного обучения, а также поиске условий для раскрытия творческого потенциала ученика. В целом инновации можно разделить на три типа: модификационные,

комбинаторные, радикальные.

Инновация модификации - это развитие и преобразование того, что было доступно ранее. Это подтвердил В.Ф. Примером может служить ссылка Шаталова на математику и ее использование многими учителями.

Комбинаторная модификация - это новая совокупность ранее использованных, известных методических элементов. Об этом свидетельствуют современные методы преподавания предметов. Радикальным нововведением является введение государственных стандартов в образовании. Государственный стандарт в образовании в целом формирует размер, параметры, показатели уровня и качества образования. Ежедневная работа учителя на уроках, направленная на обучение и развитие учеников, положительно влияет на учебный процесс и результаты обучения учеников. Помня об этом слове на каждом уроке, я помогала ребенку почувствовать ответственность за обучение, саморегуляцию и обучение.

В своей повседневной практике я обнаружила, что когда ученики используют различные методы для самостоятельного обучения, если ученик читает то, что читает учитель, пишет то, что он пишет, и рисует то, что вы говорите, тогда ученик становится живым объектом. Поэтому роль учителя в социальной поддержке развития знаний учащихся особенная. Качественное образование рассматривается как единица учащихся, среды и возможностей для обучения и образования. Качество обучения можно определить двояко. Во-первых, оценка проводится с целью определения эффективности работы учителя, характера и частоты взаимодействия с учениками. Вторая направлена на качественное и успешное обучение, которое требует усилий, а не ответственного выполнения профессиональных обязанностей. Необходимо знать состояние учеников, характер социальной среды, уровень возможностей и уровень доступности.

Хочу поделиться своим опытом на творческом уроке 9-го класса по теме: Лексическая тема: «Первый поэт казахов» А. Кунанбаев. «Слова назидания» - «Семнадцатое слово», который проводился с целью укрепления творческих способностей учеников.

Цель урока: углубить знания, анализируя творчество Абая, работать с одаренными и талантливыми детьми. Развивать навыки свободы слова, свободного высказывания идей, творчества за счет развития навыков критического мышления. Обучение учеников морали и этике. Задачи урока: создать атмосферу сотрудничества, поработать над темой и сформировать собственное мнение студентов.

Результат обучения: знает о разносторонних способностях Абая как поэта, композитора, переводчика, мастера прозы, учится критически мыслить, защищая плакат. Учащиеся учатся работать вместе, выполнять любое задание в группах, обсуждать любой сложный вопрос в группе. Каждый член группы развивает свою личность, мысли, идеи и ценности. Свой урок я начала с создания позитивной психологической атмосферы в классе. Пожелав удачи, я создала атмосферу сотрудничества. Класс был разделен на рабочие группы. Каждая группа готовила по одному

вопросу из предыдущего урока, размышляли, слушали сочинения. В результате чтения стиха Абая я заметила, что у учеников появилась новая идея. Методика данного урока позволила проявить учащимся познавательную активность и интерес к изучаемой теме. Учащиеся отвечали на вопросы, делали верные выводы, делились полученной информацией и мнениями.

Учащиеся под руководством учителя самостоятельно рассуждали, решали возникающие познавательные задачи, анализировали, обобщали, делали выводы, тем самым формировали осознанные прочные знания. На всех этапах урока преобладала групповая форма урока. Групповые формы работы имеют большой воспитательный эффект, так как создают условия для развития самостоятельности, сотрудничества, взаимопонимания и общения всех детей, в том числе с низким уровнем обучаемости. В каждой подгруппе был лидер, что позволяет воспитать чувство ответственности за принятое решение.

Учебная работа на уроке была разнообразна: индивидуальная, работа с дидактическим материалом, работа в группах. Чередовались различные виды деятельности учащихся. Новизна урока прослеживается в использовании информационных технологий, исследовательский характер учебной деятельности при изучении нового материала. Создан нужный для работы психологический микроклимат, характер общения с учащимися доброжелательны. Урок с мультимедийной поддержкой эмоционален и неумолим для ученика за счёт переключения на разнообразные виды деятельности, что резко повышает познавательный интерес, служит развитию воображения, внимания, мышления, речи и памяти. Урок с использованием групповых форм и методов взаимного обучения даёт экономию времени, глубину погружения в материал, высокую мотивацию в обучении. При проведении урока с мультимедийным сопровождением использовались информационно-педагогические коммуникативные технологии на основе принципов информационного взаимодействия как более продуктивного подхода в формировании информационной культуры участников образовательного процесса.

А использование инновационных технологий на уроке ориентировало учеников на результативность и успех.

Все эти приёмы способствовали достижению поставленных целей. Инновационный подход требует от каждого словесника овладения методикой преподавания русского языка как иностранного, понимания, что законы русского языка учащиеся воспринимают через призму законов родного языка, а это является причиной многих орфографических и даже пунктуационных ошибок. Такие ошибки относят к разряду интерференционных. Трудности усвоения русского языка как неродного можно разделить на три уровня: – трудности, общие для любого нерусского – трудности для носителей определенной группы языков (близкородственные, неродственные) – трудности для учащихся конкретной национальности. Особенно хорошо использовать интернет-общения с учащимися зарубежных стран при изучении классиков русской литературы, вызывающий большой интерес

у зарубежной молодежи. Это дает возможность учащимся рассмотреть смысл произведения с разных сторон

Интернет позволяет реализовать различные приёмы, предоставлять методические разработки, разнообразить учебный процесс, сделать его более привлекательным, принимать во внимание потребности и интересы субъекта обучения, уровень его подготовки, оперативно и целенаправленно контролировать работу учащихся, эффективно управлять ею.

Говоря о недостатках работы с применением Интернета, исследователи упоминают в качестве основного замкнутость учебных материалов на себя (невозможность выйти в живую сеть). Преодолеть этот недостаток можно, направив учащихся к конкретным сегментам Интернета, связанным с изучаемыми темами. Даже Александр Адамский утверждал, что: «Только наивный или заблуждающийся человек может полагать, что инновационная педагогика является универсальной заменой традиционных методов обучения». Эту проблему можно решить следующим способом. Нужно, чтобы традиционные и инновационные методы обучения были в постоянной взаимосвязи и дополняли друг друга. Эти два понятия должны существовать на одном уровне.

Инновационный подход к обучению позволяет так организовать учебный процесс, что ребёнку урок и в радость, и приносит пользу, не превращаясь просто в

забаву или игру. И, может быть, именно на таком уроке, как говорил Цицерон, «зажгутся глаза слушающего о глаза говорящего».

Говорить о современном уроке можно много. Как не потеряться в целом океане технологий, методик, приемов? Как это совместить в рамках одного урока? Ответ прост – нужен адаптивный урок – сочетание элементов различных технологий, создающих комфортную среду урока. Применяя различные технологии на уроках, мы добиваемся успеха: результаты обучения становятся выше. Мы чувствуем себя более уверенно, так как владеем современными методиками.

Список используемой литературы

Зиновкина М. М., Гареев Р. Т., Горев П. М., Утёмов В. В. Теория и методика развития творческого мышления учащихся // Концепт. – 2014. 80 с.

Зиновкина М. М., Гареев Р. Т., Горев П. М., Утёмов В. В. Научное творчество: инновационные методы в системе многоуровневого непрерывного креативного образования НФТМ-ТРИЗ: Учебное пособие. – Киров: АНОО «Межрегиональный ЦИТО», 2013. – 109 с.

Утёмов В. В. Диагностика уровня развития креативности учащихся на основе систем задач открытого типа // Концепт. – 2012. – №3 (Март).

Утёмов В. В. Модель развития креативности учащихся на основе системы задач открытого типа // Концепт. – 2012. – №2 (Февраль).

Балалар музыкалық мектептерінде инклюзивті білім беру шеңберінде ерекше қажеттіліктері бар балаларды фортепиано сабағында инклюзивті оқыту

Қожахметова Майя Еркінқызы

№1 Балалар музыка мектебі фортепиано
сыныбының педагогы
Нұр-Сұлтан қаласы

*«Білім - бұл әр адамның құқығы, оның үлкен маңызы мен әлеуеті бар ... бәріне білім беруден маңызды ештеңе жоқ, басқа миссия жоқ ...»
(Аннан, Кофи).*

Әлемдік қауымдастық елдерінің әлеуметтік саясатының басым бағыты - мүмкіндігі шектеулі балаларды тиімді әлеуметтік оңалту жүйесін құру. Бұл санатқа «баланың өсуі мен дамуы, өзіне-өзі қызмет ету, қозғалу, бағдарлау, олардың мінез-құлқын, оқуын, қарым-қатынасын, болашақта жұмыс істеу қабілетін бақылау қабілетсіздігінің салдарынан әлеуметтік дұрыстауға әкелетін» елеулі кемістігі бар балалар кіреді.

Мүмкіндігі шектеулі баланы тәрбиелеу мен оқытудың мәні оның жеке тұлғаны жан-жақты дамытудан

тұрады, ол жеке функцияларды түзетуден тұрмайды, бірақ бәрін жоғары деңгейге көтеруге мүмкіндік беретін тұтас тәсілді болжайды белгілі бір баланың әлеуетті мүмкіндіктері - ақыл-ой, физикалық, интеллектуалды. Осылайша, оның болашақта тәуелсіз өмір сүруге мүмкіндігі бар.

Мүгедектерге арналған тең мүмкіндіктер туралы БҰҰ-ның стандартты ережелерінің 6-ережесінде: «Мемлекеттер тең мүмкіндіктер принципін мойындауы керек ... балаларға білім беру - инклюзивті білім».

Бұл инклюзивті қоғам құрудың түпкі мақсатына жету жолындағы қадам, мұнда әркім өз іс-әрекетінің қатыстылығы мен өзектілігін сезіне алады. Инклюзивті білім студенттерге қатысты кез-келген кемсітушілікті жоққа шығаратын және барлық адамдарға тең қарым-қатынасты қамтамасыз ететін, бірақ мүмкіндігі шектеулі студенттерге ерекше жағдайлар жасайтын идеологияға негізделген.

Бүгінгі таңда білім беру мекемелерінде, атап айтқанда, қосымша білім беру мекемелерінде инклюзивті оқытудың маңыздылығы туралы белгілі бір

келісім бар. Қазақстанда инклюзивті білім беру ҚР Конституциясымен, «ҚР білім туралы» заңмен, «ҚР мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы» заңмен, сондай-ақ реттеледі. Бала құқықтары туралы конвенция және Адам құқықтары мен негізгі бостандықтарды қорғау туралы Еуропалық конвенция ретінде.

Инклюзивті білім беру барлық оқушыларға мекеме қызметкерлерінің өміріне және мектеп өміріне, мүмкіндігі шектеулі балаларды әлеуметтік оңалтуға толықтай қатысуға мүмкіндік береді. Мысалы, балалар өнер мектебінде фортепиано сабағында инклюзивті білім беру.

Жақында музыканың мүмкіндігі шектеулі балаға әсер ету механизміне деген қызығушылық айтарлықтай өсті. Музыка үлкен эмоционалды әсер етеді, эстетикалық сезімнің, эстетикалық қабылдаудың дамуына ықпал етеді. Музыка сабақтары мүгедек балаларға музыканың барлық түрін көруге, естуге, сезінуге, олардың шығармашылық қабілеттерін ашуға көмектеседі. Мүмкіндігі шектеулі адамдарды оқытудың жаңа тәсілдерін іздеу барысында балалар мектептерінде инклюзивті білім беру моделін дамытуға болады.

Бүгінгі күні мемлекеттік талаптардың қабылдануымен «Мәдениет» индустриясында «Жеке шығармашылық маршрут бойынша білім беру үдерісін жүзеге асыру» желісі пайда болды.

Бүгінде Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрлігінің мәліметтері бойынша балалардың 16% -ы созылмалы аурумен ауырады. Инклюзивті білім оларға қарапайым мектеп оқушылары арасында білім алуға және дамуға мүмкіндік береді, яғни Д.А.Медведевтің пікірінше, «Біздің жаңа мектеп бұл бәріне арналған мектеп».

Инклюзивті білім беруді идеологиялық практикаға енгізудің өзектілігі сөзсіз, өйткені ол мектеп оқушыларында толеранттылық, төзімділік, мейірімділік пен өзара сыйластықты дамытады. Мүмкіндігі шектеулі балаларды өздерінің қалыпты дамып келе жатқан құрдастарымен бірге тәрбиелеуге және оқуға деген ұмтылыс бүгінде мүгедек баланы тәрбиелейтін көптеген ата-аналардың күш-жігерін қолданудың негізгі бағыты болып табылады.

Инклюзивті білім беру - бұл адамның құндылығы оның тар прагматикалық мағынадағы пайдалылығымен емес, оның қадір-қасиетімен - өмір сүру, сену, жақсы көру және сүйікті болу қабілетімен анықталатын мәдениетке қадам. Бұл ерік-жігері, дәйектілігі, кәсібилігі осы жаңа тәжірибені өмірде жүзеге асыруға байланысты болатындардың барлығына ерекше жауапкершілік жүктейді, ол өзінің құндылығы мен мағыналық негіздеріне байланысты мүмкіндігі шектеулі балаларға ғана емес, бәріне қажет.

Бұл әлеуметтік-мәдени жобаны жүзеге асыру қиын міндеттердің бүкіл кешенін қоюға және шешуге қатысатындардың бәрінен ақыл мен батылдықты талап етеді.

Мүмкіндігі шектеулі баланы оқытатын мұғалімнің алдында тұрған негізгі проблема - оқу мен білім беру үдерістерін ұйымдастырудың тиімді әдістерін іздеу.

Мүмкіндігі шектеулі баланы тәрбиелеу кезінде мұғалім, ең алдымен, өзінің іс-әрекетіне сенімді болуы

керек, әр сөз (немесе көрініс) оқушыға жететініне және қажетті нәтиже беретініне сенімді болуы керек.

Мүгедек баламен жұмыс жоғары байқаумен байланысты: оқушының ойын өте жақсы естіп, қол қимылдарының барлық бөлшектерін байқап қана қоймай, оның бет-әлпетіндегі барлық өзгерістерді көру, оның сезімін анық түсіну қажет, оның назары немен айналысады.

Оқушыға деген үлкен сезімталдық пен жанашырлықтың үйлесімі, оқушының ерік-жігерін жұмылдыра білу, шыдамдылық пен төзімділіктің үйлесуі табысты тәрбиелік әсердің негізі болып табылады.

Мысал ретінде «Мүмкіндігі шектеулі балаларды фортепиано сабағында оқыту тәжірибесінен» инклюзивті білім берудің кейбір аспектілерін қарастырайық.

Сабақ Лилия қызымен өткізілді (9 жаста). Диагноз: Церебральды сал ауруы, орташа айқындалған тұрақты қозғалыс бұзылыстары. Оң қол дерлік атрофияланған.

Оқушы табиғатынан мейірімді, шуақты бала. Музыкамен үлкен ықыласпен айналысады. Орташа музыкалық деректері бар. Сабақта орташа белсенді, ізденімпаз. Ритм сезімі әрдайым тұрақты бола бермейді, шығарманы тез жаттай алмайды. Көзден жақсы оқиды, музыкалық ансамбльді ұнатады.

Сабақта қойылған мақсат: балалар музыка мектебіндегі фортепиано сабақтарында мүмкіндігі шектеулі оқушыларға денсаулық жағдайында жеке оқытудың тиімді әдістерін жасау және жағдай жасау келесі міндеттермен шешілді:

Тәрбиелік:

Оқушының пианистикалық аппаратының жеке ерекшеліктерін ескере отырып, арнайы таңдалған репертуар мен жаттығуларды зерттеу;

оқу процесінде интернет-ресурстарды қолдану;

ырғақ сезімін дамыту бойынша өзіндік жұмыстарды ынталандыру.

Даму:

пианистикалық шеберлікті дамыту және дыбыстық шығарылым мен ырғақты ұйымдастыру сипатына аудиторлық бақылау;

музыкалық қабілеттерін дамыту: ырғақ, есту, есте сақтау;

оқушының музыкалық көкжиегін кеңейту.

Тәрбиелік:

өзіне деген сенімділікке тәрбиелеу;

коммуникативтік дағдыларды тәрбиелеу;

өзін-өзі бақылау сезімін, көпшілік алдында сөйлеу кезіндегі шыдамдылықты тәрбиелеу.

Сабақтың формасы - практикалық жұмыс сабағы.

Сабақта келесі әдістер қолданылды: ауызша (әңгіме, түсіндіру, әңгімелесу), көрнекі (бақылау, көрсету), практикалық (жаттығулар, нәтижелі іс-әрекет, ойын.)

Сабақта қолданылатын технологиялардың ішінен: денсаулықты сақтау, коммуникативті, ақпараттық-компьютерлік, адам денсаулығына, әсіресе баланың денсаулығына көңіл бөлу - «... бұл, ең алдымен, үйлесімді толықтығы туралы қамқорлық барлық физикалық және рухани күштердің, және бұл үйлесімділіктің тәжі - бұл қуанышты шығармашылық» (В.А. Сухомлинский). Белсенді музыкалық терапия белгілі бір жаттығу түрін орындай отырып, ойындарға қатысуы керек.

Сабақтың белгіленген кезеңдерінен: ұйымдас-тырушылық - сабақтың басталуын ұйымдастыру, сабақтың тақырыбын жеткізу, оның маңыздылығын негіздеу және тәрбиелік, дамытушылық және тәрбиелік міндеттерді қою; бастысы - саусақ ойындары (қолға арналған жаттығулар), C-dur шкаласы бойынша жұмыс, Э.Гнесина «Этюд» C-dur, р.н. «Ай жарқырайды» (ансамбль), сол қолына фортепиано мен оркестрге арналған М-Морис Равелдің D-dur концертінің фрагментін тыңдап, қорытындысы - сабақты қорытындылау, қорытынды жасау, үйге тапсырма беру, тоқталайық сабақтың негізгі кезеңінің аспектілері - бұл қолға арналған жаттығулар (саусақ ойындары).

Ірі бұлшықеттерге арналған жаттығулар, нәтижесінде иық-скапулярлы аймақтың бұлшықеттері белсенді болады, «денеден» қол қимылдарының «бүтіндігі» сезімі дамиды.

Саусақ ойындары балаларға ұсақ моториканы, үйлестіруді және ең бастысы тактильді сезімді дамытуға көмектеседі. Сонымен «Суретшілер» жаттығуында сөйлеу мен қимыл, ырғақ, интонация үйлеседі. Жаттығудың бұл түрі ойлаудың бейнесін дамытады, ең бастысы - интеллект пен сөйлеу сферасы.

Мысалы, «Құлыптау» жаттығуы, онда келесі міндеттер шешіледі: иық белдеуін босату; ұсақ моториканы дамыту және қимылдарды үйлестіру.

Жаттығулардың негізгі түрлерінің бірі дұрыс қалыпты дамытуға арналған жаттығу деп санауға болады. «Кірпі» және «Балерина» сияқты жаттығулар позаның түзілуіне, қолдың синхронизациясы - синкинезді түзетуге, сондай-ақ қол бұлшықеттерін қысқыштардан босатуға көмектеседі.

Балаңызға дұрыс дем алуға үйрету маңызды. Дұрыс тыныс алуға арналған жаттығулар балаға фразаларды, қолмен интервалдарды «ән айту» мүмкіндігін түзетуге мүмкіндік береді. Психологиялық және бұлшықет қысқыштарын жоюға бағытталған «Шалтай-балтай», «ішек» жаттығулары қолданылады, атап айтқанда: қол мен денеде еркіндік сезімі; қолды босату, білекке икемділік; моториканы дамыту және үйлестіру саусақ қимылдары.

«Саусақ ойындарының» құндылығы олардың шеберлікті жүзеге асырудағы алғашқы тәжірибелерді көрсететіндігінде, ал қимылдардың өзгеру жылдамдығы олардың ойлауының ұйымдастырылу деңгейінің жоғарылауына ықпал етеді. Олардың негізінде жатқан басты нәрсе - саусақтардың, қолдардың немесе бүкіл дененің қимылдарымен «баян» сөздермен ойындар.

Балаға арналған репертуар оның пианистикалық және музыкалық міндеттерін ғана емес, сонымен қатар баланың мінез ерекшеліктерін: оның ақыл-ойын, шеберлігін, темпераментін, психикалық қасиеттерін, бейімділігін ескере отырып, оның психофизиологиялық сипаттамаларына сәйкес келеді, оларда ақыл-ой ұйымы мен ішкі тілектері бар айнадағыдай көрінеді. Кейбір дағдылардың жоқтығына қарамастан, оқушы әр түрлі музыкада ойнау керек. Музыка балаға үлкен эмоционалды әсер ететін болғандықтан, бағдарламалық музыканы оқушының репертуарына қосқан жөн.

Фортепиано сабағында инклюзивті оқытуда музыканы тыңдау кезеңі маңызды рөл атқарады. «Форте-

пианоға арналған Морис Равелдің II концертінің (D-dur) фрагментін тыңдау».

Мұғалім оқушыны осы шығарманың үзіндісін және композитордың өмірі, шығарманың жасалу тарихы туралы әңгімесін тыңдауға шақырады: «Морис Равель - 1875 жылы туған француз импрессионистік композиторы. Сәл кейінірек, Лиля, сіз бұл нақты музыканы не үшін тыңдайтынымызды түсінесіз. Екінші концерт - бұл күш пен техникамен таңғажайып нәрсе! Шығармашылық тарихы одан кем емес қызықты. Равельдің досы болған - соғыста оң қолынан айырылған австриялық пианист Пол Витгенштейн. Бірақ ұлы пианинода сахнада өнер көрсету жалғасуда және сол қолмен ойнап, үлкен шеберлікке қол жеткізді. Ол өте үлкен өзін-өзі басқара алатын және ерік-жігер беретін адам еді! Ол оркестрмен ойнағысы келді, бірақ бір қолдың репертуары мардымсыз болды. Сондықтан ол Мористен оған концерт жазуды өтінді. Равельге тапсырма қиын және ерекше болды, бірақ бұл оның қиялын шабыттандырды. Бұл пианинода фортепианоның бір қолымен екі қолға ұқсас дыбыс шығарған кезде фортепиано ресурстарын пайдалануда композитор үшін қызықты, ерекше тәжірибе болған керемет туынды.

Егер сіз көзіңізді жұмып тастасаңыз, фортепианоның бір қолмен ойналатынына сене алмайсыз.

Баланың кішкентай жетістіктерін біртіндеп жинай отырып, мүгедек балалармен жұмыс істеу қиын, мұғалім ата-анасымен бірге оларға керемет жетістіктер ретінде қуанады!

Қазіргі заманғы психологтар мен нейрохирургтар музыканың адам денсаулығын жақсарту үшін орасан зор әлеуеті бар екенін дәлелдеді, олар музыканың балалардың жан-жақты дамыған генетикасын қалыптастыратындығына сенімді.

Осылайша, балалар музыка мектебіндегі фортепиано сабағында мүмкіндігі шектеулі оқушыларды денсаулық жағдайында жеке оқытуға жағдай жасау және тиімді әдістерді дамыту мүгедек баланың белсенді жемісті іс-әрекетке қабілеттерін дамытуға, ал болашақта іске асыруға мүмкіндік береді олардың қоғамдағы дағдылары мен қабілеттері. Инклюзивті оқыту мұғалімге мүмкіндігі шектеулі балалардың әртүрлі қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін икемді оқыту тәсілін табуға мүмкіндік береді. Оқыту мен оқудың тиімділігі артып, барлық балаларға пайдалы болады (мүмкіндігі шектеулі балалар ғана емес).

Әдебиеттер тізімі

1. С.В. Алехина, Н.Я. Семаго, А.К. Фадина, Инклюзивті білім беру. 1-шығарылым. - М.: «Мектеп кітабы» орталығы, 2010. - 272 б.
2. И.А. Ахямова, Мектеп жасына дейінгі балалардың музыкалық білім беруіндегі вербальды емес қарым-қатынас: теория мен практика [Мәтін]: монография / И.А. Ахямова; Орал. мемлекет пед. ун-т. - Екатеринбург: [б. және.], 2006. - 118 б.
3. Л.А. Баренбойм, Музыка жасауға жол. [Мәтін] / Л.А. Баренбойм. - С.-П.: Совет композиторы, 1979. - 352 б.
4. В.В. Давыдов, Дамыта оқыту проблемалары. [Мәтін]

ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ БЕЛСЕНДІЛІГІН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Косубаева Жанат Ерболатқызы
Ы.Алтынсарин атындағы орта мектебі
Атырау қаласы

*«Мұғалім өзінің білімін көтеріп отырғанда
ғана мұғалім, оқуды, ізденуді тоқтасымен
оның мұғалімдігі де жойылады»
К.Д. Ушинский.*

Қазіргі мектептерде география пәнін оқытудың негізгі мәселелерінің бірі оқушылардың білімді өз бетінше игеруі болып табылады. Соған сәйкес мұғалімнің басты міндеті – білімнің жаңа мазмұнынан туындайтын сабақтың маңызды ерекшеліктерін анықтап, сабақтың үлгісін құру және сабақты жетілдірудің жолдарын тауып, оның сапасын арттыру. Ол үшін оқушылардың әрбіреуі ғылыми тұрғыдан баға беріп, олардың сабақтастық байланысын түсінуіне жағдай жасау қажет.

Соңғы жылдары заман талабына сай оқытудың жаңа әдіс – тәсілдері іздестіріліп, бағдарламалап оқыту, дамыта оқыту сияқты оқытудың жаңа технологиялары кеңінен тарауда. Сабақты оқушыны ынталандыратындай қызықты әрі сапалы өткізу үшін, ең алдымен тақырыпқа сай оның ұйымдастырылу нысанын дұрыс таңдап алу қажет. Мен күнделікті өз сабақтарымда оқушылардың қызығушылығын, танымдық белсенділігін арттыру мақсатында әсіресе Топтастыру Мағананы ашу, Ой қозғау, Кластер, Өрмекші торы, Түртіп алу жүйесі, Семантикалық карта, БҰҰ кестесі, 5 минуттық Эссе жазу т.б. тиімді әдістердің пайдасы зор. Осы мақсатта сонымен қатар оқушының танымдық деңгейін қалыптастыру негізінде

ойын элементтерінде өз сабақтарымда жиі қолданамын. Сабақта тиімді қолданылған ойын түрлері мұғалімнің түсіндіріп отырған материалын оқушылардың аса зор ілтипатпен тыңдап, жемісті, сапалы меңгеруіне сенімді көмекші бола алады. Өйткені, кіші жастағы оқушылар жас ерекшеліктеріне байланысты ойынға өте ынталы келеді. Балалар тез сергіп, тапсырмаларды тез, әрі қызығып орындайтын болады. Ойын балалардың оқуға, еңбекке деген белсенділігін, қызығушылығын арттырудағы басты құрал. Ойын барысында балалардың белсенділігі, шығармашылығы дамиды. Ал мұғалімнің міндеті балаларды ойынға өз қызығушылығымен, ынтасымен қатысуын қамтамасыз ету. Ойын мен адам мәдениетінің өзара байланысы ғылыми түрде анықталды. Олардың тұлғаны дамытудағы маңызы анықталды, оның психологиялық және әлеуметтік факторлармен келісімі жөнінде кең қарастырылуда.

Ойын технологиялары әлі де білім беру саласында жаңа инновация болып табылады. Оқушылардың қызығушылықтарын туғызатын ойындардың бірі - танымдық, географиялық ойындар. Ойын элементтерін қолдана отырып мұғалім оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын, зейінін арттыру мақсатында әртүрлі әдіс - тәсілдерді қолданады. Атап айтқанда, мұғалім ойын жағдаяттарын туғыза отырып, әртүрлі заттарды қолдану арқылы сұрақтар қойып, затты көрсетіп, түсіндіріп ойын сюжетін құрастырады. Сабақтарда танымдық ойындарды жаңа тақырыпты түсіндіру барысында, қайталау, пысықтау, қорытындылау сабақтарында да пайдалануға болады. Ойындар оқушылардың ойөрісін дамытып, ойлау қабілетін арттырумен қатар, үйретілген, өтілген тақырыптарды саналы да берік меңгеруге үлкен әсер етеді. Ойындар оқушылардың шығармашылық ойлау қабілеттерін жетілдірумен қатар, сөздік қорларын молайтып, сауатты жазуға да баулиды. Оқушылар ойын ойнау барысында үйренген сөздерін айтып қана қоймай, оның қандай мағынада қолданылатынын да біледі. Ойын оқу пәндерінің мазмұнымен тығыз байланыста жүргізілгенде ғана дұрыс нәтижелер береді.

Ойын арқылы оқушы нені меңгереді

1. Оқушылар нақты қызмет тәжірибесін меңгереді.
2. Оқушылар тек бақылаушы ғана емес, өздері қатыса отырып қиын мәселерді өз бетінше шеше білуге үйретеді.
3. Оқу процесінде алған білімді нақты істе қолдана білуге мүмкіндік береді
4. Оқушы әрекетіне негізделген оқу көлемін басқарады.
5. Уақытты үнемдеуге үйретеді.
6. Оқушылар үшін психологиялық жағымды.
7. Ойын барысында шешім қабылдау оқушылардан аса жауапкершілікті талап етеді.

География сабағында оқушылардың танымдық

белсенділігін жетілдірудегі АКТ-ны пайдаланудың тиімділігі. Инновация ағылшын тілінде жаңаны енгізу, жаңаша бастау деген мағынаны білдіреді екен. Сөздің ауқымды мағынасында ғылымның жетістіктері мен озық тәжірибеге негізделген техника мен технологияларды және еңбекті ұжымдастыру мен басқару салаларындағы жаңалықтарды өмірге енгізу болып есептеледі. География пәнінде инновациялық қызмет дегеніміз елдегі жинақталған білім, оқыту әдістемелері, тәсілдері, оқыту технологиялары, оқытудың түрлі техникалық құралдарын оңтайлы, ұтымды, мақсатты ойластыра, орынды, мерзімінде пайдалану, оқу процесін тиімді қайталау, пысықтау, басқаруды жетілдіру болып есептеледі.

Инновациялық жүйе ұстаздардың білімі мен біліктілігін, тәжірибесі мен әдістемесін, оқу орнының материалдық – техникалық базасын, шәкірттердің білімдерін, талаптарын, жалынды бастамаларын, асқақ армандарын жетілдіріп пайдалану, әріптестердің ынтымақтастығы, ата аналардың қолдау-қуаттарын және басқа да көптеген мәселелерді қамтитын тұтасқан бір дүние.

Ақпараттық технологиялардың бірі – интерактивтік тақта, мультимедиялық және он-лайн сабақтары. Интерактивті тақтаның мүмкіндіктері мұғалімдерге баланы оқытуда бейне және ойын бағдарламаларын тиімді пайдалануға мүмкіндік береді. Демонстрациялық материалдар даярлау, сыныппен кері байланыс жүргізу үшін интерактивті тақта мүмкіндігі шексіз.

Осыған байланысты күнделікті сабаққа:

- мультимедия видео, аудио қондырғылары мен теледидарды, онлайн мектеп платформасындағы
- компьютер (компьютерлік бағдарламалар, интерактивті тақта

-интернетжәнет.б.көрнекіматериалдардыпайдалану айтарлықтай нәтиже береді. Мұндай қондырғылар оқушылардың қызығушылығын арттырып, зейін қойып тыңдауға және алған мәліметтерді нақтылауға мүмкіндік береді. Оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын ояту мұғалімнің сабақ өткізу тәсіліне де байланысты. Қазіргі таңда оқудың интерактивті әдіс-тәсілдері өте көп. Педагогикалық ғалым мен озық тәжірибенің бүгінгі даму деңгейінде белгілі болған оқыту әдіс-тәсілдерінің бәрін де еркін игеріп, әрбір нақтылы жағдайларға орай ең тиімдісін таңдап алу және олардың бірнешеуінің жиынтығын түрлендіре тиімді, үйлесімді әрі шығармашылықпен қолдану- сабақтың сәтті өтуінің кепілі. Осы ретте мына мәселелерге баса назар аударғым келеді.

Ақпараттық технология негіздері тұлғаның география пәнінен алған білім сапасы мен сауаттылығын кеңейтуге жәрдемдеседі, мысалы: интернет сайты арқылы жоғары деңгейдегі көрнекіліктерді пайдалануға болады. Заман ағымына қарай сабаққа видео, аудио қондырғылары мен теледидарды, компьютерді қолдану оқушының дүниетанымын кеңейтеді. Әсіресе, оқулықтағы тарауларды қорытындылау кезінде оқушылар қосымша материалдар жинақтап, білімдерін кеңейтіп, танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, қисынды ойлау жүйесін қалыптастырып, шығармашылығын дамытады. Тестік тапсырмалар орындайды. Компьютер көмегімен оқыту оң нәти-

желер береді. Ақпараттық мәдениет дегеніміз- тек компьютермен дұрыс жұмыс істей білу ғана емес, кез-келген ақпарат көзін: анықтамаларды, теледидар бағдарламаларын т.с.с. дұрыс пайдалана білу деген сөз.

Ақпараттық технологияларды жүзеге асырудағы тағы бір мүмкіндігі – ол электронды оқулық. Электрондық оқулық - бұл дидактикалық әдіс – тәсілдер мен ақпараттық технологияны қолдануға негізделген түбегейлі жүйе. Электронды оқулықпен оқыту оқытушының оқушымен жеке жұмыс істегендей болады. Электрондық оқулық тек қана оқушы үшін емес, мұғалімнің дидактикалық әдістемелік көмекші құралы да болып табылады.

Қазіргі заманның даму қарқыны мұғалімдерден шығармашылығын жаңаша, ғылыми-зерттеу бағытында құруды талап етеді. Компьютер және ақпараттық технологиялар арқылы жасалып жатқан оқыту процесі оқушының жаңаша ойлау қабілетін қалыптастырады. Бүгінгі таңдағы ақпараттық қоғам аймағындағы оқушылардың ойлау қабілетін қалыптастыратын және компьютерлік оқыту ісін дамытатын жалпы заңдылықтардан тарайтын педагогикалық технологиялардың тиімділігі жоғары болмақ. Жаңа ақпараттық техникаларын пайдалану соңғы уақытта мектептегі білім беру жүйесінде маңызды бағыттардың бірі болып табылады. Мультимедиялық технологиялар көбіне компьютерлік сыныптарда қолданылады.

Сабақтың тақырыбы: Қазақстанның көмір өнеркәсібі электр энергетика кешені.

Сабақтың мақсаты: Оқушыларға Қазақстанның көмір өнеркәсібі энергетика кешені жайында толық мағлұмат беру.

Көрнекілігі: интерактивті тақта, карта, электронды оқулық, интернет мәліметтері.

Сабақтың түрі: Кіріктірілген сабақ.

Сабақтың әдісі: Оза оқыту, ой қозғау, тірек-сызба жұптық, топтық жұмыс, талдау, іздену.

Сабақтың барысы: 1. Ұйымдастыру (1-2 минут)

2. Үй тапсырмасын сұрау (8 минут)

3. Жаңа сабақты меңгерту (22 минут)

4. Қорытындылау (5 минут)

5. Үй тапсырмасын беру (1 минут)

6. Бағалау (1 минут)

I. Ұйымдастыру кезеңі:

II. Жаңа сабақ жоспары:

1. Қазақстанның көмір өнеркәсібі.

2. Қазақстанның электр энергетикасы шаруашылығы.

3. Көмір өнеркәсібінің даму жағдайы мен болашағы.

Сабағымыз 2 бөлімнен тұрады:

1 бөлімде жаңа тақырыпты меңгерсеңдер.

2 бөлімде тапсырмалар арқылы игерген білімдеріңді көрсетесіңдер.

Сабақ слайд пен ашу. Бейнеролик көрсетілді.

Сабақ қорытындысының жетістіктері.

Тақырып бойынша оқу материалын дұрыс және жүйелі білуге.

Тәлім тәсілдерін үздіксіз және жүйелі үйретуге.

Оқушының білім деңгейін жоғарлатуға.

Оқушының сабақ кезеңінде мұғаліммен тең дәрежеде еркін сөйлеуге, жолдастарымен бірге бірлесе жұмыс жасауға.

Нәтиже алуға және уақытты үнемдеуге.

Пәнге деген қызығушылығын, оқу ісіне жауапкершілігін арттыруға.

Әр оқушының өз шығармашылық қабілетін көрсетіп, оған өзі баға бере алатын жағдайға жетуге.

Бұл әдістердің нәтижелері жақтары оқушылардың өз ойын ашық айтуларына, бірлесіп ізденіп жұмыс жасауларына мүмкіндік береді. Ой өрісін қалыптастырып дамытады, алған білімін өмірде қолдана білуге, алға қойған мақсаттың жүйелілігі мен тиянақтылығын қамтамасыз етеді. Шығармашылық тұлға қалыптастырудың бір жолы ең алдымен оқушылардың танымдық ізденістерін тиімді ұйымдастырумен жүзеге аспақ. Шығармашылық қабілет әр баланың табиғатында болуы мүмкін. Біздің міндетіміз - оқушыға оның бойында жасырын жатқан мүмкіндіктерін ашып көрсету. Осыған орай мемлекеттік білім беру саясатының бағытында мектеп баланың дамуын жүзеге асырып, жеке тұлғаның қабілеттілігін ескеріп, бір қалыпта қалыптасуын қамтамасыз етуі керек.

Адам баласына шын мәнінде білімді болуы үшін үш қасиет: жан-жақты білім, ойлауға дағдыланғандығы және сезім қажет. Әрбір оқушының өн бойына осы қасиеттерді сіңіріп, жаңашыл үрдіспен еңбек ететін

болсақ, бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыруда өз шешімін табады. Қарапайымдылықтан күрделілікке ұмтылатын болсақ, онда жеке тұлғаның танымдық деңгейін, талпынысын оятып, ұстаз бен шәкірт арасындағы байланысты нығайтуға болады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Қазақстан республикасының 2015 – жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасы // Егеменді Қазақстан, 28 – желтоқсан, 2003 ж.
2. Н.Ә.Назарбаев «Қазақстанның әлемдегі бәсекеге барынша қабілетті 50 елдің қатарына кіру стратегиясы».
3. А.Иманбаева, Оқу-тәрбие үрдісін ақпараттандыру ділгірлігі. Қазақстан мектебі, №2, 2005ж.
4. «Қазақстан мектебі» ғылыми – педагогикалық журналы. № 12, 2002 ж.
5. Б. Әбдіғұлова «Білім берудегі жаңа үрдістер» // «Қазақ географиясы» журналы, №5, 2005 ж.
6. М. Валиева «Білім беру технологиялары және оларды оқу – тәрбие үрдісіне енгізу жолдары» / Әдістемелік нұсқау/.
7. Мұғалімге арналған нұсқаулық.
8. География журналы, 2010.
9. Жаңа форматта білім беру үлгілері. Алматы, 2013.

ҰСТАЗ БОЛУ - ЖҮРЕКТІҢ БАТЫРЛЫҒЫ

Тлеубергенова Жұлдыз Толегеновна

Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі

Наурызбай батыр атындағы негізгі орта мектебі

Мұғалім. Бұл адамның ардақты аты,

Білімділік бар биікке шығар саты.

Ең алғаш басталады осы адамнан,

Сүйеді сондықтан да жатты.

Бар ғалам, барлық қоғам мұғалімді,

Сыйлайды мәңгі бақи беріп төрін, - деп Сәбит

Мұқанов айтпақшы мұғалім оқушы үшін ең жоғарғы адамгершіліктің үлгісі. Сондықтан да ол оқушы жүрегінде ұмытылмас із қалдырады.

Ұстаз болу бақыт, әрі абырой. Жер бетіндегі ең абзал да, ең қиын да, құрметтеуге лайықты мамандық ол – ұстаздық. Ұстаздық ету жаныңды жадыратып, санаңды сергітер ғажабы мол – ұлы мамандық.

«Ұстаз - жас ұрпақтың рухани сәулеткері, халық өзінің үміті мол болашағын тапсыратын сенімді өкілі». Жақсы ұстаз - мектептің жүрегі - деп ұлы педагог Ыбырай Алтынсарин айтқандай, өз ісіне жан-тәнімен берілген, мыңдаған шәкірттің жүрегіне жол тапқан, тынымсыз еңбектеніп, оқушыларына бар ынтасымен білім беріп, аянбай еңбек етіп келе жатқан тұлға.

«Ұстаз болу - жүректің батырлығы,

Ұстаз болу - сезімнің ақындығы,

Ұстаз болу - мінездің күн шуағы

Азбай тұғын адамның алтындығы» деп ақын

Ғафу Қайырбала айтыпты. Қай қоғамда да мұғалім мамандығы құрметті орындарының төрінен табылары шындық. Мұғалім өмір бойы кәсібін адамзат болашағының иелерін тәрбиелеуге жұмсауы шынайы ілтипатты сенім тұғызады.

Мен мұғалім болуды бала кезімнен армандағам. Мектепте оқып жүріп көп жақсы мұғалімдерді кездестіріп, олардан білім нәрін алып, өнеге алуға тырыстым, өскенде солар сияқты жақсы ұстаз боламын деп алдыма үлкен мақсат қойдым. Мектепті бітіріп, өзімнің үлгі алған, білім алған қазақ тілі мен әдебиет мұғалімі Зикирин Жангелді Ертөстикович сияқты Кокшетау қаласындағы Ш.Уалиханов атындағы мемлекеттік университетті таңдадым.

Атақты педагог-ғалым В.А.Сухомлинский «Мұғалімдік мамандық - бұл адамтану, адамның күрделі және қызықты, шым-шытырығы мол рухани жан дүниесіне үңіле білу. Педагогикалық шеберлік пен педагогикалық өнер – ол даналықты жүректен ұға білу болып табылады» - деген сөздері - менің ұстаздық қағидам.

Мұғалім – мамандық, ұстаздық - қасиет. Яғни ұстаз болу – адам бойындағы ұлы қасиеттерінің бірі. Осынау үлкен ұғымдағы ұстаздық қасиетке барынша адалдық танытып, бар саналы ғұмырын осы салаға арнаған ұстаздар жеткілікті.

Еліміз егемендік алғанына аз уақыт болса да, әлемдік кеңестікке ғасыр көшінен қалмай, өркениетті дамыған елдердің қатарынан табылуға мақсат

қоюы, қазақ халқының ұрпақ алдындағы міндетіне байыпты қарауға жауапкершіліктер жүктейді. Себебі, жаһандастыру жағдайында халқымыздың ұлт ретінде сақталып, мемлекет ретінде әлемге мойындалуы, тарихтың тағылымды жолдарынан сүрінбей өткен қазақ халқының жасампаздығы болмақ. Біз осы нысанадан көрінуге бар күшті салуымыз керек.

«Оқусыз білім жоқ, білімсіз күннің жоқ» деп қазақ халқы айтқандай, білім мен ғылым – әлеуметтік жағдайды жақсартудың құралы ғана емес, өрлеуге апаратын даңғыл жол. Осы даңғылды жасайтын да, бағыттаушы да – мектеп. Ал мектептің жаны-мұғалім. Қазақтың ұлы педагогі Ы.Алтынсарин айтқандай «Маған жақсы мұғалім бәрінен қымбат, өйткені мұғалім – мектептің жүрегі». Мектеп жұмысы мен оқушы жетістіктерін өрістеудегі негізгі тұлға. Ұстаз болғандықтан, ал сол ұстаз заман талабына сай болуы үшін әрқашан ізденуі, білімдерін жетілдіруді, жан жақты, білікті болуды талап етеді.

Ұлы ағылшын ағартушысы Уильям Уарт «жай мұғалім - хабарлайды, жақсы мұғалім - түсіндіреді, керемет мұғалім - көрсетеді, ұлы мұғалім – шабыттандырады» деген екен.

Шығармашылық – бұл нақты іс-әрекет барысында жүзеге асырылатын өз бастауы, өту барысы және нәтижесі болатын үрдіс. Ал қазіргі күні әр ұстаздан талап етілетін ең басты нәтиже екені бәрімізге мәлім. Әрине, қай жұмыс болсын оның нәтижесін көру үшін көп шығармашылық керек. Қазіргі білім беру жүйесінің мақсаты-бәсекеге қабілетті оқушы дайындау.

Ұстаз атана білу, оны қадір тұту, қастерлеу, арындай таза ұстау – әр мұғалімнің борышы деп есептеймін.

Ол өз кәсібін, өз пәнін, барлық шәкіртін, мектебін шексіз сүйетін адам болу қажет. Өзгермелі қоғамдағы жаңа формация мұғалімі - педагогикалық құралдардың барлығын менгерген, тұрақты өзін-өзі жетілдіруге талпынған, рухани дамыған, толысқан шығармашыл тұлға құзыреті.

Ұстаздың бақыты – өз жұмысының нәтижесін көру. Отыз жылғы еңбегімнің жемісі-ол менің оқушыларым. Қазіргі күні олар еліміздің түрлі салаларында қызмет істеуде. Олардың жеңістерінде, табыстарында менің де аздай болса да үлесім бар деген ой жанымға жылулық, мақтаныш сезімін ұялатады.

Ұстаз болу – жүректің асылдығы. Ұстаз болу – өз уақытын аямау, өзгенің бақытын аялау. Ұстаз мәртебесі – ел мерейің әрқашан жоғарлатып, көтереді. Сондықтан да ұстаздық еткен жалықпас үйретуден балаға. Ұстаз шәкіртіне білім жолын үйретеді, білімді тас қамалды күйретеді.

Ұстаз өзі оқытқан қаншама баланың сырын түсініп, жанын ұғып, тіл табыса отырып, ата-аналарымен бала тәрбиесі бағытында жұмыстар жүргізіп, ортақ пікірмен үнемі ауысып отыратын жан. Ұстаз оқушыға жан-жақтан әсер етеді. Істеген ісі, айтқан сөзі, киген киіміне дейін. Мұғалім өз білімін көтергенде үздіксіз ізденуде болғанда ғана нағыз ұстаз болады. Ұстазына қарап шәкірт өседі. Мектептің тірегі де, сүйініші де, ақылшысы мен бастаушысы ұстаз. Ұстаз еңбегі оқушы білімімен өлшенеді. Ұстаз еңбегінің күрделілігі – әрбір оқушының жүрегіне жол табуында, әрбір бойындағы қабілетті дамыту арқылы өзін, өмірді, әлемді тануға, алдындағы жауапкершілікті, адамгершілік қадір-қасиетті сезіндіруде. Ұстазы жақсының ұстамы жақсы.

Имена собственные. Летние виды спорта

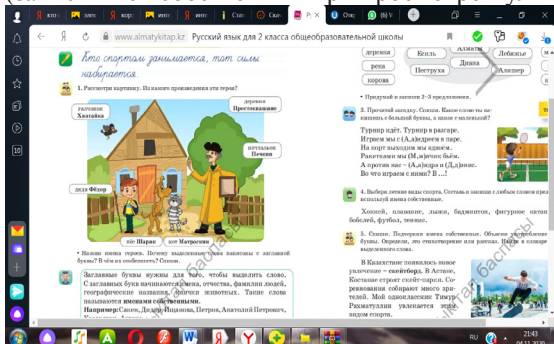
Осина А.Л.

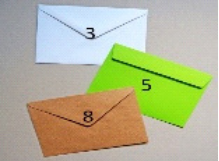
КГУ «Карасевская средняя школа»

КГУ «Отдел образования Айыртауского района» КГУ «Управление образования акимата СКО»

Цели обучения, которые достигаются на данном уроке	2.3.7.9 - писать имена собственные с большой буквы; 2.1.5.1 - строить монологическое высказывание на заданную и интересующую учащихся тему, раскрывая тему и основную мысль на основе опорных слов.
Цели урока Дифференцированное обучение	- научиться писать имена собственные с большой буквы - строить монологическое высказывание на заданную и интересующую учащихся тему, раскрывая тему и основную мысль на основе опорных слов Все учащиеся смогут: - находить имена собственные в тексте - составить монолог о способах сохранения здоровья, на основе опорных слов Большинство учащихся смогут: - различать имена собственные от нарицательных - объяснять правописание имен собственных - построить монолог о способах сохранения здоровья, раскрывая тему и основную мысль Некоторые учащиеся смогут: - составить монологическое высказывание с использованием имен собственных, раскрывая тему и основную мысль.

Критерии успеха	Находят имена собственные. Различают имена собственные от нарицательных. Пишут имена собственные с большой буквы; Строят монологическое высказывание на заданную и интересующую учащихся тему, раскрывая тему и основную мысль на основе опорных слов	
Языковые навыки	1.5. Составление монологического высказывания на заданную тему. Основные термины и словосочетания: заглавная буква, имя собственное, виды спорта, пословица, предложение, рассказ, стихотворение. Вопросы для обсуждения: - Чем имена собственные отличаются от нарицательных? - Как пишутся имена собственные? - Какие виды спорта популярны в нашем классе? Стиль языка, подходящий для диалога: разговорный	
Привитие ценностей	Ценности, основанные на национальной идее «Мәңгілік ел»: казахстанский патриотизм и гражданская ответственность; уважение; сотрудничество; открытость; образование в течение всей жизни.	
Межпредметные связи	Литература, физическая культура	
Предварительные знания	высказывание, текст, языковые и неязыковые средства общения, устная и письменная речь, предложение, сила голоса и темп речи, имя существительное, имена собственные.	
Ход урока		
Запланированные этапы урока	Запланированная деятельность на уроке	Ресурсы
Начало урока	1. Создание коллаборативной среды. АМО «Поздоровайся локтями» Дети встают в круг. Затем рассчитываются на первый-второй-третий и сделать следующее: • Каждый «номер первый» складывает руки за головой так, чтобы локти были направлены в разные стороны; • Каждый «номер второй» упирается руками в бедра так, чтобы локти также были направлены вправо и влево; • Каждый «номер третий» нагибается вперед, кладет ладони на колени и выставляет локти в стороны. (К)Фронтальная беседа. - На каком уроке вы выполняете аналогичные упражнения? - Что нужно делать чтобы быть сильным и здоровым? - Предположите, какова тема нашего урока. (После ответов учащихся формулируем тему урока.) Как вы думаете, о чем мы будем говорить на уроке? ФО (наблюдение учителя и устное оценивание «Волшебные линейки») Минутка чистописания: Кто спортом занимается, тот силы набирается. (пословица) Работа с пословицей по плану: Чтение пословицы. Объяснить значение непонятных слов. Выяснить смысл пословицы в целом: о чём она и чему учит? Подобрать жизненную ситуацию, в которой можно употребить данную пословицу. (И) Словарная работа АМО «Лексический диктант» Маленькая серо-коричневая птичка. Живёт обычно вблизи домов. (Воробей) В какой стране мы с вами живем (Казахстан) Предметы, из которых пьют, едят, используют для приготовления пищи. (Посуда) Второй месяц года. (Февраль) Продукт питания, получаемый от коров и коз. (Молоко) Школьная комната для занятий. (Класс) Шестой день недели. (Суббота)	Учебник, стр.10 Цветные карандаши

	Руководитель предприятия, учреждения или заведения. (Директор) Отдельное помещение для жилья в квартире, гостинице. (Комната) ФО «Солнышко и тучка» (самооценивание): Если ребенок написал с ошибками, то рисует тучку, в противном случае солнышко) - Какое слово отличается от всех остальных? Почему?	
Середина урока	АМО «Подумай сам –поделись в паре-обсуди в группе» (скаффолдинг) предлагаю учащимся индивидуальные карточки с заданием: Какие слова пишутся с большой, а какие - с маленькой буквы? Объясни: В вазе стоит (Р,р) оза. Это девочка (Р,р) оза. У будки сидит (Ш,ш)арик. Девочка держит в руке (Ш,ш)арик. ФО «Две звезды, одно пожелание» (взаимооценивание групп) АМО «Стартер» (просмотр фрагмента из мультфильма «Трое из Простоквашино») (запись имен собственных при просмотре мультфильма) (К) Ученики рассматривают иллюстрацию в учебнике; отвечают на вопрос: «Из какого мультфильма эти герои?»; называют имена героев; объясняют, почему выделенные слова пишутся с большой буквы и в чем их особенность; Вывод. (Г) Для дальнейшей работы необходимо разделиться на группы с помощью карточек. На карточках написаны слова: хоккей, плавные, лыжи, бадминтон, фигурное катание, катание на сноуборде, бобслей, футбол, теннис. 1 группа-Летние виды спорта 2 группа-Зимние виды спорта. Каждая группа знакомит с неизвестным видом спорта (задание было дано заранее)	Учебник, стр. 10 https://www.youtube.com/watch?v=wh6lxMpffCo стр. 10, учебник Правило, стр. 10, учебник Правила поведения в парах и группах слайд
	Задание. Найдите одинаковые слова и запишите их правильно. 1 группа. Сбирала (М, м) аргаритка (М, м) аргаритки на горе. Растеряла (М, м) аргаритка (М, м) аргаритки во дворе. 2 группа. Возвращаясь под вечер с (П,п) оля Потеряла (С, с) ерёжку (П,п) оля. Ту (С, с) ерёжку нашёл (С, с) ерёжка. Прибежал, постучал в окошко: - Отыскалась твоя (С, с) ерёжка! (группам будут даны ключи) (ФО) Динамическая пауза. Выполнение физических упражнений по свистку учителя. 1 свисток-руки вверх 2 свисток-руки в стороны 3 свисток – прыжок+хлопок 4 свисток –топанье ногами (ДО-задания разного уровня сложности) (КО) (Г) Уровень мышления: понимание, применение Критерии:	Доп. литература о неизвестных видах спорта оценочный лист свисток

	- составляет монологическое высказывание с помощью опорных слов 1 уровень. Задание: составить монологическое высказывание, опираясь на опорные слова и предложенные имена собственные (любит, друг, плавание, Юра, мой) Дескрипторы: - читает слова -1б - логично связывает опорные слова в монологическое высказывание- 2б Уровень мышления: понимание, применение. Критерии: - продолжает монологическое высказывание по предложенному началу с использованием имен собственных 2 уровень. Задание: продолжить составление монологического высказывания по предложенному началу, с использованием 3-4 имен собственных, раскрывая тему и идею (Дети играли в школу. Будикова Айгерим была учительницей физической культуры...) Дескрипторы: - читает начало монологического высказывания 1б - осмысливает начало монологического высказывания- 1б - продолжает монологическое высказывание по смыслу- 3б Уровень мышления: понимание, применение, синтез. Критерии: - составляет монологическое высказывание с использованием имен собственных. 3 уровень. Задание: составить монологическое высказывание с использованием 4-5 имен собственных, раскрывая тему и идею «Любимые летние виды спорта» Дескрипторы: - обдумывает тему и идею монологического высказывания- 1б - составляет грамотно и по смыслу монологическое высказывание -3б - раскрывает тему в монологическом высказывании с использованием имен собственных- 4б	три конверта с заданиями Стикер с баллами
Конец урока	Домашнее задание: (ДО- задания на повышение сложности) Уровень А-написать пять известных спортсменов Казахстана по алфавиту Уровень Б-составить кроссворд по фрагменту мультфильма «Трое из Простоквашино» с именами собственными Уровень В-ментальную карту «Моя спортивная семья» с использованием имен собственных В конце урока учащиеся проводят рефлексию: (И) «Пять пальцев». Задание: - На каждом отриске пальца написан вопрос. Запишите на листе бумаги с изображением ладони ответы на вопросы. - М-мизинец-мысль: какие знания я сегодня приобрел(а)? - Б-безымянный-близка ли цель: что сегодня на уроке я сделал (а) для достижения цели урока? - С-средний-состояние духа: каким было мое настроение и от чего оно зависело? - У-указательный-услуга: чем я помог(ла) другим, чем порадовал(а) их? - Б-большой-бодрость: Как я физически чувствовал(а) себя?	Автор Л. Зайверт https://econet.ru/articles/80253-metod-pyati-paltsev-prostaya-tehnika-dlya-dostizheniya-tseli
Дифференциация – каким образом Вы планируете оказать больше поддержки? Какие задачи Вы планируете поставить перед более способными учащимися? АМО «Подумай сам–поделись в паре-обсуди в группе» (скаффолдинг) АМО «Стартер» (просмотр фрагмента из мультфильма «Трое из Простоквашино») ДО (Разноуровневые задания) Домашнее задание. АМО «Лексический диктант» АМО «Поздоровайся локтями»	Оценивание – как Вы планируете проверить уровень усвоения материала учащимися? ФО «Солнышко и тучка» (самооценивание) ФО «Две звезды, одно пожелание» (взаимооценивание групп) (ФО)-оценочный лист ФО-рефлексия урока «Пять пальцев»	Здоровье и соблюдение техники безопасности Микроклимат на уроке, создание коллаборативной среды через психологический настрой. Динамическая пауза, цель которой снять статическую нагрузку, взбодрить учащихся, повысить уровень энергии в классе и помочь переключиться на следующее задание.

Вечная сила материнской любви

Буркина Наталья Леоновна

КГУ «Карасевская средняя школа»

КГУ «Отдел образования Айыртауского района»

КГУ «Управление образования акимата Северо-Казахстанской области»

Цели обучения, которые необходимо достичь на данном уроке	6.1.7.1 строить монолог описательного или повествовательного характера с элементами рассуждения с опорой на план, схему, иллюстрации, рекламные ролики; соблюдать орфоэпические нормы. 6.2.2.1 определять основную мысль, выявляя структурные части и объясняя смысл построения текста. 6.3.3.1 представлять информацию в виде комиксов, в том числе с использованием информационно-коммуникационных технологий.
Цели урока	Все учащиеся смогут: определить основную мысль текста «Легенда о материнской любви» (В.А.Сухомлинского), выделяя композиционные части текста; составить монолог описательного характера с элементами рассуждения «В чем сила материнской любви», опираясь на структуру текста – описания; представить информацию в виде комиксов по образцу, используя заготовочный материал. Большинство учащихся будут уметь: выделить основную мысль, «Легенда о материнской любви» (В.А.Сухомлинского) объясняя смысловое построение текста, используя авторские обороты; выстроить монолог «В чем сила материнской любви» описательного характера с элементами рассуждения используя 1 - 2 аргумента и выражая свою личностную позицию; презентовать информацию в виде комиксов с использованием ИКТ, подбирая самостоятельно материал соответствующий теме. Некоторые учащиеся смогут: сформулировать основную идею текста «Легенда о материнской любви» (В.А.Сухомлинского), объясняя взаимосвязь структурных частей текста; создать монолог - описание «В чем сила материнской любви», используя языковые средства для данного типа текста и художественной тропы; интерпретировать информацию в виде комиксов с использованием ИКТ в программах коллаж, Paint, Power Point, Prezi.com
Языковая цель	Учащиеся могут: - выстраивать монолог описательного характера с элементами рассуждения, используя лексику по теме урока. Ключевые слова и фразы: семья, материнская любовь, сила любви, материнское сердце, самопожертвование. Полезные фразы для диалога/письма: любовь сопровождает человека на протяжении всей жизни, но сильнее всего на свете материнская любовь. Вопросы для обсуждения: Какие же черты характера вы считаете главными в матери? Как вы понимаете выражение «Великая сила материнской любви»? В чем заключается цель жизни любой матери? Можете ли вы сказать почему...? мать пошла на самопожертвование Письменные подсказки: Я думаю, что... Автор использует такую структуру текста, потому что... По моему мнению...
Предыдущее обучение	Знание структуры, языковых особенностей типов текста (монолог-повествование). Умение работать с ПК и планшетом в программах коллаж, Paint, Power Point

План		
Планируемое время	Планируемые действия	Ресурсы
Начало урока	І Создание коллаборативной среды. Психологический настрой на урок.	Психол. настрой «Здравствуйте!». http://pedsovet.su/publ/47-1-0-5770
1 мин.	П АМО «Здравствуйте!» -Доброе утро, ребята. Я рада видеть ваши лица, ваши улыбки и думаю, что этот день принесет вам радость, общение друг с другом. Учащиеся поочередно касаются одноименных пальцев рук своего соседа, начиная с больших пальцев и говорят: желаю (соприкасаются большими пальцами); успеха (указательными); большого (средними); во всём (безымянными); и везде (мизинцами); Здравствуйте! (прикосновение всей ладонью)	Слайды с картинками, эпиграф, https://multiurok.ru/index.php/files/amo-na-urokie-mkhk-epighraf.html
3 мин.	Подведение к теме урока. К: АМО «Корзина идей» Работа с эпиграфом - Ребята, давайте вспомним, что такое эпиграф? Эпиграф – это фраза перед произведением или главой, поясняющая идею, смысл текста. Задание: Прочитайте эпиграф. Сердце матери - это бездна, в глубине которой всегда найдется прощение. (О. Бальзак) Беседа по вопросам: - Ребята, как вы понимаете эту цитату? -Обратите внимание на сопровождающие картинки? Соотнесите их с цитатой к уроку. - Предположите, какова тема нашего урока. (После ответов учащихся формулируем тему урока.) Как вы думаете, о чем мы будем говорить на уроке? ФО (наблюдение учителя и устное оценивание «Волшебные линеечки»)	Приложение 1 http://citatu.com.ua/tsitaty_o_detyah/serdtse_materi_eto_bezdna/(эпиграф)
Середина урока	Предтекстовый этап Г: АМО «Прогнозирование». Критерии оценивания: демонстрирует навыки прогнозирования, опираясь на заголовок текста и содержания последнего абзаца. Задание: Прочтите заглавие и последний абзац текста. Предположите, какое содержание может предшествовать данному выводу, о чем будет идти речь в данном тексте. Обсудите в группе, почему вы так решили? «Легенда о материнской любви» (В.А.Сухомлинский) ...Не мог после этого сын возвратится к жене, постылой стала она ему. Не вернулась домой и мать. Пошли они вдвоём степями и стали двумя курганами каждое утро, восходящее солнце первыми своими лучами озаряет вершины курганов... Дескрипторы: - владеет навыками прогнозирования; - приводит аргументы. - логично связывает предполагаемый материал с предложенным последним абзацем ФО (взаимооценивание «5П» - Полно? Правильно? Последовательно? Понятно? Примеры? (использование данных слов))	«Легенда о материнской любви» (В.А.Сухомлинский) Приложение 2
4 мин.	Текстовый этап Г (распределение ролей в группе разного уровня учебных возможностей) АМО «Графический органайзер «Карта истории» Критерии оценивания: определяет основную мысль, выделяя композиционные части текста,	
15 мин.		

3 мин.	объясняя взаимосвязь структурных частей текста и презентуют информацию в виде комиксов с использованием ИКТ Дифференцированное задание на группу: -прочитайте весь текст; -выделите структурные компоненты; -объясните, почему автор использует такую структуру текста; -определите микротемы (события) -сформулируйте основную мысль текста, объясняя взаимосвязь структурных частей текста - Уровень А. Соберите воедино последовательную серию рисунков т.е. комикс. (Ученикам даны отдельно вырезанные слова и отдельно вырезанные герои, имеется электронная подборка материала) Уровень В. Составьте комикс «О силе материнской любви» с помощью информационно-коммуникационных технологий в помощь даны ссылки на ресурс Уровень С. Самостоятельно создайте комикс по теме через программы ИКТ «Легенда о материнской любви» (В.А.Сухомлинский) Дескрипторы: - читает текст; - определяет микротемы (события) - выделяет структурные компоненты; - формулирует основную мысль текста, объясняя взаимосвязь структурных частей текста - представляет информацию в виде комиксов по сюжету текста	Приложение3 «Рабочая карта» Приложение4 Графический органайзер «Карта истории» Планшет,ПК, электронная база картинок по теме урока
10 мин.	ФО (Самооценивание «Дерево Блоба», наблюдение и оценивание учителем «Шкала достижений») Физминутка «Моя семья» Цель: снять статистическую нагрузку, взбодрить учащихся, повысить уровень энергии в классе и помочь учащимся переключиться на следующее задание. Послетекстовый этап П,К: АМО «Подумай в паре - поделись с партнером» (Учащиеся сначала работают в двойках, приходят к общему мнению, затем обсуждают в группах с целью оказания поддержки менее способным учащимся) -Как вы понимаете смысл фразы о великой силе материнской любви? Ребята, предлагаю подумать и поделиться мыслями о значении мамы в вашей жизни. Предлагаю свои размышления представить в виде монолога описания с элементами рассуждения - Давайте вспомним, что такое монолог? В чём его особенности? -Какие типы монолога нам уже известны?? Рассмотрим схему монолога описания	Приложение 5 https://www.liveinternet.ru/users/3590373/post405517134
	Схема монолога-описания. Объект описания→ его признаки→ образ -О чём можно рассказать в монологе, исходя из темы? О чём или о ком порассуждать? Что или кого можно описать? И: АМО «РАФТ» Критерии оценивания: строит монолог описательного характера с элементами рассуждения с опорой на план, схему Дифференцированные задания Задания для учащихся уровня «А» составьте план-заметку своего выступления на тему «В чем сила материнской любви?», исходя из структурных особенностей текста монолога – описания с элементами рассуждения. представьте монолог - описания с элементами рассуждения на тему «В чем сила материнской любви?», опираясь на структуру текста – описания Критерии оценивания: создает монолог – описание с элементами рассуждения «В чем сила	

	материнской любви», используя языковые средства для данного типа текста, художественные тропы Задания для учащихся уровня «В» соотнесите структурные части плана монолога – описания с их значением и подумайте, в какой части данного плана вы будете использовать аргументы? Сверьтесь с верным вариантом. Представьте монолог – описание с элементами рассуждения «В чем сила материнской любви», используя языковые средства для данного типа текста Критерии оценивания: Презентует монолог – описание с элементами рассуждения «В чем сила материнской любви», используя языковые средства для данного типа текста, художественной тропы и выражая свою личностную позицию; Задания для учащихся уровня «С» составьте план-заметку своего выступления на тему «В чем сила материнской любви?», исходя из структурных особенностей текста монолога – описания с элементами рассуждения. презентуйте монолог – описание с элементами рассуждения «В чем сила материнской любви», используя языковые средства для данного типа текста, художественной тропы и выражая свою личностную позицию; Дескрипторы: - соблюдает структуру плана текста – описания с элементами рассуждения; - логически и последовательно выстраивает свою речь; - рассказывает о силе материнской любви, опираясь на план; - использует 1- 4 аргумента в своём выступлении, подкрепляя их примерами - использует при описании художественные тропы: эпитеты, сравнения, метафоры - использует разнообразие лексики, соответствующей теме урока - выражает свою личную позицию Взаимооценивание «Три хлопка» (оценить работу в целом: 3 хлопка-отлично, 2 хлопка-хорошо, 1 хлопок-надо постараться) ФО (оценивание учителя по критериям и дескрипторам «Две звезды, одно пожелание»)	Приложение 6 Таблица с планом монолога – описания (поддержка учителем учащихся уровня А) Приложение 7 Таблица «РАФТ»
Конец урока 2 мин. 2 мин.	К: АМО «Корзина идей» Работа с эпиграфом Задание: Прочитайте еще раз эпиграф. Сердце матери - это бездна, в глубине которой всегда найдется прощение. (О. Бальзак) Беседа по вопросам: - Как вы теперь понимаете эту цитату? - Изменилось ли ваше первоначальное мнение? Аргументируйте.-Какой вывод можно сделать? Рефлексия (И) «Пять пальцев». Задание: - На каждом оттиске пальца написан вопрос. Запишите на листе бумаги с изображением ладони ответы на вопросы.. - М-мизинец-мысль: какие знания я сегодня приобрел(а)? - Б-безымянный-близка ли цель: что сегодня на уроке я сделал (а) для достижения цели урока? - С-средний-состояние духа: каким было мое настроение и от чего оно зависело? - У-указательный-услуга: чем я помог(ла) другим, чем порадовал(а) их? - Б-большой-бодрость: Как я физически чувствовал(а) себя? Домашнее задание: уровень А - напишите синквейн на тему урока уровень В - создайте обложку к тексту В.Сухомлинского «Легенда о материнской любви» уровень С - создайте тизер к произведению В.Сухомлинского «Легенда о материнской любви»	https://multiurok.ru/index.php/files/amo-na-urokie-mkhk-epighraf.html http://citatu.com.ua/tsitaty_o_detyah/serdtse_materi_eto_bezdna/(эпиграф) автор Л. Зайверт https://econet.ru/articles/80253-metod-pyati-paltsev-prostaya-tehnika-dlya-dostizheniya-tseli

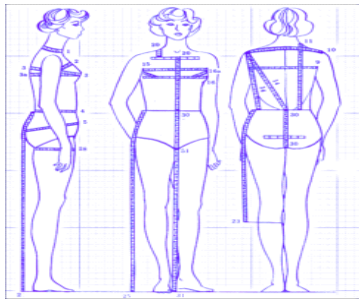
Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді жинау мен бұйымды сәндеу

Болекбаева Мадина Маратовна

Көркем еңбек пәні мұғалімі

«Н.Әлмұханбетов атындағы орта мектебі» МДШО КММ

Алматы облысы Кербұлақ ауданы

Сабақтың түрі	Жаңа сабақты игеру сабағы		
Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары (оқу бағдарламасына сілтеме)	9.2.3.1 Бұйымды жасау барысында материалды өңдеудің тиімді әдістерін таңдау және қолдану. 9.2.3.2 Дербестік пен сенімділікті көрсете және заманауи материалдарды, конструкцияларды, түрлі техникаларды қолдана отырып қиын әрі бірегей бұйымдар жасау.		
Сабақ мақсаттары	Бұйымды жасау барысында материалды өңдеудің тиімді әдістерін таңдау және қолдану. Дербестік пен сенімділікті көрсете және заманауи материалдарды, конструкцияларды, түрлі техникаларды қолдана отырып қиын әрі бірегей бұйымдар жасау.		
АКТ қолдану дағдылары	Сабақ кезінде оқушыларға тақырыпқа байланысты бейне ролик, презентация көрсету.		
Бастапқы білім	Алдыңғы бөлімнен алған дағдылары		
Сабақ барысы			
Сабақтың жоспарланған кезеңдері	Педагогтың іс-әрекет	Оқушының іс -әрекеті	Ресурс-тар
Сабақтың басы Қызуғышылық ты ояту кезеңі 5-минут	1. Сабақта коллаборативті орта орнату 2. Сабақтың тақырыбы мен таныстыру Сабаққа қойылған мақсаттармен және тапсырмалармен оқушыларды таныстыру Болашақ жобамен таныстыру.	1. Оқушылардың амандасуы,сабаққа дайынды. 2. Сабақтың мақсатымен таныстыру. 3. Жоба мақсаттарымен танысу.	Оқулық, сызба жұмыстары 1-слайд
Сабақтың ортасы 20-минут	Оқушылармен сәлемдесу 1. Жаңа тақырыпқа ену барысында шағын топтарға бөліну «өзін-өзі басқару әдісі» арқылы жұмыс істеп, оқушылар пончо немесе кейпо, сонымен қатар қосалқы құралдар өндірісінің кезеңдерін анықтайды. Шығармашылық тапсырма Классикалық панчо үлгісі Үлгі алынатын негіздің басты көрсеткіші кеуде айналымы болып табылады. Сол үшін өлшем алу маңызды болып табылады. 	Мұғаліммен сәлемдесу,сабаққа дайындалу. Өзін-өзі басқару қаблеті арқылы өздігінен топқа бөліну. Топтағы оқушыларды үдерістің түрлі кезеңдеріне жауапты етіп тағайындайды, мысалы, шаблон дайындау, мата кесу, тігісті орындау, әсемдеу, сапаны қамтамасыз ету. Оқушылар қабырғаға ілетін өз өндірістерінің ақырғы мерзімін көрсететін блок-схема жасайды Классикалық модел үлгісін (выкройка) алу үшін қиын емес әрекеттерді орындау керек: Болашақ бұйымның биіктігін өлшеңіз: арқаның жоғары жағынан қалаған ұзындыққа дейін. Иық, қол және мойын айналымы өлшемдерін алу Бір жағы болашақ бұйымның биіктігі, ал ені қол иық өлшемдеріне және мойын айналымының 1/3 бөлігіне спй болатын тік төртбұрыш сызыңыз. Бір бұрышта мойын сызығын салыңыз Үлгіге керек түзетулер енгізіңіз	Тігін машина сы, сурет тер, сызба жұмысы 2-слайд

	қол ұзындығы (иықтың жоғары нүктесінен білекке дейін өлшенеді); бел көлемі; иық (мойын негізінен иық буындарына дейін өлшенеді); мойын айналымы (ең төменгі нүктесінде өлшенеді) Классикалық модел үлгісін (выкройка) алу үшін қиын емес әрекеттерді орындау керек: Сіз пончоны, белбеу жасап, белбеуді былғары немесе жұмсақ терімен өңдеп, оны бел деңгейіндегі өтпелі тесік арқылы өткізуге болатындай жасай аласыз. Алдыңғы ұзындығы бойымен бекітуге арналған белдікті пончо нұсқасы да өте әдемі. мысал келтіреді; Деңгейлік тапсырмалар,өзіндік жұмыс. В) Бір-бірін мұқият тыңдап, кері байланыс береді; Оқушыларға танымал визажист Санди Бексырғаның сабағынан үзінді бейнематериал көрсетіледі Оқушылар сән өнеркәсібі мен дизайн саласына байланысты мамандықтарды зерттеп өз альбомдарына сол мамандықтың иесі қандай дағдыларға ие болу керектігіне мысал келтіре отырып, тоқталады.	Оқушылар топпен жұмыс жасайды. Топқа атақты брендтердің атымен бөлуге болады. Арнайы қалташа ішінде брендтердің логотипі бейнеленген карточка алу арқылы топқа бөлінеді. Аксессуарылар, шаш үлгісі, визаж құралдары зерттеу жасау міндеттеледі. Критерий: 1) топ аксессуарылардың түрлерін анықтап, зерттейді; 2) топ шаш үлгісі, шаштараз-стилист туралы ақпараттар жинақтап, шаш үлгілері туралы айтады; 3) визаж ұғымын анықтап, оған тән терминдермен жұмыс жасайды; Әр топ постер қорғайды, постерді бір-біріне мозайка әдісі арқылы таныстырып қорғайды. Постер қорғауға критерий: А) Өз тақырыптарын нақты дәлелдер келтіру арқылы ашады; Б) Тақырыпқа байланысты әр саланың танымал адамдарынан мысал келтіреді; Оқушылар мысал келтіріп өзіндік жұмыс орындайды. Мысалы: модельерлер, суретшілер, визажистер, шаштараздар және т.б.	3-слайд үлгі сызбалар, бор, өлшеуіш құралдары т.б.
Деңгейлік тапсырмаларды орындау 10-минут			4-слайд
Сабақтың соңы 5-минут	6. Бағалау Критерии көмегімен оқушылар бірін-бірі бағалайды.		Бағалау парағы
	7. Сабақтың қорытындысын шығару Неені жақсы орындай алдыңыз? Нәтижені жақсарту үшін не істеу керек? Сабақта қандай қиындықтарға тап боласыз және неге?		

Оқушыларға «футбол» ойынын жасөспірімдер арасында үйретудің тиімді әдіс-тәсілдері (авторлық бағдарлама)

Абенов Асқар Еркінбаевич

Дене шынықтыру пәні мұғалімі

М.Токжігітов атындағы №42 жалпы орта мектебі

Түркістан облысы Мақтаарал ауданы

Түсінік хат

Футбол – тұрғындардың кең көлемдегі денсаулығын нығайтып және дамытатын дене тәрбиесінің көпшілік қолданылатын құралдарының бірі. Футболмен қазіргі кезде 3 миллионға жуық адам айналысады. Бұл шындығында да халықтық ойын, онымен ересектер, жасөспірімдер және балалар да шұғылданады. Футбол – атлетикалық ойын. Ол адамның дене қасиеттерін, жылдамдықтың, ептіліктің, төзімділіктің, күштің дамуына ықпал жасайды. Адамның ерік – жігерін шыңдайды. Футбол ойынының мақсаты екі коллективтің арасындағы бәсекелесте екеуінің де мақсаты бір ғана – жеңіс. Жеңіске деген ұмтылыс футболшыларды коллективтік әрекетке, өзара көмекке, достық және жолдастық сезімді тәрбиелейді. Футбол ойыны кезінде әрбір ойыншы өзінің жеке іс – қабілетін көрсете білуге, мүмкіндік ала отырып, сонымен бірге жеке ұмтылысты жалпы командалық мақсатқа жетуді талап етеді. Футболдан оқу жаттығу және жарыстар жыл бойы өтетін болғандықтан, климаттық және метрологиялық жағдайлардың жиі өзгеріп отыруы, дененің шынығуына ағзаның қарсы тұруын көтеріп және бейімделу мүмкіншілігін кеңейтуге септігін тигізеді. Спорттың басқа түрінен өткізілетін жаттығуларда, көбінесе қосымша спорт түрі ретінде футбол ойынын қолданылады. Бұл дегеніміз футбол дененің дамуына ерекше әсер етеді, таңдаған спорт түрі бойынша жақсы дайындыққа септігін тигізеді.

Мақсаты: Футбол ойынында екі коллективтің арасындағы бәсекелесте екеуінің де мақсаты бір ғана – жеңіс. Жеңіске деген ұмтылыс футболшыларды коллективтік әрекетке, өзара көмекке, достық және

жолдастық сезімді тәрбиелейді. Футбол ойыны кезінде әрбір ойыншы өзінің жеке іс-қабілетін көрсете білуге мүмкіндік ала отырып, сонымен бірге жеке ұмтылысты жалпы командалық мақсатқа жетуді талап етеді.

Міндеттері: Футбол ойыны жалпы дене дайындығының жақсы бір құрал болып қызмет атқарады. Әртүрлі бағытты өзгертіп жүгіру, түрлі секіру, құрылымы жағынан әртүрлі сипаттағы дененің қозғалысы, допты алып жүру, қозғалыс жылдамдығы, ерік сапасының дамуы, тактикалық ой – осының барлығы жиылып көптеген бағалы сапаларды жетілдіреді. Мектепе футболшыларының дене – күш, техникалық және тактикалық дайындығын жетілдіру, жаттықтыру әдістемесіндегі әлі пайдаланылмаған қордағы жаңа мүмкіндіктерді іздестірумен тығыз байланысты. Футбол ойынындағы техникалық тәсілдерді нығайту және жетілдіруге арналған арнайы жаттығулар, жалпы дене дайындығының жаттығулары; Сабақты бекіту мақсатымен топтық жұмыс жүргізіліп, оқушылар командаға бөлініп футбол ойыны ойнайды және жаттығудың қорытынды кезеңінде оқушылармен бірлесіп талдау жасалып, тиісті бағалау жүргізіледі.

Оқушыларға қойылатын талаптар:

Білу - жалпы футбол ойынына машықтану барысында ойынның іс-әрекетін, әдіс-тәсілдерін жаттығу барысын біледі.

Түсіну - футбол ойынының басқа спорттық ойын түрлерінен айырмашылығы мен маңыздылығын түсінеді.

Қолдану - спорттық додалар мен жарыстарда жасап, үйреніп жүрген әрекеттерін пайдаланып қолданады.

Талдау - оқушылар теориялық практикалық үйренген жаттығу барысын талдап, саралайды, жүйеге келтіреді.

Жинақтау - жаттығулар кезінде машықтану дағдыларын жинақтап, топтап, біріктіре алады.

Бағалау - оқушылар үйренген, үйреніп күнделікті дайындалып жүрген жаттығуларын анықтай алады.

№	Сабақтың тақырыбы	Сағат саны																		
1	Футбол ойынының тарихы. Кіріспе.	1	+																	
2	Ойынның ережелері туралы түсінік.	1		+																
3	Ойыншының тұрысы, қозғалу техникалары.	1			+															
4	Допты алып жүрудің тактикасы мен техникасы.	2			+	+														
5	Баспен соққы жасау және пас беру.	2				+	+													
6	Орын ауыстыру, тоқтату және бұрылу техникасы.	1								+										
7	Қорғаушының қарсылығынсыз немесе қарсылық көрсету кезіндегі доппен қозғалыс.	1											+							
8	Қақпашының ойыны және ойын ережесі.	1												+						
9	Доппен және допсыз әрекет етуші ойыншыға қарсы әрекет, допты қағып жіберу және аяқпен іліп кету.	1																	+	
10	Шабуыл мен қорғаныстағы жекелеген тактикалық әрекеттер.	1																		+

11	Шабуыл мен қорғаныстағы топтық және командалық тактикалық әрекеттер.	2								+	+	
12	Алаңның сыртынан допты ойынға қосу.	3								+	+	+
13	Футбол ойыны және теориялық білімін көтеруі.		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Бағдарламаның негізгі мазмұны: Бағдарламада оқушылар оқу жоспарларында аз сағат бөлінген спорттық ойын футбол түрін меңгереді, олар өздері кез-келген мәселелерді шеше білуге дағдыланады, ұжымдық, топтық мүдделерді қорғай білетін шыныққан, денсаулығы мықты жас ұрпақ тәрбиелеуге үлес қосады.

Футбол ойынының тарихы. Кіріспе. 1 сағат

- Футбол ойынының шығу тарихы жалпы ойын туралы мағлұматтар.

Ойынның ережелері туралы түсінік 1 сағат

- Спорттық футбол ойынының ережелері, жасап жасауға болмайтын әрекеттер.

Ойыншының тұрысы, қозғалу техникалары 1 сағат

- Ойыншының ойын барысында ойыншы тұрысын және қозғалыс техникаларын меңгеруі.

Допты алып жүрудің тактикасы мен техникасы 1 сағат

- Допты алып жүрудегі тәсілдер.

Баспен соққы жасау және пас беру. 1 сағат

- Баспен соққы жасау және пас беру тәсілдері

Орын ауыстыру, тоқтату және бұрылу техникасы 2 сағат

- Ойында ойыншылардың орын ауыстыру, допты тоқтату және бұрылу әрекеттері.

Қорғаушының қарсылығынсыз немесе қарсылық көрсету кезіндегі доппен қозғалыс

2 сағат

- Қорғаушының қарсылығынсыз немесе қарсылық көрсету кезіндегі қозғалыстар.

Қақпашының ойыны және ойын ережесі 1 сағат

- Қақпашының ойыны және ойын барысындағы іс-әрекеті.

Доппен және допсыз әрекет етуші ойыншыға қарсы әрекет, допты қағып жіберу және аяқпен іліп кету 2 сағат

- Доппен және допсыз әрекет етуші ойыншыға қарсы әрекет, допты қағып жіберу және аяқпен іліп кету қозғалысы.

Шабуыл мен қорғаныстағы жекелеген тактикалық әрекеттер 1 сағат

- Ойын кезіндегі ойыншының шабуыл мен қорғаныстағы жекелеген тактикалық әрекеттері.

Шабуыл мен қорғаныстағы топтық және командалық тактикалық әрекеттер 1 сағат

- Шабуыл мен қорғаныстағы топтық және командалық тактикалық іс-әрекеттері.

Алаңның сыртынан допты ойынға қосу 1 сағат

- Алаңның сыртынан допты ойынға қосу.

Футбол ойыны және теориялық білімін көтеруі (әр сабақта).

Күтілетін нәтиже:

Қашан, қалай орындау керектігін ойланып, мүмкіндігінше өздері шешім қабылдауға үйренеді.

Жекелей, ұжымдық, топтық максаттарды орындауда белсенділік танытады.

Салауатты өмір салтын лайықты қоғамдық өмірмен байланыста болып, көпшіл және білімді болып өседі.

Спорт саласына жаңа резервтер дайындалады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

Цирик Б.Я. Футбол / Цирик Б.Я., Лукашин Ю.С. - М.: Физкультура и спорт, 1982.

Монаков Г.В. Техническая подготовка футболистов. М., 1994.

Интернет желісі (You tube, google, amigo) және т.б.

Абсолямов Асқар Владимирович
Математика пәні мұғалімі
КММ «Қазы жалпы орта білім беретін мектебі»
Павлодар облысы
Аққулы ауданы

Түсінік хат

9-сыныпта математика пәні бойынша мемлекеттік қорытынды аттестацияны жүргізудің жаңа формада өткізілуі мұғалімнің жұмысының әдіс тәсілдерінің

Қорытынды аттестацияға дайындық жоспары

өзгеруін талап етеді. Бұл қандай қажеттіліктерден туындайды? Математика пәні бойынша емтихан материалдарының оқушылардың біліміне, біліктілігі мен дағдысына талаптың өзгеруімен байланысты болып отыр.

Білім алушыларды қорытынды аттестаттау жаңартылған білім беру мазмұны бойынша негізгі орта білім беру мазмұны бойынша негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптары үшін «Алгебра» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын қамтиды. Оқушылардың білімі мен біліктілігінің деңгейі, дағдылары МЖМББС-ның нәтижелерімен анықталады.

Сұрақтардың құрастырылуы өзгерді, сұрақтар дәстүрлі емес, жанама түрде қойылады, есептердің

жауаптары тыңғылықты талдауды талап етеді. Осының бәрі міндетті білім деңгейін қарастыратын А бөлімінде қамтылған. А бөлімі бір дұрыс жауабы бар көп таңдауды қажет ететін сұрақтардан тұрса, В бөлімі қысқа және толық жауапты қажет ететін сұрақтар болып келеді.

Жалпы білім беретін сыныптарда математика пәні бойынша емтиханның бірінші бөліміне көп көңіл бөлу керек, өйткені бірінші бөлім ғана қанағаттанарлық бағаны қамтамасыз етеді.

Мемлекеттік қорытынды аттестацияға дайындық жүйесі

1. Тақырыптық жоспар құру. Сағат саны барлық оқу материалын қайталауға жететіндей тиянақты ойластырып жоспарлау керек. Емтихан жұмыстарының мазмұнын тыңғылықты талдап отырып, дағдыны қажет етпейтін, танысуға берілген тақырыптардан сағат санын үнемдеп алуға болады.

2. Емтихан материалдарына сәйкестендіріп ағымдағы оқу материалдарының тапсырмаларын қосу керек.

3. Ағымдағы бақылау жұмысы мазмұнына емтихандық есептерді енгізу керек.

4. Біліктілік пен дағдыны арттырудағы қорытынды қайталауларды емтиханда оң нәтиже көрсетуді талап ететіндей құрастыру керек.

Жұмыстың әр бөліміне сабақ барысында, сабақтан тыс уақытта дайындық жүргізіледі. Емтиханға дайындалуға арналған жинақтар, «Достық» білім беру орталығы ұсынған тест жинақтары мен сайттар / www.dostykbilim.kz; <https://itest.kz/kz/voud-4/matematika-71706>, ustudy.kz / қолданылады.

Оқушылардың барлық тақырыптар бойынша көрсеткіштерін қадағалау және оқу материалын меңгеру деңгейін уақытылы түзету - емтиханға нәтижелі дайындалудың негізгі шарты.

Өзектілігі:

Қорытынды аттестацияға дайындалуда математикадан

Күнтізбелік-тақырыптық жоспар

Барлығы – 34 сағат.

Аптасына – 1 сағат.

тикадан оқушылардың білімдерін және біліктілік, дағдыларын қалыптастырады, пәнге деген қызығушылығын оятады, өмірде қолданады.

Мақсаты:

Мемлекеттік емтиханға дайындалушылардың математика пәніне деген қызығушылықтарын арттыра отырып, пән бойынша алған білімдерін жүйелеу, өткен тақырыптарды меңгергендерін тексеру;

Білім-біліктерін және математика ғылымының жетістіктерін күнделікті өмірде пайдалануды насихаттау;

Таным іс-әрекеттер мен логикалық ойлауды дамыту, есептеу дағдыларын жетілдіру;

Қиынға ұмтылу, зерттеушілік, ізденушілік қасиеттерін арттыру;

Қосымша материалдар және сайттармен жұмыс істеуге машықтандыру.

Міндеттері:

Оқушыларға стандартқа сай білім беру;

Мемлекеттік қорытынды аттестациядан жоғары балл алуларына жағдай жасау;

Айналада болып жатқан нақты құбылыстарды математикадан алған түсініктері арқылы ойлай білуге үйрету;

Болашақта мамандықты дұрыс таңдауларына ықпал ету.

Күтілетін нәтиже:

Емтихан тапсырушылар дұрыс жауаптарын таңдап, тест сұрақтарын шешу әдістерін біледі;

Өткен тақырыптар бойынша тест сұрақтарына жауап беру дағдылары дамиды;

Қиындық деңгейі жоғары есептерді шығаруға ұмтылады;

Емтиханнан жоғары балл жинайды.

Оқушылар болашақтарын нақты болжап, таңдаған мамандығына жақын білім алуына мүмкіндік болады.

№	Тақырыбы	Сағат саны	Мерзімі
1	Натурал санның бөлінгіштігі. Жай бөлшектердің қасиеттері.	1	
2	Пропорция. Пропорцияның негізгі қасиеттері.	1	
3	Процентке байланысты негізгі есептер	1	
4	Алгебралық өрнектерді түрлендіру.	1	
5	Алгебралық теңдеулер және теңдеулер жүйесі.	1	
6	Қысқаша көбейту формулалары.	1	
7	Тест жұмысы.	1	
8	Мәтіндік есептер.	1	
9	Квадрат теңдеулердің формуласы. Квадрат теңдеуге келтірілген есептер.	1	
10	Квадрат теңдеулерді шешудің тәсілдері. Квадраттық функция, қасиеттері, графигі.	1	
11	Тест жұмысы.	1	
12	Алгебралық теңсіздіктер.	1	
13	Квадрат түбірдің қасиеттері.	1	
14	Квадрат теңдеулерді шешудің тәсілдері. Квадраттық функция, қасиеттері, графигі.	1	
15	Алгебралық теңсіздіктер. Квадрат түбірлері бар өрнектерді түрлендіру.	1	
16	Квадрат теңсіздіктер.	1	
17	Бөлшек-рационал теңсіздік жүйесі	1	
18	Тест жұмысы.	1	
19	Теңдеулер, теңсіздіктер және олардың жүйесі.	1	
20	Статистика және ықтималдықтар, комбинаторика элементтері	1	

21	Контекст негізіндегі тапсырмалар	1	
22	Тізбектер. Арифметикалық прогрессия.	1	
23	Арифметикалық және геометриялық прогрессиялардың n-ші мүшесінің және алғашқы n мүшесінің қосындысының формулалары.	1	
24	Геометриялық прогрессия. Есептер	1	
25	Тест жұмысы.	1	
26	Негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктер. Пифагор теоремасы	1	
27	Тригонометриялық тепе-теңдіктерді түрлендіру.	1	
28	Келтіру формулалары. Қосу формулалары	1	
29	Үшбұрыштардың ұқсастығы, үшбұрыштың элементтерін табу	1	
30	Синустар және косинустар теоремалары	1	
31	Геометрия есептері. Үшбұрыштарды шешу	1	
32	Көпбұрыштардың аудандары. Сырттай және іштей сызылған көпбұрыштар	1	
33	Векторлар. Векторлардың скаляр көбейтіндісі. Есептер шығару.	1	
34	Тест жұмысы.	1	

Қосымша: емтиханға дайындық /сабақ кестесі/, қорытынды аттестация дайындығына қатысатын оқушылар тізімі, сынып оқушыларына мінездеме.

Пайдаланылған әдебиеттер:

Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы «Назарбаев Зияткерлік мектептері» дербес білім беру ұйымы

«Алгебра» пәні бойынша қорытынды аттестаттау спецификациясы 9-сынып Нұр-Сұлтан, 2020

Алгебра: жалпы білім беретін мектептің 9-сынып оқушыларына арналған оқулық /Г.Н.Солтан, А.Е. Солтан, А.Ж. Жумадилова.-Көкшетау-2030, 2019. -320 б.:ил.

Алгебра. Жалпы білім беретін мектептің 7-сыныбына арналған оқулық А.Е. Әбілқасымова, Т.П. Кучер, В.Е. Корчевский, З.Ә. Жұмағұлова – Алматы: Мектеп, 2017. -272 б.

Есетова Құралай Қалыбекқызы
Педагог-психологы
Ы.Алтынсарин атындағы орта мектебі
Атырау қаласы

Психологтың ата-аналармен жұмысы

Мектеп психологының ата-аналармен жұмысы бірнеше бағытты құрайды:

- Балаға отбасының демеу көрсетуіне жағдай жасау (отбасы жағдайына кіріспеу принципін ұстана отырып, әріптестік жағдайы);
- Балалардың маңызды мәселелері жайында ағарту және кеңес беру (ата-аналар жиналысы, кездесулер);
- Ата-ана сұранысы бойынша бала-ата-ана қарым-қатынасы сұрақтары бойынша кеңес беру;
- Ата-анаға психологиялық қолдау көрсету.

Осы бағыттардың кез келгені мектеп психологының және ата-ананың өзара бірлескен әрекетін қажет етеді.

Ата-анамен жұмыс қажеттілігі дамудағы әлеуметтік жағдайды қалыптастырудағы олардың рөлімен анықталады. Баланың жақын ересекпен араласуы, дамудың негізгі шарты бола отырып, оның жеке тұлғасының ішкі құрылысын өзгертетін сыртқы әлеуметтік құрылысын береді

Психологтың отбасымен жұмысы отбасының жүйелі дамуын түсінуді талап етеді (отбасы балада симптом пайда болуына қалай әсер етеді) және жеке реакцияларды бағалауды да талап етеді (отбасының әр бір мүшесінің алдында және баланың алдында қандай мәселелер туындайды). Әңгіменің басында отбасыда және өзара қарым-қатынаста не жақсы жүріп жатқанын анықтап алған маңызды. Бұл жағымды бағытталуға және босаңсуға, отбасында жақсы және мықты не бар екенін, неге сүйенуге болатынын анықтауға мүмкіндік береді.

Әрбір жағдайда әртүрлі контексте талқыланады. Бірінші әңгіменің мақсаты - отбасының өзара әсерін түсіну, оның мықты және әлсіз жақтарын талқылау бола алады. Міне мысалға қоюға болатын сұрақтар: мәселе қай уақытта туындайды, қандай жағдайда, және қай уақытта туындамайды; туындап тұрған мәселелерге ата-ананың, балалардың, ұстаздардың қандай қатысы бар; ата-ана баладан не күтеді, өз балаларының болашақтарын олар қалай көреді. Ата-аналарға бала дамуын зерттеу сауалнамасын ұсынуға болады.

Ата-аналарға ұсынуға болатын сауалнаманың бір түрі.

- Зерттеу күні
- Баланың аты, тегі
- Туған күні
- Тұрмыстық жағдай: отбасының алатын жалпы

көлемі, бөлме саны. Жеке, жалпы аз тұрғынды немесе көптұрғынды пәтер. Баланың жеке бөлмесі бар ма, онымен бірге бөлмеде тағы біреу тұра ма, адам саны

- Материалдық жағдай: төмен, орташа, жоғары
- Ата-анасы туралы мәлімет, олардың жасы, білімі, зерттеу кезіндегі мамандығы, отбасы құрамы (бірге тұратын)

- Отбасы толық, айырылысқан (айырылысу кезінде бала неше жаста болды), айырылысу себебі, өгей әке мен өгей шешенің болу/болмауы

- Отбасындағы қарым-қатынас
- Отбасы мүшелерінің ішімдік пайдалануы
- Ата-ансының денсаулық жағдайы, ұзақ мерзімді және психикалық аурумен ауру/ауырмаулары, ата – анасының мінезіндегі жарқын көріністері

- Туыстарының арасында қиын оқыған, ауыр мінезді, психикалық аурулармен ауратын адамдардың болу/болмауы

- Отбасындағы нешінші бала
- Жүктілік кезінің өтуі, қиыншылықтардың болуы
- Туу кезінде болған қиыншылықтар, туу кезінде алған жарақаттар, туа біткен кемшіліктер

- Нәрестелік және ерте балалық шақ кезіндегі дамудағы ерекшеліктер: моторлы даму, сөйлеу, бір жасқа дейінгі күрделі аурулар, бір жастан кейінгі аурулар, операциялар, дәрігерде тіркеуде тұрды ма

- Тәрбиелеудегі ерекшеліктер: ясли, балабақша, үйдегі тәрбие

- Мектеп, мектепте қиындықтардың болуы, қосымша дайындық

- Бала тәрбиесімен көбінде кім айналысады, бала кімнің ойымен санасады, тәрбиелеу принциптері, отбасында қабылданған жазалау түрлері

- Бала бос уақытын қалай өткізеді
- Бала дене дамуының жағдайы, жыныстық даму
- Көңіл-күйі: көбінде қандай көңіл-күйде болады, көңіл-күйдің тұрақтылығы

- Әрекеті, әрекетінің жеке ерекшеліктері, шаршауы, жиі айтатын шағымдары.

Сауалнамадан басқа ата-аналарға ұсынылатын әдістемелер: «Менің баламның өмір тарихы» атты шығарма, бала жұмысымен салыстырмалы алынатын бағалау-өзіндік бағалау әдістемесі РЕП және т.с.с.

Балаға ұсынылатын әдістемелер: отбасы суреті және оның модификациясы, Рене-Жилияның әдістемесінің бейімделген нұсқасы, «Аяқталмаған сөйлемдер» әдістемесінің әр түрлі нұсқалары, бағалау-өзіндік бағалау әдістемесінің модификациясы, Б.Шелбидің «Ертегі» тесті және т.с.с. Баламен проективті интервьюдің жобалап берілген сұрақтары:

- Сен кіммен тұрасың?
- Кімді ойнағың келеді?
- Ең бірінші кімді күтесің?
- Өз басындағы қиыншылықтармен кіммен бөлісе-сің?
- Жазалаудан қорқасың ба?
- Сен өз балаңды осылай тәрбиелейсің бе?

А. В. Потапова, С. К. Нартова-Бочавер

Психологтың ата-аналармен жұмысының формалары

Бала өмірін жақсарту мақсатында ата-ана рөлін мектеп өмірінде күшейту ерекше маңызды. Бұл жұмыс

формасы тек қана отбасымен тығыз байланыс ұстау ғана емес, ал ата-ананың кез келген уақытта сабаққа қатысуы, бірге қыдыруға, саяхатқа шығуы, әр түрлі ойындарда, мерекелерде, туған күндерде бірге болуы.

Алайда барлық ата-ана бірдей бала өмірінде белсенді рөл атқаруға дайын болмайды. Осындай қиын кездерде мектеп пен отбасы арасындағы қарым-қатынаста делдал болатын, ата-ананы бала мен педагогтарға жақындастыратын психологтың атқаратын рөлі зор. Жиі психологтардың өзіне ата-анамен жағымды қарым-қатынас орнату қажет болып жатады, өйткені оларды педагогикалық және психологиялық дайындығы өте төмен болуы мүмкін.

Әдетте психологтың ата-анамен жұмысы баланы мектепке немесе басқа бір мекемеге қабылдар кездегі әңгімелесуден басталады. Осы әңгіме барысында ата-ананың баланың мектепке келуі туралы, оның тәрбиесіндегі мектептің атқаратын рөлі туралы көзқарастары және талап-тілектері анықталады, психологпен жағымды әріптестік қарым-қатынас орнатылады. Баланың мектепке келуіне дейінгі отбасымен қарым-қатынас орнату формалары да бар. Мәселен оларды мектепке шақыру, таныстыру, мектептің жабдыкталуын көрсету және т.с.с. Мұндай демонстрация ата-анаға өзін қажетті сезінуге, өзін маңыздырақ сезінуге және барлық үрдістің бір мүшесі ретінде сезінуге көп көмегін тигізеді. Оларға тәрбиелеу мен оқытудың әдіс-тәсілдерін, жақын уақыттағы сабақ кестесін, факультатив сабақтардың кестесін жазбаша түрде ұсынуға болады.

Дұрысы ең алдымен алғашқы диагностиканы жүргізіп, медициналық картамен танысқан жөн.

Бала туралы және отбасы туралы негізгі мәліметтерді сауалнама жүзінде алу маңызды. Бұл мәліметтерге жатады: баланың туған күні, айы, жылы және қазіргі уақыттағы нақты жасы, ата-анасы туралы мәлімет (шешесі мен әкесінің тегі, аты, әкесінің аты, туған жылы және орны, ұлты, білімі және мамандығы, оқу және жұмыс орны). Дәл осындай ақпаратты бала тәрбиесінде елеулі орын алған немесе алатын адамдар туралы алған жөн. Бұл ақпараттар отбасында қалыптасқан тәрбиелеу жүйесін, оның мәдени ерекшеліктерін, баланы тексеру кезінде анықталған дамуындағы белгілі бір тежеулер мен ахауларға әкелген жағдайларды түсінуге көмектеседі. Мысалы, алты жасар бала сөздерді дұрыс айта алмайды, оның грамматикалық сөйлеуі нашар. Ата-анамен сөйлесу кезінде, олардың ұзақ уақыт айталық Өзбекстанда тұрып келгендері және бала осы уақытқа дейін өзбекше сөйлегені анықталады. Сәйкесінше бұл оның интеллектуалдық дамуына еш қатысы жоқ. Бұл жиі оралмандарға және балалары ата-әженің қолында тәрбиеленген балаларға қатысты.

Психологқа отбасының әлеуметтік мінездемесі қажет, онда болады:

- Отбасы құрамы: толық, толық емес, ыдырап бара жатқан, тұрақты;
- Тұрмыстық жағдайы: жеке пәтер, коммуналды үйдегі бөлме, туыстарымен және с.с.;
- Айлық орта табыс: ортадан жоғары деңгей, орта деңгей, ортадан төмен деңгей;
- Ата-ана арасындағы қарым-қатынас сипаты: толық түсіністік, басымдылық (әкенің, ананың, басқа

туыстарының), қактығыстар, ұрыстар, келіспеушілік, елемеушілік, жақтырмау, т.с.с.;

- Баланың тәрбиесімен жиі айналысады: анасы, әкесі, әжесі, ағасы, әпкесі;

- Егер отбасы толық емес немесе айырылысқан болса, онда бұл жағдай балаға қалай әсер етті: ол ата-анасының екеуімен де көрісіп тұрады, әжесімен тұрады, әкесін немесе шешесін көрмейді, т.с.с.;

- Отбасы құрамында қанда да бір өзгерістер болды ма, не себепті, балаға ол қалай әсер етті.

Психологтың бұл мәліметтерді толық ала алмауы да мүмкін, себебі бұл ақпараттар отбасының ішкі өміріне қатысты, және ата-аналар оны талқыламаулары да мүмкін. Егер қатты қажеттілік етпесе, ішіндег кейбір сұрақтарды қоймай-ақ қоюға болады. Алайда дамуда жағымсыз тенденциялар анықталған кезде, ата-аналармен жағымды ашық атмосфераны орнатқан жөн, мәселен отбасы жағдайы баланың психикалық жағдайын түсінуге аса маңызды септігін тигізеді. Баланың қорқынышы мен невротикалық жағдайы оның жақында бастан кешкен жағдайына тікелей байланысты болуы мүмкін. Бұл жағдайда олармен коррекция жүргізу оңайырақ. Ал мүмкін оның бұл жағдайының ұзақ тарихы бар және ол көптеген себептерге байланысты шығар, бұл жағдайда коррекция өте күрделі өтеді және мүмкін басқа мамандардың да көмегі қажет болып қалуы мүмкін.

Баланың психологиялық дамуын бағалау үшін оның денсаулығы туралы, жатырышілік дамуы, тіпті тұқымқуалауы туралы ақпараттар да өте маңызды. Әңгіме барысында психолог бала туу кезіндегі ата-ананың екеуінің де жасын, нешінші жүктіліктен туған бала екендігін, жүктілік немесе босану кезінде қандай да бір патологияның болу-болмауын, болса

қандай, туғаннан кейінгі баланың денсаулық жағдайын анықтайды. Бұл мәліметтер баланың дамуындағы және әрекетіндегі ерекшеліктерді түсінуге септігін тигізеді.

Ата-анамен әңгімелесу кезінде алынған көптеген мәліметтер баламен қандай да бір қиындық кезінде көп септігін тигізеді.

Баланың даму тарихымен танысқаннан кейін оның отбасын тереңірек зерттеу керек.

Отбасымен жұмыс. Отбасындағы тұлғааралық қатынас диагностикасы:

- Тәрбиелеудегі қателіктерді диагностикалау әдіс-темесі (Э.Г.Эй-демиллер, В.В.Юстицкий);

- «Отбасының кинетикалық суреті» әдістемесі (Р.Берне, С.Кауфман);

- «Аяқталмаған сөйлемдер» әдістемесі (Сакс және Леви нұсқасы);

- Референтометрия;

- Рене-Жиль тесті;

- Ата-ана қатынасының тест-сауалнамасы

(А.Я.Варга, В.В.Столин);

- «Ата-ананың нұсқаулығы мен реакциясының өлшемі» сауалнамасы (PARY);

- «Үй – ағаш – адам» тесті;

- Некеге қанағаттанушылық тест-сауалнамасы (НҚС);

- «Біз қандай ата-анамыз?» әуесқойлық тесті;

- «Сіз өз балаңызға кімсіз: ата-анасыз, әлде жол-дассыз?» әуесқойлық тесті.

Бала тәрбиесінің негізі - бұл оның отбасы. Осы шағын әлеуметтік топ - бала үшін өмір мектебі. Отбасындағы ата-ана - баланың өмірлік ұстазы және тәрбиешісі. Сондықтан да баланы жағымды ортада тәрбиелеу мен оқыту қазіргі таңдағы ең өзекті мәселелердің бірі болып табылады.

Экологическое воспитание средствами изобразительного искусства

Зырянова И.Г.

КГУ «Центр научно-практического образования и туризма»

Рисунок-частица духовной жизни ребёнка

Процесс формирования ответственного отношения к природе является составной частью общей системы воспитания, актуальным её направлением. Президент Казахстана Касым-Жомарт Токаев сказал: «Нам нужно заниматься проблемами экологии, которые становятся все более актуальными с общественной точки зрения».

Детский рисунок, процесс рисования - это частица духовной жизни ребёнка. Дети не просто переносят на бумагу что-то из окружающего мира, а живут в этом мире, входя в него, как творцы красоты. (В.А. Сухомлинский)

Выполняя аппликации на темы – «Времена года»,

«Осеннее дерево» «Зимний лес» я провожу беседы, обучая детей не только наблюдать за природой, но и анализировать, устанавливая взаимосвязи, любоваться красотой природы и конечно же, воспитывая гуманное отношение к природе. Проводя с ребятами занятия, я использую копии произведений великих мастеров живописи Абиляхана Кастеева, Айши Галимбаевой. Во время занятий свожу к минимуму заимствование детьми композиционных штампов, поощряю оригинальность, самостоятельность, творчество. И тогда результат превосходит все ожидания.

Например, если ребята любят лето, то изображают лето яркими тёплыми красками. Рисуя, холодную зиму они используют холодные цвета, передавая состояние природы и своё отношение к ней. На этих занятиях развивается способность быть оригинальным в выборе сюжета, умение использовать различные средства художественного выражения (цвет, линию, пятно) для осуществления своего замысла.

Рисуя природу, цветы и подводя итог занятия, я читаю стихотворение:

Меня ужалила пчела

Я закричал: «Как ты могла?»

Пчела сказала: «Как ты мог сорвать красивый мой цветок?»

После этого спрашиваю у ребят: «Как нужно относиться к природе, к окружающему миру?» Ребята все дружно отвечают, что к природе нужно относиться бережно.

Экологическое воспитание начинается с любви к родному краю, к своему городу, к дому в котором ты живёшь. Когда на улице идёт дождь, то мы рисуем вид из окна, городские пейзажи глядя на улицу. Я обращаю внимание детей на то, как быстро строятся новые дома. Город наш растёт и преобразается с каждым днём.

Наблюдая за растениями, мы учим восхищаться красотой и многообразием, природных форм, замечать в неприметном значительное, любоваться красотой родной природы, воспитываем способность чувствовать характер и изменчивость природных явлений, выражать своё отношение к ним в пейзажах. Когда дети рисуют водную гладь, я говорю им, что наш город построен на очень красивом месте, на берегу красивой реки Иртыш - это самый большой приток реки Обь. И выезжая из города, у нас есть возможность любоваться красивой степью, выезжая в сторону Красного кардона, можно увидеть наш уникальный реликтовый бор, в

сторону Павлодарской трассы есть смешанный лес. Подъезжая к Урджару можно видеть, как тянется на многие километры Тарбагатайский хребет. Ребята с удовольствием посещают Биологический центр - это один из красивейших уголков нашего Прииртышья. Предложение рисовать растения, животных всегда вызывает у детей положительный отклик у ребят. Они с большим интересом рассказывают кого они там видели. Я обращаю внимание на чистоту и порядок в Биологическом центре, а также на то, что за животными ухаживает человек. «Ведь мы должны быть в ответе за того, кого приручили», - говорю я ребятам. Поэтому животные красивы и в хорошем настроении. Они приветствуют нас, издавая своеобразные звуки. Создаваемые детьми изображения способствуют закреплению и уточнению у детей знаний об её объектах, развивают интерес к природе и положительное отношение к ней. Такой диалог с живой природой способствует активации эстетического восприятия.

Всё хорошее в людях - из детства!

Как истоки добра пробудить?

Прикоснуться к природе всем сердцем:

Удивиться, узнать, полюбить!

Мы хотим, чтоб земля расцветала.

И росли как цветы малыши.

Чтоб для них экология стала

Не наукой, а частью души!

Оқу үрдісі жұмыстарының жылдық жоспары

Мекежанова К.М.

Көбегенова Е.

«№34 орта мектеп» КММ директордың оқу ісі жөніндегі орынбасарлары

Нұр-Сұлтан қаласы

Максаты: Жалпы орта білім беру ұйымдарында оқу үрдісінің сапалы жұмысын қамтамасыз ету

Өткізілетін іс-шаралар	Максаты	Орындау мерзімі	Жауаптылар	Қорытындысы
Мектепшілік бақылау ережесімен таныстыру, оқу жылының жоспарын бекіту.	Мектепшілік бақылау жоспарының жүйелі түрде жүргізілуін қамтамасыз ету.	Тамыз Қаңтар	ОІЖ орынбасарлары	№1 Педкеңес
Жиынтық бағалау тапсырмаларын талқылау	Жиынтық бағалау тапсырмаларының талапқа сай құрастырылуын қадағалау	Токсанда бір рет	ОІЖ орынбасарлары	№1,2,3,4 әдістемелік бірлестік отырысы
БЖБ, ТЖБ бойынша өткізу кестесін бекіту. (1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11- сыныптар)	Оқушылардың білім сапасын қадағалау.	Токсанда бір рет	ОІЖ орынбасарлары	ОІЖ орынбасары жанындағы отырыс
Бөлім бойынша жиынтық бағалау, тоқсандық жиынтық бағалаудың өткізілуі	Жиынтық бағалаудың талапқа сай өткізілуін қадағалау	Токсанда бір рет	ОІЖ орынбасарлары	Әдістемелік бірлестік отырысы
Қорытынды аттестаттауға дайындық жоспарын бекіту (9,11-сыныптар)	Сапалы жоспар құру, таңдау пәндерін нақтылау.	Қыркүйек	ОІЖ орынбасарлары	

Техника қауіпсіздік ережелерінің сақталуы	Жекелеген пәндердің өтілу барысында, қоғамдық жұмыстарда техника қауіпсіздік ережелерінің сақталуын қадағалау.	Үнемі	ОІЖ орынбасарлары	
Даярлық топ тәрбиеленушілеріне мониторинг қортыныдысы (бастапқы, аралық, қорытынды)	Тәрбиеленушілердің оқу жетістіктерін анықтау	Қыркүйек Қаңтар Мамыр	ОІЖ орынбасарлары	№2,4,5 Педкеңес
10, 11-сынып оқушыларының оқу жетістіктері	Оқыту барысында қол жеткізілген нәтижелер мен жіберілген олқылықтарды анықтау	Айына бір рет	ОІЖ орынбасарлары Сынып жетекшілер Пән мұғалімдері	ОІЖ орынбасары жанындағы отырыс
Оқушылардың іс-қағаздарының жағдайы	Бірыңғай талаптың орындалуын қадағалау	Қыркүйек Қаңтар	ОІЖ орынбасарлары	ОІЖ орынбасары жанындағы отырыс
Сарамандық жұмыс жүйелігін қадағалау.	Оқушылардың білім сапасын тексеру	Қыркүйек Мамыр	ОІЖ орынбасарлары	
Үйде оқытуды тиімді және сапалы ұйымдастырылуы	Үйде оқытын оқушылардың оқу жетістіктерін тыңдау және олқылықтарды жою	Айына бір рет	ОІЖ орынбасарлары Сынып жетекшілер Пән мұғалімдері	ОІЖ орынбасары жанындағы отырыс
Қалыптастырушы бағалау арқылы оқушылардың білім алудағы кедергілерін дер кезінде жою Қазан (5-сыныптар) Қараша (6-сыныптар) Желтоқсан (7-сыныптар) Қаңтар (1-сыныптар) Ақпан (2,3,4-сыныптар) Наурыз (10-сыныптар) Сәуір (8,9-сыныптар) (11-сыныптар)	Бағалаудың оқу мақсаттарымен және күтілетін нәтижелермен байланысына саралау жүргізу, көмек көрсету, мектепшілік бақылауға алу	Қазан-мамыр	ОІЖ орынбасарлары	Директор жанындағы отырыс
«Алтын белгі», үздік аттестатқа үміткерлер тізімін қалалық комиссияға ұсыну	«Алтын белгі», үздік аттестатқа үміткерлерді анықтау	Қараша	ОІЖ орынбасарлары	№2 Педкеңес
10-11-сыныптарда АӨТД берілуі	Сабақтың жаңартылған білім мазмұнына сай берілуін қадағалау, көмек көрсету	Қараша	ОІЖ орынбасарлары	ОІЖ орынбасары жанындағы отырыс
Критериалды бағалау бойынша ата-аналармен конференция	Ата-аналарға критериалды бағалаудың маңыздылығын жеткізу	Қараша	ОІЖ орынбасарлары	Конференция
Химия, биология, информатика пәндерінің ағылшын тілінде берілуі	Пәндердің ағылшын тілінде берілуін қадағалау, мектепшілік бақылау.	Қараша	ОІЖ орынбасарлары	
Мұғалімдермен кәсіби әңгіме	Критериалды бағалаудағы өзекті мәселелерді талқылау	Айына бір рет	ОІЖ орынбасарлары	
Ықшам сабақ	Өзара тәжірибе алмасу	Айына бір рет	ОІЖ орынбасарлары	
1-сыныптардың бейімделуі	Оқушылардың білімдерін қадағалау	Қаңтар	ОІЖ орынбасарлары	Директор жанындағы отырыс
Қорытынды аттестаттауға дайындық жұмысы (9,11-сыныптар)	Қорытынды аттестаттауға	Наурыз	ОІЖ орынбасарлары	№4 Педкеңес
4-сыныптардың орта буынға көшуге байланысты (сабақтастық) жеке пәндер бойынша білімдерін анықтау	4-сыныптардың жеке пәндер бойынша білімдерін тексеру	Сәуір	ОІЖ орынбасарлары	Директор жанындағы отырыс

Бірлестіктердің білім сапасын мониторингілеу	Бірлестіктердің білім сапасын анықтау	Токсан бойынша	ОІЖ орынбасарлары	
PISA халықаралық зерттеулері тапсырмаларының сабақ барысында қолданылуы	PISA халықаралық зерттеулерге дайындық жұмыстарын қадағалау	Токсанда 1 рет	ОІЖ орынбасарлары Пән мұғалімдері	
Ерекше қажеттіліктері бар оқушыларға сабақтың берілуін қадағалау	Сабақтардың өтілуін тексеру, тапсырмалардың оқушы деңгейіне сай құрылғандығын қадағалау.	Токсанда бір рет	ОІЖ орынбасарлары Сынып жетекшілер Пән мұғалімдері	Педконсилиум
Сынып жетекшілері, пән мұғалімдерінің сынып журналдарын жүргізуі	Журнал толтыру талаптарының, оқу бағдарламасының орындалуын қадағалау	Айына бір рет	ОІЖ орынбасарлары	ОІЖ орынбасары жанындағы отырыс
Токсан қорытындысы	Білім сапасын бақылау	Токсанда бір рет	ОІЖ орынбасарлары	№2, №3, №4, №5 Педкеңес
Оқушылардың сабаққа қатысымы	Оқушылардың сабаққа қатысымын қадағалап отыру	Үнемі	ОІЖ орынбасарлары	
Қорытынды аттестаттау қорытындысы	Емтихан қорытындысына сараптама жасай отырып, кемшіліктерді анықтау	Маусым	ОІЖ орынбасарлары	Директор жанындағы отырыс

САЛТ-ДӘСТҮР ЖӘНЕ МАТЕМАТИКА

Нурбаева Кулбазар Аскарбаевна

Математика пәні мұғалімі

№2 Алматы мемлекеттік гуманитарлық-педагогикалық колледжі

Математика сабағын халқымыздың салт-дәстүрімен, өмірімен байланыстыра жүргізуді дұрыс деп санаймын. Халқымыздың ертегілерінде, аңыз әңгімелерінде, шешендік, тапқыр сөздерінде, салт-дәстүрлерінде математикамен байланысын байқауға болады. Халқымыздың осы асыл қазынасын сабақта тиімді пайдалану, оқушыларды өз ұлтын сүйе, оның салт - дәстүрлері мен мәдениетіне құрметпен қарауға үйретеді. Өлшем бірліктерді ертеде халқымыз тарихымен ұштастырған. Осы мақсатта төмендегі 2 есепті ұсынып отырмын.

1. Той басқару.

Сегіз бұрыш болсын сыртқы формасы.
Отыз шаршы кілем болсын ортасы.
Төрт қабырға төрт шаршыға бөлінсін.
Ортадағы төрт төреші кедергісіз көрінсін.
Екі шаршы қабырғада жайласқан,
Ағайын мен жекжат орны әу бастан.
Төргі шаршы төрелер мен билерге,
Төменгісі шабармандар сендерге.
Төрт жағында төрт қиықта ас тұрсын.
Әр бұрышы ыңғайлы боп бос тұрсын.
Жүз жиырма екі болсын шаршының ауданы,
Сонда түгел жайғасады келгендер.
Мұны білсең көп есепті білгенің.
Есепте 3 шарт қойылған.
1-шарт. Сыртқы формасы сегіз бұрыш.
2-шарт. Кілемнің ауданы 30 шаршы болу керек.

3-шарт. Кілемнің қарама-қарсы қабырғаларына салынған шаршылардың аудандарының қосындысы 122 шаршы болу керек.

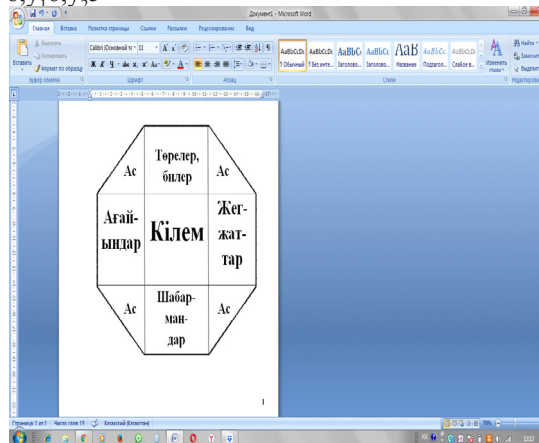
X-ені, Y-ұзындығы болсын.

$x^4 - 61x^2 + 9000$ x^2 т белгілеп

$t^2 - 61t + 9000$ шешімі: t_1 36

t 25 бұдан x_1 5,

x_2 6, y 6, y, 5

2. Бие сауыны.

Ұлына шаруашылық жағдайын үйреткісі келген әкесі, баласына төрт қазық және бірнеше арқан беріп, биелерге сауын желісін тартуды тапсырады.

Баласы әкесіне желінің тік төртбұрыш екенін, оның еніне ұзындығынан бір арқан кем кеткен және көлденең құлындар байлайтын желіге бес арқан кеткенін айтады. Әкесі баласына қанша арқан берген? (тендеу)

Y - арқан ұзындығы, X - арқан ені

$$X^2 + (x+1)^2 = 5^2$$

$$2x^2 + 2x - 24 = 0$$

$$D 49 \quad x_3 \quad y_4$$

$$P2x + 2(x+1) + 5 = 6 + 8 + 5 = 19$$

«ЗЕМЛЯ ПЛАНЕТА СОЛНЕЧНОЙ СИСТЕМЫ»

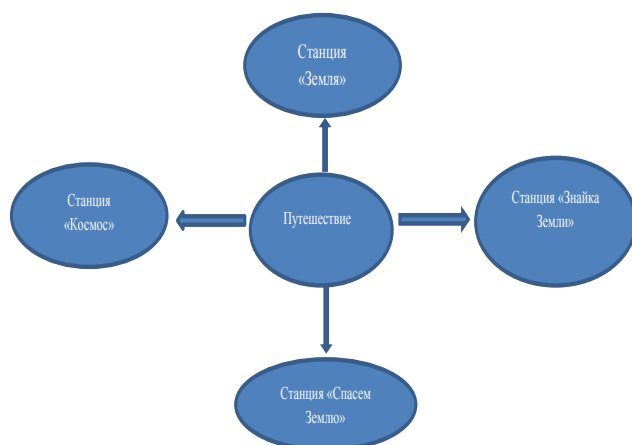
Саворовская Марина Вячеславовна

«Школа Лицей №66»

г. Караганда

Цель: развитие интереса к предмету естественнонаучных знаний, обобщение и углубление знаний по теме.

«Природа – единственная книга, каждая страница которой полна глубокого содержания» (Гете)

I тур

Вопросы:

1. Кто из ученых является основоположником космонавтики. (Э.К. Циолковский)

2. Назовите выдающего конструктора ракетно-космических систем? (С.П. Королев)

3. О какой дате идет речь в стихотворении А. Твардовского, отрывок из которого сейчас услышите?

«Ах этот день 12-ый апреля,
Как он пронесся по людским сердцам,
Казалось, мир невольно стал добрее,
Своей победой потрясенный сам!
Какой гремел он музыкой вселенской
Тот праздник, в пестром пламени знамен
Когда безвестный сын земли смоленской
Землей планетой был усыновлен!
(День полета Ю.А. Гагарина- 12 апреля 1961год.)

Сообщение 1 команды.

4. Может ли на Луне работать барометр-анероид? (Нет, не может. Так как у луны нет атмосферы.)

5. Раскалённый газообразный шар (звезда).

6. Группа звёзд, объединённых общим названием (созвездие).

7. Сколько созвездий насчитывают в настоящее время (88).

8. Отдельные скопления звёзд (галактики).

9. Как называется наша галактика (Млечный путь).

10. Все существующее видимое и невидимое пространство вокруг нас (Вселенная).

11. Темные участки на Солнце (солнечные пятна).

12. Пояс астероидов расположен между планетами (между Марсом и Юпитером).

13. Что называют «хвостатой звездой» (комету).

14. Метеоры упавшие на землю называются (метеоритами).

15. Самая близкая к Солнцу планета (Меркурий).

16. Самая маленькая планета (Меркурий).

17. Какую планету называют «красной» (Марс).

18. Фобос и Деймос являются спутниками планеты (Марс).

19. Самая крупная планета Солнечной системы (Юпитер).

20. Планета, окруженная гигантскими светящимися кольцами (Сатурн).

21. На каком месте от Солнца располагается Земля (на третьем).

22. Американские астронавты первыми побывавшие на Луне. (Нил Армстронг и Эдвин Олдрин)

23. Название космического корабля, на котором летал первый космонавт Ю.Гагарин. (Восток)

24. Казахский космонавт трижды побывавший в космосе. (Талгат Мусабаев)

25. Первый казахский космонавт. (Тоқтар Аубакиров)

Сообщение 2 команды.

II тур

I. Послушайте отрывок из книги шведской писательницы С. Лагерлеф « Чудесное путешествие с дикими гусями», в котором рассказывается о глупом тролле, построивший дом у самого солнца.

Объясните почему замерз глупый тролль.

«Построю дом поближе к солнцу, решил глупый тролль, пусть оно меня греет. И тролль принялся за работу. Он собирал повсюду камни и громоздил друг на друга. Скоро гора из камней поднялась чуть не до самых туч.

– Вот теперь пожалуй хватит! - сказал тролль.

Буду жить у самого солнца под боком. Уж рядом солнцем я не замерзну. И тролль полез на гору. Только что такое? Чем выше он лезет, тем холоднее становится.

Добрался до вершины.

– Ну, думает, отсюда до самого солнца рукой подать!

А у самого от холода зуб на зуб не попадает. Тролль этот был упрямым, если уж ему в голову западет, ничем не выбьешь. Решил на горе построить дом - построил.

Солнце как будто близко, а холод все равно до костей пробирает.

Так глупый тролль и замерз».

1. Почему замерз глупый тролль?

2. Чего он не знал?

II. Работа в группах по заданиям.

III тур

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15

Вопросы 3 тура:

1. Гениальный художник эпохи Возрождения, проводил исследования в области математики, физики, астрономии. Создал прообразы велосипеда, танка, самолета, подводной лодки. (Леонардо да Винчи)

2. Ученый-энциклопедист Востока, написавший более 150 трудов по географии, биологии, химии. Первым высказал мысль, что Земля движется вокруг Солнца, а не наоборот. (Аль-Бируни)

3. Польский ученый, выдвинувший в своей книге «О вращении небесных тел» (1543) правильную гипотезу о строении Солнечной системы. До него считалось, что все планеты и само Солнце вращаются вокруг Земли, которая является неподвижным центром Вселенной. (Николай Коперник)

4. Казахский ученый, исследовавший Среднюю Азию, Казахстан и Западный Китай. (Шокан Валиханов)

5. Древний материк, который раскололся на материки Лавразия и Гондвана. (Пангея)

6. Исследователи, совершившие первое кругосветное путешествие. (Фернандо Магеллан и Хуан Себастьян Эль Кано)

7. Норвежский полярный исследователь первым достигший Южного полюса. (Руаль Амундсен)

8. Ученый, открывший закон всемирного тяготения, законы механики и оптики. (Исаак Ньютон)

9. Итальянский мореплаватель первым побывавший в Америке. Но так и не узнавший, что он открыл новый материк. (Христофор Колумб)

10. Как определить стороны света по Полярной звезде? Объясните. (Если стать лицом к Полярной звезде, то впереди будет север, за спиной - юг, справа - восток, а слева - запад).

11. Усредненное состояние атмосферы, в определенной местности (климат.)

12. Самая длинная река в мире (Нил, Африка).

13. Самая полноводная река в мире (Амазонка, Южная Америка).

14. Самая длинная и водоносная река в Казахстане (Ертіс).

15. Знаменитый американский космический телескоп. (Хаббл).

IV тур

«Сохраним планету Земля»

Сообщение 3 команды.

Задание командам. Создание постеров

V. Подведение итогов.

Команда набравшая большее количество баллов занимает I место.

«ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ САМОАКТУАЛИЗАЦИИ ОДАРЕННОЙ ЛИЧНОСТИ РЕБЕНКА В ДО»

Серикова Татьяна Викторовна
Васильева Татьяна Юрьевна
Педагог-психолог
Воспитатель
КГКП «Ясли-сад «Балауса»»
г. Караганда

*Если люди сами не умеют летать, пусть научат
летать своих детей. Притом летать высоко,
стремительно, далеко, красиво. И настанет срок,
когда дети раскроют крылья и взлетят. Пусть
взрослые просто последуют за детьми, чтобы
уберечь их от падения. И тогда обнаружат, что,
оказывается, они тоже летят...*

Ш.Амонашвили.

Одаренный ребенок обладает уникальными качествами. И что бы не было причиной наследственности или среда, в которой ребенок растет, важно поддерживать и развивать его способности. Одна из задач педагога-психолога и воспитателя дошкольных учреждений в работе с талантливыми детьми, создание условий, которые помогают людям достигать выдающихся результатов в деятельности, которая их интересует. А также рассказать родителям, как это сделать.

Талант или одарённость-это система, которая развивается на протяжении всей жизни человека, это качество психики, которое определяет возможность достижения высоких (необычных) результатов в одном или более видах деятельности по сравнению с обычными людьми. Взаимодействие образовательного учреждения и семьи предполагает установление заинтересованного диалога и сотрудничества, перерастающего в активную помощь, направленную на обеспечение главной функции развития системы образования, целостности личности ребенка, а также его технологичность и комфорт. Подготовка ребенка к жизни в современных условиях предполагает развитие его внутреннего потенциала в полной мере, то есть выявление и совершенствование всех его способностей. В последние годы работа с одаренными детьми выделяется в разряд приоритетных направлений на уровне общества. В связи с этим учебные заведения ставят перед собой цель и направление на выявление и развитие таких одарённых детей.

Детский сад-первое государственное учреждение, которое появляется в жизни ребенка. В нём ему нужно познать все подробности и тонкости общения с другими людьми, со своими сверстниками. Дошкольному учреждению ближе динамический подход, как одно из направлений в изучении проблемы одаренности, которая рассматривает талант (одарённость), как интеграл, не сводимый к интеллекту, креативности или когнитивным функциям свойство личности. Эта теория выдвигает на первый план проблему развития детской одаренности, потенциальных возможностей

каждого ребенка, переход «от диагностики отбора к диагностике развития». В этом возрасте одарённость и талант являются общим явлением, и только в более позднем возрасте может быть избирательным для любой творческой деятельности. Среди самых интересных и загадочных явлений природы детская одаренность занимает одно из ведущих мест. Проблемы ее диагностики и развития волнуют педагогов на протяжении многих столетий. Интерес в настоящее время очень высок, и это связано с социальными потребностями.

Поэтому раннее выявление, обучение и воспитание одаренных и талантливых детей составляет одну из главных проблем совершенствования системы образования. Бытует мнение, что способные дети не нуждаются в помощи взрослых, в особом внимании и руководстве. Но мы не должны забывать, что в силу личностных особенностей такие дети наиболее чувствительны к оценке их деятельности, поведения и мышления, они более восприимчивы к сенсорным стимулам и лучше понимают отношения и связи. Понятно, что чаще всего именно родители первыми замечают одаренность ребенка, хотя это не всегда легко сделать, так как нет стереотипа одаренности – каждый ребенок проявляет свои способности по-своему. Чаще всего одаренность ребенка остается незамеченной в семьях, где ребенок является первым или единственным. Иногда родители отказываются приписывать своих детей к талантливым. Причина, очевидно, кроется в том, что родители одаренных детей, как члены своего общества, подвержены системе отношений. У родителей появляется страх, что его ребенка не примет современное общество. Многие родители говорят: «Я не хочу, чтобы мой ребенок был одаренным, он будет лучше, счастливым, нормальным ребенком, как и все остальные».

Родитель, открывая талант собственного ребенка, должен быть готов к тому, что нужно постоянно развивать, рождать радостное ожидание от раскрытия чего-то нового в развитии одаренности у ребёнка и готовность решать связанные с этим проблемы. Помогать устранять препятствия, которые ограничивают активность ребёнка в развитии таланта или одарённости, и являются важными для развития растущего человека это – связь между родителями и детьми. Со временем, мир меняется, а вместе с ним и взаимоотношения всех социальных институтов. Новую образовательную парадигму провозгласили родители, вовлеченные в образовательный процесс. Поэтому родители несут ответственность за качество образования своих детей. Эффективность воспитания ребенка во многом зависит от того, насколько близко дошкольному учреждению и семья. Ведущую роль в организации сотрудничества детского сада и семьи воспитатели играют. Их работа зависит от того, насколько семья понимает политику школы в отношении образования, обучения и участия в ее осуществлении. Семья должна рассматриваться как главный заказчик и союзник в воспитании детей, а объединение усилий

родителей и педагогов создаст благоприятные условия для развития ребенка.

Работа с одаренными детьми является одним из вариантов конкретной реализации права личности на индивидуальность. Поэтому в основе совместного взаимодействия семьи и детского сада должны лежать принципы взаимного доверия и уважения, поддержки и помощи, терпения и толерантности друг к другу. Значительное место в системе работы с родителями детей, получивших психолого-педагогическое образование. Накопление психолого-педагогических знаний родителей должно быть тесно связано с развитием их педагогического мышления, практических навыков в области образования. Необходимо, чтобы информация носила превентивный характер на основе продемонстрированного практического опыта и конкретных фактов. Это приводит к выбору содержания и форм организации педагогического образования, определяет задачи совместных усилий педагогов и семей, которые могут решаться по-разному.

Задача семьи – вовремя увидеть, разглядеть способности ребенка.

И одной из важных задач в дошкольном учреждении является не только получение информации, но и поддержка ребенка и развитие его способностей в сотрудничестве с родителями для создания ребенку и его семье комфортной среды для развития творческого и познавательного потенциала.

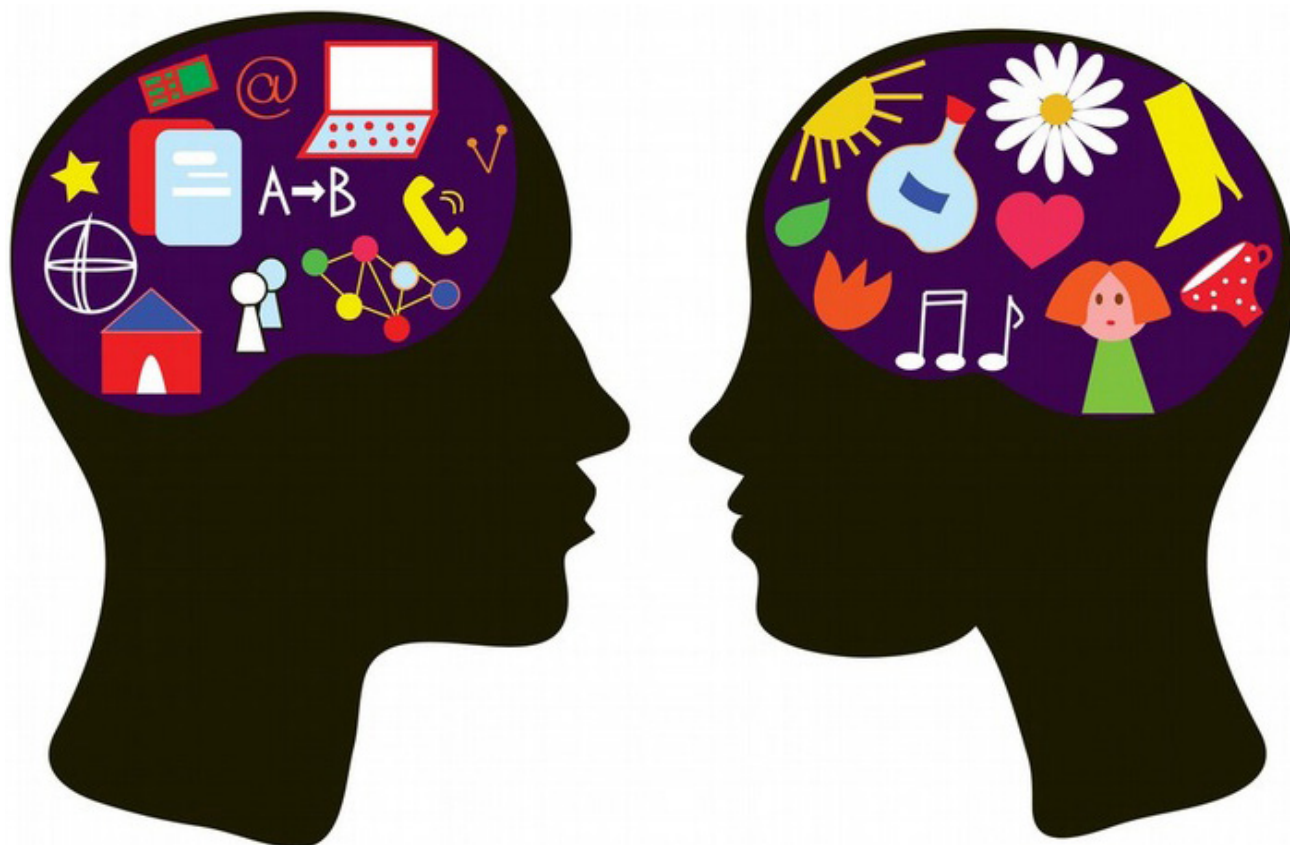
Структура работы с детьми и родителями одаренных детей в дошкольном учреждении: родители - воспитатель работают вместе; выявление одаренных и талантливых детей; создание банка данных; подготовка индивидуальных программ поддержки; реализация индивидуальных программ (воспитательная работа с ребенком) психологического сопровождения семьи способного ребенка; информационная среда для родителей; совместные практические занятия ребенка и его родителей; поддержка и поощрение родителей в детских садах к развитию их социально-профессиональной компетентности и личностного потенциала.

Одно можно сказать точно: контакт с ребенком, развитие таланта, как на занятиях, так и повседневной жизни, в играх не будут напрасными.

Таким образом, для поддержки и развития одаренности мы пытались показать Вам лишь небольшую часть совместной работы педагога - психолога, педагогов и родителей. Наша работа сопровождается девизом, который помогает нам в работе с одаренными, талантливыми детьми – это слова Сократа: «В каждом человеке есть - Солнце! Только дайте ему светить!»

Литература:

1. Богоявленская Е.М. «Проблемы одаренного ребенка» ж/л «Обруч» 2005.
2. Бурменская Г.В., Слущкий В.М.. Одаренные дети 1991. М.
3. Клименко В.В. «Психологические тесты таланта» С-Петербург 1996.
4. Психология одаренности детей и подростков под редакцией Н.С.Лейтеса. 2000.М.
5. Богоявленская Е.М, Богоявленская Д. Б., «Психология одаренности: понятие, виды, проблемы» М.: МИОО, 2005. 176 с.
6. Савенков А.И. «Одаренные дети в детском саду и школе» М.: Академия, 2000. 232 с.
7. Акмеология профессиональной деятельности педагогов дошкольного и начального общего образования / Н. И. Виноградова [и др.]. М.: ФЛИНТА, 2012. 256 с.
8. Ольховская Е. Ю. Развитие одаренности личности в системе непрерывного образования: учеб. пособие. Чита, 2010. 265 с.
9. Пасечник Л. И. Одаренный ребенок – особая ценность для общества // Дошкольное воспитание. 2009. № 2. С. 13–20.
10. Рабочая концепция одаренности / Д. Б. Богоявленская [и др.]. М.: Магистр, 2003. 95 с.

**РЕДАКЦИЯЛЫҚ АЛҚА:
РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:**

**Хасанова Светлана
Қайыров Дастан
Смайлова Ажар
Көшербаева Айсұлу
Ахметов Жандос
Аминова Гүлшат**

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАН!

Басылымның www.ustazdar-alemi.kz сайтына мақала жариялау тегін,
мақала санына шектеу қойылмайды.

Мақалаңыздың жарияланғаны жайлы сертификат беру ақылы.

Бағасы – 2000 тң.

Журналдың баспа нұсқасына бір жылға, жарты жылға жазылған
оқырмандар үшін мақала беру тегін.

Ал жазылмай мақала берем деушілерге
мақала құны – 4500 тң.

Журналдың PDF нұсқасы сіз көрсеткен e-mail
поштаңызға жіберіледі.

***Құрметті ұстаз, жіберетін мақалаңыздың журналдың талаптарына
сай болуына (грамматикалық, стилистикалық және т.б. дұрыс
жазылуына) аса зор мән беруіңізді сұраймыз!***

**«ASPAN» ЖК
«Қазақстан Халық Банкі» АҚ
ДСК KZ436017131000058671
БСК HSBKKZKX
ЖСН 790506401434
БЕК 19**

**Төлем мақсаты: мақала төлемі.
«Халық Банкі» АҚ төлем картасы
ДСК 5354 5100 7877 5037
ЖСН 790506401434**

Мақалаларға қойылатын талаптар және журналда басып шығару шарттары

Жалпы талаптар:

- тақырып өзекті болуы тиіс
- атауы анық және нақты болуы тиіс
- мақала мазмұны журнал тақырыбына сәйкес келуі тиіс
- мақала мазмұны практикалық сипатқа ие болуы тиіс
- мақаланы қосарланған авторлықпен шығаруға болады
- мақала қазақ немесе орыс тілінде жазылса болады

Мақала көлемі:

2–4 бет (суреттерді, фотосуреттерді, кестелерді қоса алғанда).

Авторлар туралы мәліметтер:

Тегі, аты, әкесінің аты (толық), автордың (авторлардың) jpeg форматтық, жоғары сапалы 2 фотосуреті (300 dpi); ғылыми дәрежесі (бар болған жағдайда), лауазымдары, жұмыс орны; байланыс телефоны және e-mail.

Мынадай техникалық талаптарға сәйкес ресімделген мақалалар басылымға қабылданады:

1. Мақала Microsoft Word бағдарламасында терілуі тиіс
2. Негізгі мәтін қарпі Times New Roman
3. Негізгі мәтін қарпінің мөлшері 12 пт
4. Жол аралық интервалы бір
5. Мәтіннің теңшелуі ені бойынша
6. Мәтін бойынша суреттер мен кестелер, қысқаша атауымен немесе сипаттамасымен

«Мектеп ұстаздарының әлемі» педагогикалық журналының редакциясы өз қалауынша мақалаларды түзету және көлемін қысқарту құқығына ие. Мақалалардың қабылданбау себебін редакция түсіндірмейді. Редакция мақалаларды журнал мен оның айдарларының тақырыптарына сәйкес өзі анықтайды.

Требования к статьям и условия публикации в журнале

Общие требования:

- тема должна быть актуальной
- заголовок ясный и конкретный
- содержание статьи должно соответствовать тематике журнала
- содержание статьи должно носить практический характер
- статья может быть написана в соавторстве
- статья может быть написана на казахском /русском/ языке

Объем статьи:

2–4 страниц (включая рисунки, фотографии, таблицы).

Сведения об авторах:

Фамилия, имя, отчество (полностью), 2 фотографии автора (-ов) в формате jpeg отличного качества (300 dpi); указание ученой степени (если есть), должности, места работы; контактный телефон и e-mail.

К публикации принимаются статьи, оформленные в соответствии с техническими требованиями:

1. Текст статьи набирается в программе Microsoft Word
2. Шрифт основного текста Times New Roman
3. Размер шрифта основного текста 12 пт
4. Межстрочный интервал одинарный
5. Выравнивание текста по ширине
6. Рисунки и таблицы по тексту, с кратким названием или описанием

Редакция информационно-методического журнала «Мектеп ұстаздарының әлемі» оставляет за собой право коррективки и сокращения объема статей по своему усмотрению. Статьи могут быть отклонены без объяснения причин. Редакция вправе самостоятельно решать вопрос соответствия статей тематике журнала и его рубрик.

«Үйлесім» психология орталығы ұсынады

Қазіргі уақытта көркем-бейнелік образдар арқылы өзін көрсету, сол арқылы жан-дүниесінің айнасын жұртқа паш ету заманы десек болады. Соның бір дәлелі суретке түсу де, түсіру де өте сәнге айналды. Замани әлеуметтік желілер де бұған өз үлестерін қосып келеді. Алайда, суретке түсу мен түсірудің көркемдік әсерімен қоса, психологиялық факторы да мол. Психологиядағы психотерапиялық бағыттың бірі арт-терапияның фототерапия бөлімі сол туралы.

Бұл оқыту курсына фотографияны емдік, түзетуші, дамытушы құрал ретінде қолданудың түрлі формалары мен нұсқалары қарастырылады. Фотосуретті психологиялық денсаулықты сақтаудың тиімді технологиясы ретінде практикалық психологтар, педагогтар, әлеуметтік қызметкерлер, суретшілер мен кәсіби фотографтар қолдана алады.

Түрлі қажеттіліктер мен даму деңгейіне қарай 3-4 жастан бастап ересектерге дейін қолдануға болатын қолжетімділігі де фототерапиялық сабақтардың тиімділігін арттырады. Фотосурет өзін танудың, әлеуметтенудің, эмоциялық тәрбиелеудің құралы ретінде түрлі адамдардың психикалық және физикалық денсаулығына зор пайда әкеледі.

Тренинг мазмұны:

Фотография емдік, түзету, денсаулық сақтаушы, дамытушы құрал ретінде:

- Фототерапияның анықтамасы. Фотосуреттің кейбір психологиялық функциялары
- Фототерапияның басқа өнер түрлерімен байланысы
- Фотосуреттің психологиялық қызметі

Өнер психотерапиясы мен арт-терапиядағы фотосурет:

- Өнер психотерапиясы мен арт-терапияның жалпы сипаттамасы
- Фотосурет бейнелеу өнері мен арт-терапияның құралы ретінде
- Топтық арт-терапия тұрғысынан фотосуретті емдік, түзету, дамыту құралы ретінде қолдану негізі
- Психотерапия мен тренингте фотосуреттерді қолданудың түрлі нұсқалары мен мақсаттары

Фотография негізіндегі техникалар, ойындар, жаттығулар:

- Өзінді қабылдау
- Жұппен жұмыс жасауға арналған техникалар, ойындар, жаттығулар
- Ұжыммен жұмыс жасауға арналған техникалар мен жаттығулар

Тренер:

- Қайырова Ж.А. – "Үйлесім" тренинг орталығының директоры, әлеуметтік ғылымдар магистрі, психолог, арт-терапевт, денеге бағдарланған психотерапия маманы

Өтетін қалалар:

- Астана, Алматы, Шымкент, Қарағанды, Ақтау, Атырау, Ақтөбе, Қызылорда.

Сертификаттау: Арт-терапиялық оқыту курсының "Фототерапия" модулін оқығаны жайлы (24 сағат) сертификат беріледі.

<https://uilesim.kz> сайтына кіріп, алдын ала сатып алу мүмкіндігі бар. "Мектеп ұстаздарының әлемі" журналының оқырмандарына қатысуға 10% жеңілдік беріледі.

Сайт: <https://uilesim.kz> Instagram: @uilesim_psychcenter Facebook: @uilesimpsychcenter

Хабарласыңыз: 8 777 1461414 Хат жазыңыз: uilesim@gmail.com

Қатысу үшін алдын ала жазылыңыз!